

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**AZİZ NESİN'İN ÖYKÜ VE ROMANLARINDA ÇOCUK VE EĞİTİM
TEMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı

Yard. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL

Hazırlayan

Nilsu AK

Tez Savunma Tarihi

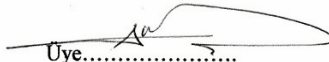
22.12.2006

Çanakkale-2006

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne
Nilsu Ak' a ait
"Aziz Nesin'in Öykü ve Romanlarında Çocuk ve Eğitim Teması"
adlı çalışma,
jürimiz tarafından Türkçe Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan
Yard. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL (Danışman)

Üye
Yard. Doç. Dr. Aziz KILINÇ

Üye
Dr. Mustafa Aydın BAŞAR

ÖZET

Çocuk edebiyatı çocukların zevklerine, duygu ve düşüncelerine, büyüme ve gelişmelerine katkı sağlamak amacı ile gerçekleştirilen ve ülkemizde yirminci yüzyıl başından beri gündemde olan bir kavramdır.

Tanzimat Dönemi'nde batıda ünlenmiş bazı kitapların çevirisiyle başlayan ve zaman içerisinde önemi daha iyi kavranan bir edebiyat alanı olmuştur.

Özellikle Cumhuriyet dönemi, çocuk edebiyatının gelişmesinde bir dönüm noktası olmuş, çocuk ve çocuk edebiyatı daha çok önemsenmiş ve pek çok yazar bu alanda eser vermeye başlamıştır.

Bu yazarlardan biri de Aziz Nesin'dir. Nesin "Çocuk" kavramına önem vermiş, eserlerinde bu kavram üzerine eğilmiştir. Yazarlık yaşamına Oya Ateş takma adını kullanarak "Monologlar" eseriyle başlar. Yetişkinler için pek çok öykü, roman ve oyun yazan; bunun yanında çocuk edebiyatını da ihmal etmeyip bu alanda doksan altı öykü ve bir roman kaleme alan yazarın eserlerinde eğitim teması geniş bir yer tutar.

Aziz Nesin; çocuklara her şeyin iyi ve güzel yanlarının anlatılmasını kabul etmeyip, çocukların küçük yaşlardan gerçekleri görmesi gerektiğini savunur. Bu düşünceyle yola çıkan yazar, eserlerinde çocuklara çalışma, üretme, yardımlaşma, paylaşma, emeğe saygı duyma, düşünme, sorgulama, irdeleme, araştırma, eleştirme... gibi değerleri kazandırmaya çalışır.

ABSTRACT

Children literature is a concept which has been developed so as to contribute to the interests, feelings and thoughts, growth and development of the children and which has been in the agenda of our country since the beginning of the century.

In the Administrative Reforms Period, it started with the translation of some books which became famous in the west and through the time its importance in literature has been understood better.

Especially the Republic Era was a turning point for the development of the children literature; children literature and child were paid more attention to and numerous writers started to create works in this field.

One of these writers is Aziz Nesin. He gave importance to the concept of “child” and focused on this concept in his works. He started writing with the work “Monologues” using the pseudonym “Oya Ateş”. Besides his numerous stories, novels and plays for adults, he also didn’t ignore Children Literature and widely cared for education in his stories and novels, numbers of which are over ninety six.

Aziz Nesin advocates that not all the time must the children be told nice and good things, but also they should experience the realities from the very early periods of the childhood. He, to that aim, tries to implement such values into the child as working, producing, cooperation, sharing, respect to labour, thinking, questioning, criticizing, researching, critiquing and so forth.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
ÖNSÖZ	V
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı	2
1.1.2. Çocuk Edebiyatında Öykü ve Roman	4
1.1.3. Çocuk Öykü ve Romanlarında Aranılan Nitelikler.....	4
1.2. Aziz Nesin'in Hayatına İlişkin Bulgular	6
1.2.1. Eserleri	9
1.3. Problem	13
1.4. Amaç	15
1.5. Önem	16
1.6. Sınırlılıklar	17
BÖLÜM II	18
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ	18
2.1. Araştırma Modeli	18
2.2. Evren ve Örneklem	18
2.3. Verilerin Toplanması	19
2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	19
BÖLÜM III	22
BULGULAR VE YORUMU	22

3.1. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Üzerine Düşünceleri	22
3.2. Aziz Nesin'in Öykü ve Romanlarında Eğitim Teması	29
3.2.1. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Hayvan Sevgisine İlişkin Bulgular	31
3.2.2. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Ortamlarına İlişkin Bulgular	34
3.2.3. Aziz Nesin'in "Şimdiki Çocuklar Harika" Adlı Romanında Çocuk ve Eğitim Ortamlarına İlişkin Bulgular	43
3.2.4. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Aile Temasına İlişkin Bulgular	52
3.2.5. Aziz Nesin'in "Şimdiki Çocuklar Harika" Adlı Romanında Çocuk ve Aile Temasına İlişkin Bulgular	58
3.2.6. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Kişilik Gelişimine İlişkin Bulgular	71
3.2.7. Aziz Nesin'in "Şimdiki Çocuklar Harika" Adlı Romanında Çocuk ve Kişilik Gelişimine İlişkin Bulgular	84
3.2.8. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Oyuna İlişkin Bulgular	86
3.2.9. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Yurt Sevgisine İlişkin Bulgular	90
BÖLÜM IV	105
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	105
4.1. Sonuçlar	105
4.2. Öneriler	107
KAYNAKÇA	108
EK.....	111
Ek 1: Semih Poray Tarafından Çizilmiş Bir Aziz Nesin Karikatürü	112

ÖNSÖZ

Çocukların birtakım bilişsel ve duyuşsal gereksinimlerini karşılamaya yönelik olan çocuk edebiyatı, bir yandan bu işlevi yerine getirirken diğer yandan eğiticilik ve öğreticilik misyonunu yüklenmiştir.

Özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından sonra gelişen teknoloji ve yapılan bilimsel çalışmalar çocuğu, anlaşılmaz olmaktan uzaklaştırmış; bununla birlikte eğitim yöntem ve sistemleri, kısacası eğitim anlayışı değişmiştir. Başlarda hâkim olan kuralcı eğitim anlayışı, günümüzde yerini daha hoşgörülü ve yaratıcılığa önem veren bir anlayışa bırakmıştır.

Günümüz eğitim anlayışına yakın olan, modern bir çizgi izleyerek çocukların kendisine verilenle yetinmeyerek sorgulayan, araştıran, eleştiren, yaratıcı ve üretici bireyler olarak yetişmelerini isteyen Aziz Nesin, bu amaca yönelik eserler vermiş ve yine bu amaç doğrultusunda Nesin Vakfı'nı kurmuştur. Aziz Nesin, çocuk ve eğitim konusunu önemseyen ve bu temayı eserlerinde sıkça kullanan yazarlardan biridir. Özellikle 1972 yılında kurduğu Nesin Vakfı, yazarın çocukları daha iyi gözleyip tanınmasına ve anlamasına olanak sağlamıştır.

Aziz Nesin çocuk edebiyatı alanında pek çok eser meydana getirerek kendine özgü üslûbuyla literatürdeki yerini almış bir yazardır. Bu çalışmada Aziz Nesin'in kaleme aldığı kırk sekiz öykü kitabı ve on bir romanda çocuk ve eğitim temasının ne boyutlarda ele alındığını, yazarın çocuk ve eğitim kavramların konusundaki düşüncelerini ortaya koymayı amaçladık.

Çalışmamız dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, edebiyat ve çocuk edebiyatı kavramları üzerinde durulduktan sonra, çocuk edebiyatında öykü ve çocuk öykülerinde bulunması gereken niteliklerin neler olduğu açıklanmıştır. Aziz Nesin'in yaşamına ilişkin bulgular ortaya konmuş, problem tespit edilmiş ve tanımlanmıştır. Araştırmanın amacına, önemine ve sınırlılıklarına değinilmiştir.

Araştırmanın yönteminin yer aldığı ikinci bölümde, verilerin toplanması, çözümlenmesi ve yorumlanmasında izlenen yol ile ilgili açıklamalar yer almış, araştırmanın evren ve örnekleme ortaya koyulmuştur.

Araştırmanın amacına dayalı olarak ortaya koyulan bulgular üçüncü bölümde yer almıştır. Bu bölümde Aziz Nesin'in çocuk edebiyatı, çocuk ve eğitim üzerine düşünceleri hakkındaki bulgular ortaya konmuş, Nesin'in öykü ve romanlarındaki eğitim teması bölümlere ayrılarak incelenmeye çalışılmıştır. Öykülerin tamamının incelenmesinden ve değerlendirilmesinden sonra ulaşılan sonuç ve öneriler ise, dördüncü bölümde ortaya konmuştur.

Bu çalışmanın alt yapısı, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı'nda gördüğüm lisansüstü eğitim derslerinden oluşmaktadır. Derin bilgi birikimleriyle bana yol gösteren, ışık tutan ve benim ufku genişleten hocalarıma her birine teşekkürü bir borç bilirim.

Uzun ve yorucu bir çalışma döneminde tamamlanan bu tezin plânlanıp yürütülmesi ve sonuçlandırılmasında en önemli paya sahip olan değerli hocam ve danışmanım Sayın Yard. Doç. Dr. Hulusi GEÇGEL'e, fikirleriyle bu çalışmanın güzel mesafeler kat etmesini sağlayan hocalarıma Sayın Yard. Doç. Dr. Aziz KILINÇ ve Sayın Dr. Mustafa Aydın BAŞAR'a, eğitim yaşamımın her döneminde desteklerini esirgemeyerek yanımda olan aileme; çalışmanın oluşturulmasında maddî ve manevî katkılarıyla her zaman yanımda hissettiğim değerli meslektaşlarıma Belgin RÜZGÂR, Mustafa Sedat RÜZGÂR, Fatma DEMİR, Ayşin AŞKIN ve Mehmet YILDIZ'a; umudumun taze kalmasını sağlayan ve bana daima moral aşılayan güzel insan Bülent Canberk TARHAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çanakkale, 2006

Nilsu AK

BÖLÜM I

GİRİŞ

“Edebiyat, düşünce, duygu ve imgeleri - sözle ve yazıyla - görsel ve etkili biçimde anlatma sanatı (Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu: 1983)”dır.

Edebiyat okul öncesinde çocuğun dilinin, düş gücünün gelişmesine katkıda bulunur, farklı yönleriyle insanı insana tanıtır, bireye duyarlılık ve dil sevgisi kazandırırken yalnızlıktan, bencillikten ve sığılıktan kurtulmasına yardımcı olur. İnsanın yaşama gücü kazanmasını sağlar; iç dünyasını, estetik zevkini, anlama-anlatma becerisini geliştirir ve sözcük dağarcığını zenginleştirir.

Yukarıda sıralanan işlevlere bakıldığında edebiyatın eğitimle kopmaz bir bütünlük oluşturduğu söylenebilir. Eğitim, insanlara daha etkili bir biçimde ulaşmak için edebiyatı araç olarak kullanmıştır.

İnsan toplumsal bir varlıktır ve toplum içinde sağlıklı ve uyumlu yaşayabilmek için eğitime, dolayısıyla edebiyata ihtiyaç vardır. Ancak edebiyatın yalnızca bir eğitim ve öğretim aracı olarak görülmesi, bireye kazandıracığı estetik unsurların göz ardı edileceği anlamına gelmemelidir.

Geçmişten günümüze pek çok sanatçı, eserlerinde eğitim konusunu ele alarak üzerlerine düşen görevi yerine getirmeye çalışmışlardır. Bu sorumluluğun bilincinde olan yazarlardan biri de Aziz Nesin'dir. Yaşamı boyunca verdiği eserlerle yetişkinlerin ve özellikle çocukların daha aydınlık bireyler olmalarını birincil görev edinmiştir.

1.1. Edebiyat ve Çocuk Edebiyatı

İnsanoğlunun var oluşu kadar eski bir sanattır edebiyat. Bireyin duygu ve düşüncelerinin, yaşamının dile getirilmesi edebiyat aracılığıyla mümkün olduğundan insanla beraber doğmuş, gelişmiş ve bu güne ulaşmıştır.

Edebiyat sözcüğünün kökenine bakıldığında Arapça “edeb”den geldiğini; “iyi ahlâk, görgü, terbiye, nezaket vb.” anlamlar taşıdığını görebilmekteyiz. Türkçede bugünkü anlamıyla ilk kez Tanzimat Dönemi sanatçılarından Şinasi'nin kullandığı edebiyat sözcüğünün pek çok kişi tarafından tarifi yapılmıştır:

“Genel anlamıyla edebiyat, insanın duygu, düşünce ve toplum yaşamını, doğayla olan ilişkilerini söz ve yazıyla, etkili bir dil ve güzel bir biçimle anlatmayı amaç edinen bir sanat dalıdır.” (Bezirci ve Göker 1993: 13)

“Söylenen her söz, yazılan her yazı edebiyat açısından değerli olamaz. Bir ürünün edebî değer taşıdığına söylenebilmesi için bazı özellikler taşıması gerekir. Öncelikle edebî eser sanat kaygısıyla yazılır, okuyanı etkiler. Edebiyat ürünü, güzel anlatımlı, sağlam düşünceli ve özlü olmalıdır. Eser, zamanın süzgecinden geçebilmeli, toplumca anlaşılmalı, beğenilmelidir. Ancak bu yolla edebî eser, toplum yaşamında duygu ve düşünce, değer ve inanç, hayal ve coşku birliği yaratır; toplumu bazı ortak ölçülerde buluşturur.” (Bezirci ve Göker 1993: 14)

“Edebiyat (Literature), sözlüklerde genellikle yaratıcı ya da eleştirel nitelikte, bilimsel yazılardan ayırt edilen, sürekli bir değere, biçim kusursuzluğuna sahip, güçlü duygusal etki yaratan düşünce, duygu ve imgelerin söz ya da yazıyla anlatılması sanatı (yazın) diye tanımlanmaktadır.” (Kıbrıs 2001: 1).

“Edebiyat, yazma sanatı ile ilgili kaidelerin bütünü ve uygulama bu kaidelere uygun eserleri de içine alan disiplindir.” (Bilgegil 1977: 428)

“Edebiyat ‘olay, düşünce, duygu ve imajların dil aracılığıyla biçimlendirilmesi sanatı; yazın, literatür’ olarak ifade edilebilir.” (Türk Dil Kurumu 1998: s.670)

Yukarıda tanımları yapılan edebiyat, hitap ettiği kitleye ve yaş dönemlerine göre bölümlere ayrılmıştır. Çocuk edebiyatı da bu bölümlerden biridir.

“Çocuk edebiyatı, çocukların büyüme ve gelişmelerine, hayal, duygu, düşünce ve duyarlıklarına, zevklerine, eğitilirken eğlenmelerine katkıda bulunmak amacı ile gerçekleştirilen çocuksu bir edebiyattır.” (Şirin 2000: 91).

Çocuk, yetişkinin küçük bir modeli olarak düşünülmemelidir. Çocuğun kendine özgü bir dünyası vardır ve çocukluk kavramının algılanması çok kolay olmamıştır.

“Çocukluğun 16. yüzyılda bulgulanmasıyla çocukla yetişkin ayrılmaya başlamıştır. Bunun tohumları basımevinin (matbaa) bulunmasıyla atılmıştır. Çocuklar belli gelişim dönemlerinden geçerek yetişkin olmalıydılar. Bunun içinse okumaları, öğrenmeleri gerekiyordu. İşte edebiyat, bu aşamada çocukların eğitiminde bir araç olarak kullanılmaya başlandı.” (Neydim 1998: 17-18).

“Çocuk edebiyatı olur mu?” sorusuna iki farklı gruptan yanıtlar gelmiştir. “Çocuk edebiyatı olamaz” diyenler edebiyattan farklı bir çocuk edebiyatı olmaması gerektiğini düşünürler. Çocuklar için özel bir edebiyat yapılamayacağına inanırlar. “Çocuk edebiyatı vardır ve olmalıdır” diyenler ise çocuk gerçekliğini vurgulayarak çocuğun yetişkinden farklı ve kendine özgü bir düşünce biçiminin olduğunu savunurlar.

Bu tartışmayla ilgili görüşlerini savunan Recep Nas şöyle düşünür (Nas 2002: 33):

“Çocuk vardır, ‘çocukluk’ diye bir dönem vardır. Çocuğun düşünme, algılama biçimi yetişkinden farklıdır. Çocuk, insandır. Bu insan edebiyattan yoksun bırakılamayacağına göre, onun için edebiyat yapılacaktır, bu da çocuk edebiyatıdır. Ama bu böyle diye çocuğa yoz, düzeysiz, kof ürünler sunulamaz. Edebiyat için ne geçerliyse çocuk edebiyatı için de o geçerlidir. Hem çocuk, hem edebiyat gözetilir. Onun için zordur çocuk edebiyatı, zor olduğu için nitelikli, çocuğa göre olan çocuk edebiyatı ürünü azdır, ne yazık ki...”

1.1.2. Çocuk Edebiyatında Öykü ve Roman

Gerçek ya da gerçekleşmesi mümkün olan olayların veya durumların yer, zaman, kişi öğelerine bağlı kalınarak anlatıldığı kısa edebî türe öykü; uzun edebî türe ise, roman denir. Öykü ve roman insan yaşamının, duygu ve düşüncelerinin, hayallerinin, çevreyle olan ilişkilerinin yansıtıldığı önemli türlerdendir.

“Sosyal bir varlık olan insanoğlu; duygularını, düşüncelerini, hayallerini ya da başından geçen olayları anlatmak için ilk olarak iki türe gereksinim duymuştur: Bunlardan biri çok kısa ve yoğun bir ifade tarzı olan şiir; diğeri de uzun uzadıya anlatma ve dinleme gereksiniminden doğan destandır. Hikâye ve roman türleri, olağanüstü olayları ve kişileri anlatan destan ve masal çağından ‘olmuş veya olabilir’ olayları anlatmaya geçişle başlamıştır.” (Geçgel 2003: 188).

Edebiyatın vazgeçilmez türleri olan roman ve öykü, eğitimde de önemli bir rol üstlenmiştir. Çocuklar edebî türleri okuyarak ve eğlenerek öğrenir; kavrama becerilerini, hayal dünyalarını genişletirler. Hitap ettiği kitlenin yaş grubu dikkate alınırsa çocuk öykü ve romanlarının rast gele yazılamayacağı, birtakım kurallara bağlı kalınması gerektiği göze çarpar.

1.1.3. Çocuk Öykü ve Romanlarında Aranılan Nitelikler

Çocukların bedensel ve zihinsel gelişim evrelerinde sağlıklı bireyler olarak yetişebilmeleri için gereksinimleri, ilgileri ve ihtiyaçları dikkate alınarak, titizlikle yazılmış edebî türler sunulmalıdır. Bu konuda Ciravoğlu (1997: 79) şu nitelikleri sıralar:

“Çocuk kitaplarında aranılan nitelikleri biçimsel ve içeriksel olmak üzere iki grupta ele almalıyız.

Bu niteliklerden birinden birisi eksik veya yarım olursa çocuğun dikkatine sunduğumuz eser bizi amaçladığımız sonuca ulaştıramaz.”

Çocuk kitaplarında aranan niteliklere bakıldığında bu niteliklerin biçimsel ve içeriksel olmak üzere iki ayrı grupta belirlendiği görülmektedir.

A) İçeriksel Nitelikler:

1. Çocuk öykü ve romanlarında konu, anlaşılabilir ve net olmalıdır. Ayrıca çocuk dünyasına seslenebilecek bir konu seçilmesi oldukça önemlidir.
2. Çocuk eserlerinde yer alan karakterler sayıca çok olmamalı ve kesin çizgilerle ve birbirinden ayrılabilir nitelikte olmalıdır.
3. Çocuk hikâye ve romanlarında betimlemeler, konunun geçtiği çevre, kahramanların ruhsal durumu çok iyi verilmelidir. Çocukların kavrayamayacağı betimlemeler, psikolojik çözümler eserde yer almamalı.
4. Eserin başlayışı ve bitişi arasında geçen zaman, çocuğun kavrayabileceği nitelikte olmalıdır. Eserin plânı sade düzenlenmelidir.
5. Eserin dili, açık ve anlaşılır olmalıdır.
6. Eserin okunmasında sürükleyiciliği sağlayacak canlı öğeler bulunmalıdır.
7. Eser çocuğu olumlu duygulara yönlendirecek nitelikte olmalıdır.

B) Biçimsel Nitelikler:

1. Kitabın boyutları çocukların sevebileceği, kolayca sayfaları karıştırabileceği nitelikte olmalıdır.
2. Kitabın cildi sağlam olmalı, sayfaları dağılmamalıdır.
3. Sayfalar, genellikle 1. hamur kâğıt ve kolay yırtılmayan cinsten seçilmelidir.
4. Metnin yazıldığı harfler, çocuğun seviyesine uygun bir irilikte seçilmeli, satır araları uygun genişlikte olmalıdır.
5. Kitap çocuğun seviyesine göre çok veya az resimlenmelidir. Okul öncesi çocuğun kitabında metin çok az, resimler ise gerekirse tüm sayfa boyunca kullanılacak nitelikte olmalıdır. Öte yandan bir ilkokul son sınıf öğrencisi için 6-16 sayfada tekrarlanan bir resmin olması yeterli sayılabilir.
6. Resimler, genellikle renkli baskı tekniğiyle olmalıdır.

1.2. Aziz Nesin'in Hayatına İlişkin Bulgular

20 Aralık 1915'te dünyaya gelen Aziz Nesin "Vatan Sağolsun" adlı kitabına aldığı öykülerin ilkinde kendi öyküsünü anlatmış, hayat hikâyesini okuyuculara sunmuştur (Nesin 2005: 5). Hayatını anlattığı bu ilk öyküde gerek yazın yaşamında gerek özel yaşamında bilinmeyen gerçekleri ve ayrıntıları gün yüzüne çıkaran sanatçı, İstanbul Heybeliada'da doğdu. Gerçek adı; Mehmet Nusret Nesin'dir. On yaşındayken İstanbul'da Süleymaniye'de Kanuni Sultan Süleyman İptidaî Mektebi'nin üçüncü sınıfına, on bir yaşındayken Darüşşafaka Lisesi'nin ilkokul bölümünün dördüncü sınıfına girdi.

1928'de Cağaloğlu'ndaki Vefa Ortaokulu altıncı sınıfa girdi ve devamsızlıktan sınıfta kaldı.

1929'da Davutpaşa Ortaokulu'nda öğrenim yaşamına devam eden yazar, 1932'de Kuleli Askerî Lisesi öğrencisi oldu.

1937'de Harp Okulu'nu bitirdiği yıl şiir ve öykü yazmaya başlayan yazar 1939'da teğmen rütbesiyle Askerî Fen Tatbikat okulunu bitirdi. Bu dönemde *Millet* ve *Yedigün* dergilerinde ilk öykü ve şiirleri yayımlandı.

1944'te görevini kötüye kullanmak suçundan üç ay on gün hapse mahkûm edildi. Ordudan çıkarılıncaya dek çeşitli illerde görev yaptı.

Ordudan çıkarılışıyla *Karagöz* ve *Yedigün* dergilerinde profesyonel olarak yazarlığa başlayan Aziz Nesin, 1945'te *Tan* gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. Aynı yıl ilk bağımsız yapıtı "Parti Kurmak Parti Vurmak" adlı on altı sayfalık broşürü çıktı. 1946'da Sabahattin Ali'yle birlikte *Markopaşa* adlı mizah dergisini yayımlamaya başladı. Yazılarından dolayı sık sık tutuklanan ve hapse mahkûm edilen yazar, 1954'te *Akbaba* dergisinde takma adlarla mizah öyküleri yazmaya başladı. Yazın yaşamı süresince; *Vedia Nesin*, *Karga*, *İlyas İlikler*, *Ramazan Oyunbozan*, *Mehmet Şebin*, *Nuruhayat*, *Bülbül*, *Çamurluk*, *Şef Garson*, *Fatma Fittek*, *Pervin Tatlı*, *Yusuf*

Parazit, Hakkı Haklar, Fazlı Fesleğen, Ateş Sin gibi pek çok takma ad kullanan yazar 1956'da Düşün Yayınevi'ni kurdu.

1958-1963 yılları arasında *Yeni Gazete, Akşam, Tanin, Öncü, Yeni Tanin, Ustura* ve *Günaydın* gazetelerinde yazarlık yaptı.

1972'de kimsesiz çocukları okutmayı amaç edinerek Çatalca'da Nesin Vakfi'nı kurdu ve kitaplarının gelirini vakfa bağışladı.

Vakıf, bir eğitim kurumu olduğu için eğitim felsefesini, ilkelerini ve eğitim yöntemlerini belirlemiş, vakıfta yaşayan çocukların özgürlüklerini ve haklarını tespit etmiş, vakıf çalışanlarının ve gönüllülerin çocuklara karşı görevlerini saptamıştır.

“Nesin Vakfi araştıran, inceleyen, kuşku duyan, düşünen, sorgulayan ve eleştiren; sorunlara çözüm arayan ve bu sorunları olumlu yönde yönlendirebilen; kendisiyle ve doğayla barışık, duyarlı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bunun yanında çocukların geçmişi değerlendirip günümüz süzgecinden geçirerek geleceği öngörmeye çalışan; kendisinin ve başkalarının hakkını arayan; toplumsal sorumluluğu olan; kendini yetiştiren; başladığı işi bitirebilen; üretken ve yapıcı bireyler olmaları gerektiğini düşünerek bu amaç doğrultusunda çalışmalar yapmaktadır.” (http://www.nesinvakfi.org/egitim_felsefe.html)

Aziz Nesin, 2 Temmuz 1993'te özellikle “Şeytan Ayetleri”ni Türkçede yayımlayacağını açıkladığı için Sivas'ta yapılan Pir Sultan Abdal şenlikleri sırasında aşırı dincilerin hedefi oldu. Otuz yedi kişinin yaşamını yitirdiği Madımak Oteli'nden sağ kurtuldu.

6 Temmuz 1995'te Çeşme'deki imza günü sonrası saat 1.05'te 81 yaşındayken öldü.

Konularını günlük yaşamın içinden, kahramanlarını halkın arasında seçen yazar, 1956 ve 1957'de İtalya'da Altın Palmiye; 1966'da Bulgaristan'da Altın Kirpi; 1969'da SSCB, Krokodil; 1974'te Asya- Afrika Yazarlar Birliği, Lotus; 1976'da Bulgaristan, Hitar Petar ödülleri aldı.

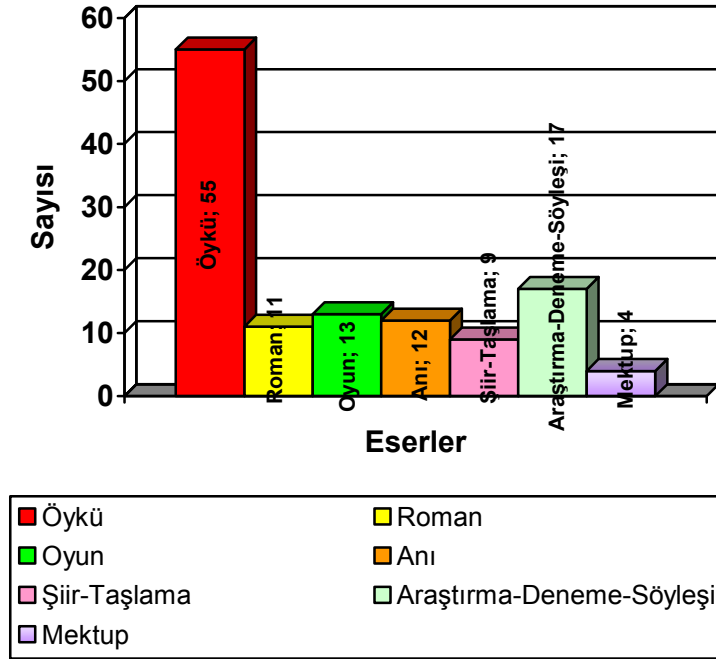
Gazeteler Cemiyeti Fıkra Birincilik Ödülü'ne (1960), Karacan Armağanı'na (1968), Türk Dil Kurumu Oyun Ödülü'ne (1970), Madaralı Roman Ödülü'ne (1978), Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü ve Altın Madalyası'na (1992), Abdi İpekçi Barış ve Dostluk Ödülü'ne (1992), İnsan Hakları Ödülü'ne (1994) layık görülen Aziz Nesin İngiltere ve Federal Almanya'da Pen Kulübü Onur Üyeliği'ne seçilmiş (1985); Sovyet Çocuk Fonu'nun ilk kez verilen Tolstoy Altın Madalyası'na değer görülmüştür (1989).

1985 ve 1986 yıllarında TÜYAP'ın düzenlediği anketin sonuçlarına göre "Halkın Seçtiği Yılın Yazarı" olan, 1991'de Fransa'nın Şövalyelik Nişanı'nı alan, 1993'te Dionysos Şiir Ödülü ve Carl-Von-Ossietszky Madalyası'na layık görülen Aziz Nesin'in yapıtlarında Türk toplumunun bir panoramasını görebilmekteyiz.

Yazar kendine özgü üslûbuyla eleştirilerinde kişilerin olumsuz yanlarına, yanlışlarına, eksikliklerine değinmiş; anlatımında Meddah geleneğinin ifade olanaklarını da kullanarak modern bir gülmece öyküsü yazma tekniği oluşturmuştur. Kendine has bir yazma tekniği geliştirmiş, yazım kılavuzuna aykırı olan yazma biçimleri oluşturmuştur. Aziz Nesin'e özgü başlıca yazım biçimleri şunlardır: aradabir, arasıra, arayer, ardarda, azbiraz, azçok, azkaldı, azkalsın, başüstüne, beribenzer, bibakıma, bibaşına, biçok, bidolu, bigün, bikaç, bikez, birara, birarada, birdenbire, biriki, bisüre, bisürü, bişey, bitakım, bitane, bitek, bitürlü, biyana, biyer, buyüzden, candarma, cıgara, çokaz, enaz, ençok, epiy, fotograf, gülegüle, hangibir, herbir, herbişey, hergün, herhangibir, herhangibiri, herneyse, herşey, hertürlü, heryan, heryer, herzaman, hiçbişey, hiçkimse, hoşgeldin, hoşbulduk, İstanbul, ikidebir, işgören, kıravat, kimbilir, nağra, pekaz, pekçok, sağol, Sivas, tiren, varol, yada (Ayrıca yazıyla gösterilen her sayıyı bitişik yazmıştır.).

1.2.1. Eserleri

Grafik 1. Aziz Nesin'in Eserlerinde Türlerin Dağılımı

Edebiyatımızın çok yönlü emekçilerinden biri olan Aziz Nesin, hemen her dalda eser ortaya koymuştur.

Grafiğe bakıldığında toplam 121 kitabının yayımlandığını söylenebilir. Bu eserleri oranlama yoluna gidildiğinde ise yüzde 45,44 öykü, yüzde 9,09 roman, yüzde 10,74 oyun, yüzde 9,91 anı, yüzde 7,43 şiir-taşlama, yüzde 14,04 araştırma-deneme-söyleşi, yüzde 3,30 mektup türünde eserler verdiği belirlenmiştir.

Binlerce öykü yazmış, yazdığı öykülerde günümüz Türkiye'sinin toplumsal sorunlarına ayna tutmuş, insanımızın hislerine tercüman olmuştur. Sayıları elliyi geçen öykü kitapları şunlardır: Parti Kurmak Parti Vurmak (1946), Geriye Kalan (1953), İt Kuyruğu (1955), Yedek Parça (1955), Fil Hamdi (1956), Damda Deli Var

(1956), Koltuk (1957), Kazan Töreni (1957), Deliler Boşandı (1957), Mahallenin Kısmeti (1957), Ölmüş Eşek (1957), Hangi Parti Kazanacak (1957), Toros Canavarı (1957), Memleketin Birinde (1958), Havadan Sudan (1958), Bay Düdük (1958), Nazik Alet (1958), Gıdıgıdı (1958), Aferin (1959), Kördöğüşü (1959), Mahmut ile Nigâr (1959), Hoptirinam (1960), Gözüne Gözlük (1960), Ah Biz Eşekler (1960), Yüz Liraya Bir Deli (1961), Bir Koltuk Nasıl Devrilir (1961), Biz Adam Olmayız (1962), Yeşil Renkli Namus Gazı (1964), Sosyalizm Geliyor Savulun (1965), İhtilali Nasıl Yaptık (1965), Rıfat Bey Neden Kaşınıyor (1965), Vatan Sağolsun (1968), İnsanlar Uyanıyor (1972), Hayvan Deyip de Geçme (1973), Seyahatname(Duyduk Duymadık Demeyin) (1976), Büyük Grev (1978), Yetmiş Yaşım Merhaba (1984), Kalpazanlık Bile Yapılamıyor (1984), Maçınli Kız İçin Ev (1987), Nah Kalkınırız (1988), Rüyalarım Zıyan Olmasın (1990), Aşkım Dinimdir (1991), Gözünüz Aydın Efendim (1997), Herkesin İşi Gücü Var (2005), Monologlar (1949), Uyusana Tosunum (1971), Bu Yurdu Bize Verenler (1975), Borçlu Olduklarımız (1976), Pırlatan Bal (1976), Aziz Dede'den Masallar (1978), Ben de Çocuktum (1979), Anıtı Dikilen Sinek (1982), Nasrettin Hoca Gülütleri (1991).

Aziz Nesin romanlarında anlattığı olaylarla, oluşturduğu karakterlerle, yanlışların üstüne giderek toplum yapımızı yansıtmıştır.

Toplumdaki çarpıklıklar, haksızlıklar, aldatmalar, eğitim sorunu, paranın gücü, ikiyüzlülükler, yozlaşmalar yazarın romanlarının her birinde okuyucuyu kendisine çekecek biçimde aktarılmıştır.

Romanlarına her kesimden insanı alan ve bu insanları buluşturan yazar; kahkaha ve gözyaşını iç içe vermiş, okuyan herkesin kendi hayatından parçalar bulduğu yapıtlar sunmuştur. Aziz Nesin'in edebiyatımızda önemli yerlere oturmuş; tiyatroya, sinemaya uyarlanmış on bir romanı vardır: Kadın Olan Erkeğin Hatıraları (1955), Düğümlü Mendil (1955), Gol Kralı (1957), Erkek Sabahat (1957), Saçkıran (1959), Zübük (1961), Şimdiki Çocuklar Harika (1967), Tatlı Betüş (1974), Surnâme (1976), Yaşar ne Yaşar ne Yaşamaz (1977), Tek Yol (1978).

Bir kısmını romanlarından oluşturduğu toplam on üç oyun kitabı vardır. Aziz Nesin yazın yaşamı boyunca oyun yazarlığına değer vermiş ancak yeterince ilgilenemediğinden yakınmıştır. Oyunları: Biraz Gelir misiniz (1958), Bir Şey Yap Met (1959), Toros Canavarı (1963), Düdükçülerle Fırçacıların Savaşı (1968), Üç Karagöz Oyunu (1969), Çiçü (1969), Tut Elimden Rovni (1970), Hadi Öldürsene Canikom (1970), Beş Kısa Oyun (1979), Bir Zamanlar Memleketin Birinde (1992), Başarılarımı Karılarıma Borçluyum (1992), Sait Hopsayıt (1992), Yaşar ne Yaşar ne Yaşamaz (1992).

Aziz Nesin şiir türünü de denemiş ve kitaplar yazmıştır. Şiirlerine baktığımızda ise yazarın yaşamının ayrıntılarını, sevgiyi, aşkı, insancılığı, mücadeleyi, hesaplaşmayı, yaşama gücünü ve ölümü görebilmekteyiz. On Dakika (1957), Sondan Başa (1984), Seviye On Ölüme Beş Kala (1986), Kendini Yakalamak (1988), Hoşça Kalın (1990), Bir Aşk Var Bir de Ölüm (1992), Sivas Acısı (1995) yazarın şiir kitaplarıdır.

Yazınımıza armağan ettiği taşlamalarını ise Aziznâme (1948) ve Hazreti Dangalak (1992) adlı kitaplarında toplamıştır.

Aziz Nesin yaşamı boyunca çok yönlü olmaya çalışmış, edebiyatın hemen her dalında eser vermiştir. Yaptığı araştırmalar, yazdığı denemeler ve söyleşileri ise şunlardır: Mizah Hikâyeleri Antolojisi (1955), Nutuk Makinesi (1958), Az Gittik Uz Gittik (1959), Merhaba (1971), Cumhuriyet Döneminde Türk Mizahı (1973), Dünya Kazan Ben Kepçe I - Irak ve Mısır (1977), Dünya Kazan Ben Kepçe II - Alamanya (1983), Ah Biz Ödlek Aydınlar (1985), Soruşturmada (1986), İnsanlar Konuşa Konuşa (1988), Korkudan Korkmak (1988), Sora Sora Cennet Bulunur (1990), Bir Tutam Aydınlık (1994), Bir Dokun Bin Dinle (1994), Çuvala Doldurulmuş Kediler (1995), Türkiye Şarkısı Nâzım (1997) ve Okuduğum Kitaplar (2001).

Yazarın, mektuplarıyla da ülkemizde pek yaygın olmayan mektup edebiyatına katkıları olmuş ve bu türde kitaplar sunmuştur. Bu sayede yazarın yaşadıkları, düşünceleri, sevinç ve üzüntüleri, yaşam felsefesi daha iyi anlaşılabilir. Mektupları; Aziz Nesin - Ali Nesin Mektuplaşmaları (1994–1995), Aziz Nesin -

Tahsin Saraç Mektuplaşmaları (1995), Aziz Nesin - Meral Çelen Mektuplaşmaları (1998), Aziz Nesin - Saliha Scheinhardt, Mektuplar (1999) adlı kitaplarda toplanmıştır.

1.3. Problem

Çocuk çağlarına seslenen ve onu geleceğe hazırlayan bir edebiyat olarak görülen çocuk edebiyatının başlangıcı ülkemizde Tanzimat Dönemi olarak kabul edilmektedir. Tanzimat Dönemi öncesinde Nabî'nin Hayriye ve Sümbülzâde Vehbi'nin Lütüfiye isimli eserlerini görmekteyiz ki bu eserler daha çok öğüt verme ve didaktik biçimde eğitime amacı gütmektedir.

Tanzimat Dönemi'ne baktığımızda çeviri eserler karşımıza çıkar. Vakanüvis Lütü "Robinson Crusoe"yu, Mahmut Nedim "Güiver'in Seyahatleri"ni, Mehmet Emin ise "Dünyanın Merkezine Yolculuk" ve "Balonla Beş Hafta"yı çevirmişlerdir.

Cumhuriyetin kabulü ve harf devrimi ile beraber bu alanda yapılan çalışmalar hız kazanmış Türk yazarlar kendi çocuk öykü ve romanlarımızın oluşturulması uğraşına girmişlerdir. Ziya Gökalp, Tevfik Fikret, Ahmet Rasim, Ömer Seyfettin, Reşat Nuri Güntekin, Peyami Safa, Kemalettin Tuğcu, Rakım Çalapala, Cahit Uçuk, Aka Gündüz, Enver Naci Gökşen, Gülten Dayıoğlu, Mehmet Seyda, Mükerrrem Kamil Su, İbrahim Örs, Mümtaz Zeki Taşkın, İsmail Sivri, Celalettin Göktulga bu alanda akla ilk gelen yazarlardır.

Çocuk başlarda kendisine sunulanı alır, özümser, kabul eder. Kendisine sunulanlarla kişiliğini geliştirir. Bu durum edebiyat için de geçerlidir. Dolayısıyla çocuk edebiyatının bu konudaki misyonu büyüktür. Çocuk kendisine sunulan edebiyat ürünleriyle bir yandan hayal dünyasını zenginleştirecek ve başka dünyalar keşfedecek; bir yandan da dilini sevmeyi ve onu incelikleriyle kullanmayı öğrenecektir.

Ancak çocuklara yönelik öykü ve roman kahramanları da son derece önemlidir. Çocuk bazen kendisini kahramanın yerine koyar. Bu açıdan bakıldığında verilen ürünlerdeki kahramanların da olumlu yönlerinin ön plâna çıkarılmasının gerekliliği göze çarpmaktadır.

Bu alışmada Aziz Nesin'in öykü ve romanlarında ocuk ve eğitim temasının ne ölçüde yer aldığı irdelenmiştir. Bu amaçla Aziz Nesin'in öykü ve romanlarındaki ocuk ve eğitim anlayışını belirleyebilmek amacıyla kırk altı öykü kitabı ve on bir roman incelenmiştir.

Aziz Nesin'in öykü ve romanlarında ocuk ve eğitim kavramlarının hangi boyutlarda ele alındığının, yazarın ocuk ve eğitim kavramlarına yaklaşımının ne olduğunun belirlenmesi bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.4. Amaç

Çalışmamızın temel amacı Aziz Nesin'in çocuk ve eğitim konularına yer verdiği öykü ve romanlarında eğitim konusundaki uygulamalara ilişkin tespitlerini, eğitim ortam ve uygulamalarının nasıl olması gerektiğine dair görüşlerini irdelemek; okul, aile ve çocuk üçgeninde eğitim konusundaki düşüncelerini ortaya koymaktır.

Çalışmanın amacına uygun olabilmesi için aşağıdaki temel sorulara cevap aranmıştır.

1. Aziz Nesin kimdir? Edebiyatımıza hangi yapıtlarıyla katkıda bulunmuştur?
2. Aziz Nesin'in eğitim ve çocuk üzerine düşünceleri nelerdir?
3. Aziz Nesin'in öykü ve romanlarında yer alan çocuk ve eğitim teması nasıl ele alınmıştır?
4. Aziz Nesin'in öykü ve romanlarında eğitim ile ilgili olarak,
 - a) çocuk
 - b) aile
 - c) okul ve diğer eğitim ortamları
 - d) oyun
 - e) kişilik gelişimi
 - f) hayvan sevgisi
 - g) yurt sevgisine ilişkin saptamaları nelerdir?

1.5. Önem

Eğitim ve edebiyat arasında doğrudan bir ilişki olduğu belirtilmişti. Çalışmamızda Aziz Nesin'in, öykü ve romanlarında çocuk ve eğitim temasını ne derece ele aldığı irdelenmiştir. Türk edebiyatında önemli köşe taşlarından bir olan Aziz Nesin'in incelenen öykü ve romanlarında eğitim ve çocuk konusundaki düşüncelerinin ne doğrultuda seyrettiği, bu konuyu öykü ve romanlarında nasıl ele aldığı incelenmiştir.

Yazarın öykü ve romanlarında çocuklara hangi perspektiften baktığı belirlenmiştir. “Yazar, didaktik ve buyurgan bir ifade mi kullanmıştır yoksa araştırmayı, sorgulamayı, eleştirmeyi ve okumayı heveslendiren bir yaklaşımda mı bulunmuştur? Yazarın bu tutumu çocuk okurları ne şekilde etkilemiştir?” Bu sorular doğrultusunda oluşturulan çalışma sonrasında varılan sonuç, yazarın eğitim felsefesini de belirlemektedir. Aziz Nesin çağdaş bilimsel anlayışa göre eğitim felsefesini benimsemiş ve eserlerini ortaya koyarken bu felsefeye uygun biçimde yazmıştır. Çağdaş bilimsel anlayışa göre eğitim, bireyin her yönüyle bir bütün olarak kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde geliştirilmesi sürecidir ki Aziz Nesin'in çocuk ve eğitim temalı öykü ve romanlarında bu eğitim felsefesinin benimsendiği açıkça görülmektedir.

Çalışma sonuçları ebeveynlerin, eğitimcilerin ve ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin Aziz Nesin'in öykü ve romanlarından ne derecede faydalanacağını belirlemektedir. Çalışmamızda varılan sonuçlar Aziz Nesin'in öykü ve romanlarının eğitim alanında ne şekilde kullanılacağına rehberlik edecektir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışmada ele alınan öykü ve romanlarda bulunan eğitim, çocuk, anne, baba, öğretmen, öğrenci kavramları detaylı biçimde incelenmiş ve çocuklara kazandırılacak yararlı alışkanlıkların tespitlerine yer verilmiştir.

Tez, yazarın yetişkinler ve çocuklar için yazdığı kırk altı öykü kitabı ve on bir romanın incelenmesiyle sınırlı tutulmuş; yazarın oyun, anı, şiir, taşlama, araştırma, deneme, söyleşi ve mektupları çalışma kapsamının dışında bırakılmıştır.

BÖLÜM II

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma, literatür tarama modelini ele almış; Aziz Nesin'in bütün öykü kitaplarında ve romanlarında yer alan çocuk ve eğitim temalarını saptamaya yönelik kaynak taramasıdır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Aziz Nesin'in yazmış olduğu kırk altı öykü kitabında yer alan 1074 öyküden, on altı öykü kitabı ve doksan altı öykü; on bir roman içinden bir roman oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleminde ise Aziz Nesin'in on altı öykü kitabında bulunan dört yüz yirmi bir öyküden, eğitim ve çocuk temalarını ele alan doksan altı öykü ve romanında yer alan yirmi altı bölüm oluşturmaktadır.

Aziz Nesin'in oyunları, şiir ve taşlamaları, mektupları, araştırma- deneme ve söyleşileri çalışma kapsamının dışında tutulmuştur.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmamızın verileri kaynak taraması yoluyla elde edilmiştir. Bazı kaynaklar için çeşitli kütüphanelerden ve internet sitelerinden yararlanılmıştır. Aziz Nesin'in bütün kitapları yayınevinden temin edilmiştir.

Elde edilen veriler çocuk eğitimi ve eğitim ortamlarındaki süreçlere uygun olarak değerlendirilmiştir. Öykü ve romanlar; çocuk, eğitim, aile, okul temaları yönüyle bir plân dâhilinde incelenmiş ve sırasıyla kaynakları bulma, okuma, fişleme ve değerlendirme işlemleri yapılmıştır.

Öykülerin çözümlenmesinde, çocuk ve eğitim konuları dikkate alınmıştır. Öykülerin çözümlenmesinin ardından, belirlenen temalar gruplar halinde sınıflandırılmıştır.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışmanın veri analizi sürecinde, öncelikle araştırmanın kaynaklarını oluşturan Aziz Nesin'in kırk altı öykü kitabının içinde yer alan 1074 öykü ve on bir roman baştan sona taranmıştır.

Aziz Nesin'in, çalışmamızın bel kemiğini oluşturan öykü ve romanlarını incelerken şu noktalara dikkat edilmiştir:

Eserlerin yazılış nedenleri ortaya konmuş; ana fikrin yazarın eğitim hakkındaki düşünceleriyle örtüşüp örtüşmediği belirlenmiştir.

Eserlerde yer alan olaylar, olayları yaşayan tipler belirlenmiş; olay, tip ve ana fikir üçgeninde tutarsızlık olup olmadığı incelenmiştir.

Eserlerde yer alan kahramanların, anlatılan olaydaki işlevleri irdelenmiş, baş kahramanın eser içindeki görevi ve sürükleyiciliği üzerinde durulmuş, taşıdığı karakter özelliklerinin eserin amacına yönelik olup olmadığı saptanmıştır.

Tarama sonucunda konu başlıkları belirlenmiş, çocuk ve eğitim temalı doksan altı öykü ve bir roman tespit edilmiştir. Sonraki aşamada belirlenen öyküler ve roman konu başlıkları altında sınıflandırılmış ve yorumlanmıştır.

Öykü ve romanların sınıflandırılmasında ilköğretim düzeyindeki öğrenciler, ilköğretim okullarında görev yapan eğitimciler ve farklı meslek gruplarına mensup kişilerle oluşturulan üç ayrı kontrol mekanizmasında farklı bakış açıları ve görüşler değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sırasında fikir ayrılığı yaşanan birtakım bölümler mevcuttur. Örneğin “Aziz Nesin’in ‘Şimdiki Çocuklar Harika’ Romanında Çocuk ve Eğitim Ortamları” bulgularında yer alan “Evin Hangi Hâli?” bölümünün daha çok aile ile ilgili olduğu düşünülmüş ve bu bölümün sınıflandırma yapılırken “Aziz Nesin’in ‘Şimdiki Çocuklar Harika’ Romanında Çocuk ve Aile” bulgularına eklenmesi gerektiği savunulmuştur. Ancak adı geçen bölümde anlatılan olayların okulda ve bir sınıf ortamında yaşanması sebebiyle bölümün, “Aziz Nesin’in ‘Şimdiki Çocuklar Harika’ Romanında Çocuk ve Eğitim Ortamları” bulgularında yer almasının daha uygun olacağı yönünde fikir birliğine varılmıştır.

Yine “Aziz Nesin’in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Ortamları”na ilişkin bulgularda yer alan “Okul Aile Birliği” öyküsünün daha çok aile ile ilgili olduğu savunulmuş ve bu bölümün sınıflandırma yapılırken “Aziz Nesin’in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Aile” bulgularına eklenmesi gerektiği düşünülmüştür. Ancak “Okul Aile Birliği” öyküsü tıpkı “Evin Hangi Hâli?” bölümünde olduğu gibi bir okulda geçer, öğretmenlerin ve velilerin bulunduğu bir toplantı anlatılır. Toplantıda konuşulandan ailelerin çocuklarıyla ilgilenmedikleri sonucu çıkarılsa da öykünün mekânının okul olması dolayısıyla “Aziz Nesin’in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Ortamları” bulgularında yer alması gerektiğinde hemfikir olunmuştur.

Oluşturulan kontrol gruplarıyla ortak fikir birliğine varılmış, çalışmamıza en uygun sınıflandırma yapılarak bulgular ortaya konmuş ve yoruma gidilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMU

3.1. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Üzerine Düşünceleri

Aziz Nesin “çocuk” kavramına önem vermiş, bu kavramın üzerine eğilmiş bir yazardır. Aziz Nesin'in çocuklara verdiği önemi ve değeri onlar için yazdığı öykülerinde ve masallarında yeterince görebiliyoruz. Yazarın çocukları önemseyişi yalnızca yazıda ve sözde kalmamış, bunu uygulamaya koyarak 1972 yılında Nesin Vakfı'nı kurmuştur.

Nesin vakfı ortalama 41 çocuğu ve 21 çalışanıyla büyük bir ailedir. İlkokul çağına girmeden vakfa katılan çocuklar kendi ayakları üstünde duruncaya kadar vakfin koruması altındadır.

Vakıfta her çocuğun ayrı bir odasının olması, 25000 kitaplık kütüphanesi, tiyatro salonu, yüzme havuzu, spor ve oyun alanları, seramik atölyesi, müze, bilgisayar odası bulunması da Aziz Nesin'in çocuklara verdiği önemin bir göstergesidir.

Büyüklerin çocukları anlayamadığını düşünen yazar “Ben de Çocuktum” adlı kitabının önsözünde şöyle seslenir küçük okuyucularına (Nesin 2005: 1):

“... Büyümüş insanlar; genellikle çocukluklarında yaptıklarını bir zamanlar çocuk olduklarını unuturlar. Kendilerini hep o büyümüş yaşlarında sanırlar. Sanki onlar 10-15 yaşlarındayken de 30-40 yaşlarında olduğu gibi düşünüyorlardır, öyle sanırlar. İşte bu yüzden, bizler yani ana babalar, öğretmenler, yazarlar, çocuklarımıza her zaman gerektiği gibi davranamayız...”

“... Sevgili çocuklarım! Sizler de günün birinde ana baba olacaksınız. İyi birer ana baba olabilmeniz için, bugünkü günlerinizi, çocukluklarınızı, çocukluğunuzda yaptığınız yanlışları bir zamanlar çocuk olduğunuzu unutmamaya çalışınız...”

Aziz Nesin çocukların eğitimini de fazlasıyla önemsemiştir. Çocukların hayatı tozpembe olarak görmesini istemeyip yazdığı öykülerde yaşamı doğrularıyla yanlışlarıyla anlatmaya çalışmıştır. Yazar “çocuktur nasıl olsa” diye aldatmayı, her

şeyi yalnızca iyi yanlarıyla göstermeyi kabul etmez. Çocukların daha küçük yaştan gerçekleri görmesi gerektiğini savunur.

Yazar bu konudaki düşüncelerini “Eğitim Konusunda Vasiyetimdir” adlı üç bölümlük yazısında toplamıştır. Bu yazısını kaleme almasındaki amaç ölümünden sonra vakfın, koruduğu çocukların sadece maddi ihtiyaçlarını karşılayan ve onları okullarda okutan bir kurum olarak kalmasını istemeyişi ve bunu ötesinde çocukların nasıl bilinçlendirilmesi gerektiğinin, hangi yöntemle, hangi ilkelere dayanarak ve ne amaçla eğitileceklerinin bilinmesi için yazılı olarak saptamak isteysidir.

Aziz Nesin çocukların salt tüketici değil, üretici olmalarını ister. Zaman zaman ilköğretim müfredat programlarını da eleştirmekten çekinmeyen yazar, vakıfta verilen eğitimle okullarda verilen eğitimin çeliştiğini de kabul eder. Okullarda verilen eğitimin ezberci olması sebebiyle çocukların üretici ve yaratıcı olmadıklarını düşünür. Öğrenimlerini devlet okullarından alan çocukların eğitimlerini vakıftan almasını ister.

Vasiyetinde bu konuyla ilgili olarak şöyle diyor (Nesin 1998: 75):

1- “Vakıf çocuklarımın üretmen olmalarını istiyorum:

İnsanlarımızın tüketmen değil, üretmen olarak yetiştirilmeleri gerektiği salt bu küçücük Nesin Vakfı'nın değil, bütün Türkiye'nin sorunudur. Ama ne yapayım ki, benim gücüm ancak Nesin Vakfı'na yetiyor.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bugüne dek, nereden nereye geldiğini (getirildiğini) en açık biçimde anlatan belge İlkokul Müfredat Programlarıdır. Değişen bütün bu müfredat programları karşılaştırılarak incelenirse, Türkiye'nin altmış yıldan ve özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan ve 1950'den sonra nasıl geriye doğru bir eğri çizmekte olduğu görülür. Bu inceleme ve araştırmayı yapmak eğitimbilimcilerin görevidir. Bu acı gerçeklerin en acısı da, değişen müfredat programlarında açıkça görüleceği üzere, Türk insanının üreticilikten tüketiciliğe geçirilmeye çalışılması ve dış (yabancı) etkilerle tüketmen yetiştirilmek üzere insanımızın eğitilmesidir. Türk insanının üretmen olmadan tüketmen olarak eğitilerek yetiştirilmesi, Türkiye'nin dışa bağımlılığını gösterir ve bu dıştaki parlak cilalı görünüşe karşın özde geriye doğru gidişin bir başlangıcıdır...

...Okuldaki öğretimle Nesin Vakfı'ndaki eğitimin çeliştiği bir gerçektir. Çünkü okullarda dersler yineleterek ve ezberletilerek öğretilir. Ezberletme yoluyla öğretim, üreticiliğe ve hele yaratıcılığa engeldir. Ezberletme yoluyla bilgilerin öğretildiği çocukların ve gençlerin üretici ve yaratıcı olarak yetiştirilmesi olanaksızdır. Ezberletilerek öğretilmiş insanlar, öğrendikleri

bilgileri yinelerler, o bilgilerin öykünücüsü (taklitçisi) olurlar, ama yeni bilgiler üretmezler ve yaratıcı olamazlar; öğrendikleri bilginin bekçisi olurlar ama sahibi olamazlar. Edinilen bilginin sahibi olabilmek için, o bilgiyi kullanabilmek gerekir. Nesin Vakfı'nda eğitim, yaptırarak, uygulatarak, düşündürerek bilgi vermeye yönelik olduğundan, doğal olarak okul öğretimiyle Nesin Vakfı eğitimi arasında kaçınılmaz bir çelişki vardır. Bu çelişkinin, çocuğun kişiliğinin gittikçe oluşmasıyla giderilebileceğini sanıyorum. Gelişmiş bir kişilikte, ezberletilerek öğretilmiş bilginin üreticiliği bütünleyeceği bile düşünülebilir.”

Aziz Nesin çocukların sorgulamalarını, araştırmalarını, çevresindeki her şeye eleştirel gözle bakmalarını, olaylara seyirci kalmak yerine çözüm bulabilmek için çabalamalarını ister. Çocuklara öğretilen ya da söylenen her şeyi kendi eleştiri süzgeçlerinden geçirip algılamaları ve doğruyu bu şekilde bulmalarından yanadır.

Ona göre, söylenen ya da öğretilen şey yüzde yüz doğru bile olsa çocuklar; kazandıkları bu eleştirme ve sorgulama alışkanlıkları sayesinde kabul ettikleri şeyi niçin benimsediklerini bileceklerdir.

2- “Vakıf çocuklarıma dünyaya, insanlara, olaylara eleştirel gözle bakmalarını istiyorum.

Vakıf çocuklarımla haftanın bir, kimileyin de iki günü toplanır, konuşuruz. Toplantılarımızda onlara sık sık yineleyerek söylediğim şudur:

‘Benim söylediklerimi, büyük diye tanıdığınız başkalarının sözlerini de ille benimsemek zorunda değilsiniz. Sözlerimin yanlış bulduğunuz, herhangi nedenle benimseyemediğiniz yerleri varsa ya da tümüne karşıysanız açıkça söyleyin, tartışalım. Salt benim değil hiç kimsenin sözünü olduğu gibi benimsemek zorunda değilsiniz. Kim olursa olsun, ne kerte büyük sayılırsa sayılsın, herkesin sözünü, davranışını, tutumunu, yazısını, gerekli bulduğunuzda eleştirmelisiniz. Salt insanları değil, gelenekleri, tabuları, yasaları, görenekleri, verilmiş yargıları, her şeyi eleştirmelisiniz. Eleştirmek, her zaman haklı olduğunuz anlamına gelmez. Ama bir şeyi, eleştirdikten sonra benimserseniz, neyi, niçin kabul etmiş olduğunuzu bilirsiniz. Eleştirinin amacı eleştiri değil, doğruyu bulmaktır. Eleştiri olsun diye eleştirmek, yani her zaman, her yerde, her ne olursa olsun ille de eleştirmek alışkanlığı, bilgiçlik taslama biçimine gelebilir. Bunu önlemek için de, özeleştiri ve öz denetim gereklidir.’

Vakıf çocuklarıma, eleştirmeden benimsedikleri bir şeyin (düşüncenin, yargının vb.) gerçek sahibi olamayacaklarını anlatmaya çalışıyorum.” (Nesin 1998: 77).

Yazar, çocukların cezalandırılmasından yana değildir. Çocuğu cezalandırmak yerine yaptığı davranışın kötülüğünü, kendisinde yaratacağı olumsuz etkiyi mantıklı bir şekilde açıklamanın daha uygun olduğunu düşünür. Ona göre çocuğun yanlış davranışı çocuğu eğitenden kaynaklanır. Suç işleminin nedeni önceden iyi eğitilmemiş olmasıdır.

Aziz Nesin çocuğun cezalandırılmasından yana olmadığı gibi, pek çok eğitim bilimcinin aksine maddi ödüle de karşıdır. Bunun gerekçesi olarak da çocuklar arasında kıskançlık ve sevgisizlik yarattığını öne sürer. Ayrıca ödülün özendiriciliği yüzünden çocukların sırf ödül kazanmak için yarışmalarını, her başarıdan sonra ödül beklemelelerini de kötü bir davranış olarak değerlendirmektedir.

3- “Vakıf çocuklarımlın cezasız yetişmelerini istiyorum.

Nesin Vakfı’nda ceza yoktur. Nesin Vakfı çocukları hiçbir durumda cezalandırılmazlar. Örneğin, sınıfta kaldı ya da çok kötü bir davranışta bulundu diye çocuk Vakıf’tan atılmaz. Nasıl kendi soyumuzdan gelen çocukları, çok kötü şeyler yaptı diye evimizden atamazsak, vakıf çocuklarıml da, her ne yaparlarsa yapsınlar, Vakıf’tan atılmayacaklardır. Örneğin sınıfta kalan ya da bütünlemeye kalan Vakıf çocuklarımlı hiçbir biçimde cezalandırmadığım gibi, onları avutuyorum. Üzülmemelerini söylüyorum. Başarısızlıklarının, gelecek başarıları için onları hızlandırması gerektiğini anlatıyorum. Bu yöntemin, cezalandırmaktan çok daha etkili olduğunu, başarısı için çocuğa itici güç verdiğini deneyimlerimde gördüm.

Ceza vererek çocuğu eğitme yönteminin yanlışlığını kendi yaşam deneyimlerimizden de biliriz. Biliyoruz ki insan, en değişken varlıktır. Diyelim 10-13 yaş arası çok hırçın, tembel, atak saldırgan olan bir çocuğun, on beş yaşından sonra değişerek, çalışkan, uslu, başarılı olduğu çok görülmüştür. Belki biz de böylelerinden biriyiz. Hangi alanda olursa olsun bütün başarılı insanların yaşamlarında başarısızlık ve başarı zikzakları görülmektedir. Çocuğun okulda hiç başarı kazanmaması da olasıdır. Böyle çocuklar, yaşamın kılıgısal işlerinde başarılı olabilirler. Nesin Vakfı’ndan çocuklar atılmaz; çocuklara ceza olarak bilinen hiçbir işlem yapılmaz. Çocuklar dövülmez...

... Nesin Vakfı’nda ceza olmadığı gibi, maddi ödül de yoktur...

... Yaşam, doğal olarak bir yarışma hatta bir savaşımdır ve bunu değiştirmek de bizim elimizde değildir. Bu yüzden ödülün, yaşam savaşında insanda kazanma tutkusu ve özendiricilik yarattığı yadsınamaz.

...Vakıf çocuklarımlın, benden sonra da cezasız yetiştirilmesini diliyorum.” (Nesin 1998: 77-78-79-80-81).

Aziz Nesin'in yasaklar konusunda da farklı fikirleri vardır.(Nesin 1998: 81-83).

4- “Nesin Vakfı'nda yasak yoktur.

Nesin Vakfı'nda çocuklara hiçbir şey yasak değildir. Çünkü yasaklama, bir eğitim yöntemi olamaz. Yasaklama, ancak yasağın sürdüğü, o yasak baskısını yapanın var olduğu sürece geçerlidir. Yasağı koyan gücün bulunmadığı ya da zayıfladığı zamanlarda yasak kalmaz. Eğitimde önemli olan, yasak koymadan, yasak konulacak şeyi çocuğun eğitilerek kendiliğinden yapması ya da yapmamasıdır. Çocuk, neyin, nasıl, ne zaman yapılıp yapılmayacağına kendiliğinden karar verebilecek biçimde eğitilmelidir.

Konulan yasak, kime, kimin ölçütlerine, değer yargılarına göre yasaktır? Yasakları kimler, kimlerin çıkarları için koymuştur? Kimi koşullarda yasaklara uymak olumsuzluk, yasakları çiğnemek de olumluluk olabilir. Çocuk, yasak konusunda da eleştiri getirerek bunları düşünebilmelidir...

...Türkiye dünyada en çok yasakların bulunduğu ülkedir, ama aynı zamanda dünyada en çok yasakların çiğnendiği ülkedir de... Ne denli çok yasak konulursa, o denli de çok yasak çiğnenecek demektir.

Nesin Vakfı'nda hiçbir yasağın konulmamasını ve uygulanmamasını diliyorum, ben varken de, yokken de...”

Aziz Nesin pek çok eğitim bilimcinin aksine çocukların şımartılmalarından yanadır. Şımarmanın çocuk için ruhsal bir ihtiyaç olduğu kanısındadır. Belli bir çocukluk döneminde şımarmamış çocukların bu eksikliklerini yaşamları boyunca bir doyumsuzluk olarak sürdürdüklerini düşünür.

Bu düşüncenin bilimsel olmayabileceğinin farkında olan yazar; yeterince ve gereğince şımartılmamış çocuklarda üç farklı durum saptadığını belirtir. Bu tür çocukların ya çok sırnaşık ve yılışkan olduklarını, ya da tam aksine yabanıl, insan kaçkını, içlerine kapanık olduklarını veyahut saldırgan, kırıcı, yıkıcı, sevgisiz ve kıyıcı olduklarını düşünür.

Çocuğun şımarma gereksiniminin zamanında ve aşırıya kaçmadan giderilmesi gerektiğini savunur.

5- “Çocukların şımarma hakları olmalıdır.

Nesin Vakfı'nın küçük çocukları yeterince şımartılacaklardır. Şımarma dönemini geçirdikten sonra Nesin Vakfı'na gelen çocuklar da yaşamadıkları şımarıklık dönemlerini giderecek, kapayacak biçimde sevgi, sevecenlik ve güven verilmeye çalışılacaktır.” (Nesin 1998: 88).

Aziz Nesin'in vakfı kurmasının baş nedeni; topluma olan borcunu ödemeye çalışma çabasıdır. Maddi manevî sahip olduğu her şeyi halkın ödediği vergilerle kazanmış olduğuna inanır. Amacı, kendisinin duyduğu bu toplumsal borçluluk hissini vakıf çocuklarına da iletilmesini sağlamaktır.

6- “Nesin Vakfı çocukları toplumsal borçlarının ne olduğunu öğrenmelidirler.

Nesin Vakfı çocukların toplumsal borçluluklarını duyma yolunda yaşam deneyimleri kazanmak için, her yaşta Nesin Vakfı'nın yönetimine katılacaklardır.” (Nesin 1998: 91).

Yazar, vakıf çocuklarına toplumsal borçluluklarını bildirmenin en doğru yolunun onları vakfın iç yönetimine katarak, kendilerine harcanan paraların ne zorluklarla kazanıldığının gösterilmesi olduğunu savunur.

7- “Nesin Vakfı çocukları kendilerini sevmelerini, kendilerini severek ve kendilerine değer vererek yetişmelerini istiyorum...

... Nesin Vakfı çocuklarının, kendilerini başkalarından üstün ve başkalarını kendilerinden aşağı görmeden, burnu büyüklük etmeden, ama sahte alçakgönüllülüklere de düşmeden kendilerini severek başkalarını da sevmelerini, kendilerine değer vererek başkalarına değer vermelerini istiyorum.” (Nesin 1998: 94).

Yazara göre her insanda aşağılık duygusu vardır. Aşağılık duygusunun belirtileri olarak yoksulluk, aşırı zenginlik, kekemelik, köylülük, taşralılık, fiziksel eksiklik vb. kaynakları göstermekte ve bu aşağılık duygusunun yönlendirilerek ondan olumlu bir itici güç oluşturulabileceğini düşünmektedir.

8- “Nesin Vakfı çocuklarının kendi aşağılık duygularını tanıyarak onu yenmelerini ve kendi aşağılık duygularından itici güç olarak yararlanmalarını istiyorum.” (Nesin 1998: 94).

Yazar uygarlığı çirkin ve yanlış olan her şeyin, insanın zevkini ve sağduyusunu ne derece tedirgin ettiğiyle doğru orantılı olarak görür.

Ayrıca uzak görüşlü olmayı da uygarlığın bir niteliği olarak sayar.

9- “Nesin Vakfı çocuklarının uygar insanlar olarak yetişmelerini istiyorum.” (Nesin 1998: 97).

Aziz Nesin, vakıf çocuklarının kendilerini, çevrelerini ve hatta dünyayı değiştirme isteği duymalarını ve buna göre yetişmelerini ister.

10- "...Nesin Vakfı çocuklarımın, tarihsel değişim doğrultusunda, kendilerinden başlayarak, çevrelerini, ortamlarını, başkalarını ve dünyalarını değiştirme çabası içinde olmalarını ve böyle yetiştirilmelerini istiyorum." (Nesin 1998: 98).

Yazar günümüz eğitim sisteminin ilkokuldan üniversiteye dek, korkutmanın baskısına dayanarak tek tip insanlar yetiştirmeye yönelik olduğunu; bu sistem, ailede, askerlikte, işte, yaşamın her alanında sürdüğü için korkudan korkan insanlar yetiştirildiğini savunur.

11- "Nesin Vakfı çocuklarımın 'korkudan korku' dediğim sinirsel korkudan (neurotic korku- nevrotique korku) kurtulmalarını ve uzak yaşamalarını istiyorum." (Nesin 1998: 98).

Aziz Nesin Türkiye koşullarında insanların sevdikleri işi yapabilmelerinin küçük bir şans olduğunu düşünür ve Nesin Vakfı'nın, olanakları dâhilinde her çocuğa sevdiği işi yapmak üzere kendini yetiştirme fırsatını verebileceğini belirtir. Bu fırsatı elde edemezlerse, yapmak zorunda kaldıkları işi en iyi biçimde yapmaya çalışarak, karamsarlığa düşmeden yaptıkları işi sevmeye çalışmalarını ister.

12- "Nesin Vakfı çocuklarımın, yaşama atılınca sevdikleri işi yapmalarını diliyorum." (Nesin 1998: 99).

13- "Nesin Vakfı çocuklarımın özgün düşün ve davranışlı olmaları için çalışıyorum." (Nesin 1998: 99).

14- "Nesin Vakfı çocuklarımın zengin imgelemleri olmasını, büyük düşlemler kurmasını istiyorum." "... Nesin Vakfı'nın küçük çocuklarına her zaman imge ve düş kurma olanağı sağlayacak oyuncakların verilmesini istiyorum." (Nesin 1998: 99).

Yazar doğadaki her canlının yaşam savaşında kendini savunma silahı olduğunu düşünür. Hayvanların kimisinde pençenin, kimisinde dişlerin, kimisinde hızlı koşma yeteneğinin; insanların ise fizik gücünün, zenginliğinin, güzelliğinin, soyunun birer savunma silahı olduğunu belirtir.

Kendi ifadesiyle kendisinin ve vakıf çocuklarının dâhil olduğu yoksul sınıfta ise tek bir savunma yolu olduğunu söyler: "Çalışmak"

15- “Nesin Vakfı çocuklarıma öğretmek istediğim çok yalın bir şey var: Yaşam bir savaşımdır.” (Nesin 1998: 102).

“... Biz yoksulların varolabilmemiz, salt çalışmamıza bağlıdır. En güçlü savunma silahı ve en çekici araç ve yöntem çalışmaktır. Çalışmaktan başka her silahı kullanan yenilebilir, ama çalışkan yenilmez...” (Nesin 1998: 102).

Aziz Nesin herhangi bir bilimsel bilgiye dayanmaksızın, yalnızca deneyimlerinden yola çıkarak eğitim konusunda yukarıda belirtilen on beş maddelik vasiyeti yazmıştır. Bu maddeleri bütünüyle uygulayamadığını açık yüreklilikle itiraf eden yazar bunun sebeplerini olanaksızlıklar olarak görür. Ancak yine de kendisinden sonra vasiyetinin uygulanacağına ve daha olumlu sonuçlar alınacağına yürekten inanır:

“... Gelecekte, benden sonra da, benim olmadığım zamanlarda da, Nesin Vakfı'nın şimdiki eksikliklerini, olanaksızlıklarını, yetersizliklerini gidererek çok daha iyi bir eğitim kurumu olacağına ve çok daha güzel, iyi işler yapılacağına bütün yüreğimle inanıyorum.” (Nesin 1998: 104).

3.2. Aziz Nesin'in Öykü ve Romanlarında Eğitim Teması

Aziz Nesin çocukları önemsemiş, onları gözlemlemiş, ilgi ve ihtiyaçlarını dikkate almış bir yazardır. Çocukların iyi bir eğitim alması gerektiğini yaşamı boyunca savunmuştur.

Bu çalışmada yazarın öykü ve romanları incelenmiş, bu incelemede çocuk ve eğitim üzerine yazdıkları belirlenmiştir. Toplam on bir roman, kırk altı öykü kitabı incelenmiş olup; roman kitaplarından biri, öykü kitaplarından on beşi yapılan çalışmaya uygun görülerek seçilmiştir.

“Şimdiki Çocuklar Harika” adlı romanın içinde yer alan yirmi altı bölüm, öykü kitaplarının içinde yer alan doksan altı öykü ve masal, çalışmaya dâhil edilmiştir.

Tablo 1. Aziz Nesin’in Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Temasının Dağılımı

	Eser Sayısı	(%)
Çocuk ve Eğitim Temalı Öykü Sayısı	96	8,93
Diğer	978	91,07
Toplam	1074	100

Tablo 2. Aziz Nesin’in Romanlarında Çocuk ve Eğitim Temasının Dağılımı

	Eser Sayısı	(%)
Çocuk ve Eğitim Temalı Roman Sayısı	1	9,09
Diğer	10	90,91
Toplam	11	100

Ayrıca yazarın eğitim konusunda verdiği vasiyetin yer aldığı “Korkudan Korkmak” adlı denemesi de bu çalışmaya katılmıştır.

Yapılan inceleme Çocuk ve Hayvan Sevgisi, Çocuk ve Eğitim Ortamları, Çocuk ve Aile Teması, Çocuk ve Kişilik Gelişimi, Çocuk ve Oyun Teması, Çocuk ve Yurt Sevgisi başlıkları altında toplanmıştır.

Aziz Nesin kişilerin ya da olayların beyaz ve siyah gibi net çizgilerle belirlenmesinin ve çocuklara bu şekilde dayatılmasının yanlış olduğunu düşünür. Ona göre olaylar ya da kişiler mutlak iyi veya mutlak kötü biçimde tek yanlı olarak anlatılmamalıdır. Verilen her şeyin, tarafsızlık ilkesine dayanarak, olumlu ve olumsuz yönleri açıklanmalıdır. Çocuk düşünmeli, irdelemeli, sorgulamalı ve neyin iyi neyin kötü olduğuna kendisi karar vermelidir.

3.2.1. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Hayvan Sevgisine İlişkin Bulgular

Aziz Nesin'in çocuklara hayvan sevgisi aşılamak için çıkardığı “Hayvan Deyip de Geçme” adlı kitabında kavratılmak istenen çok basittir. Yazara göre insanları sevmek, onlara değer vermek hayvanları sevmekle, korumakla başlar.

Kitapta yer alan seksen bir öykünün tamamı yaşanmıştır. Bunun yanı sıra okurların yazara gönderdiği elli yedi öykü de kitaba eklenmiştir.

Tablo 3. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Hayvan Sevgisinin Dağılımı

Çocuk ve Eğitim Temalı Öykü Sayısı	Çocuk ve Hayvan Sevgisini Temel Alan Öykü Sayısı	(%)
96	33	34.37

Yazarın yaşamdaki birincil amacı çocuklara iyi eğitim vermek ve onları topluma yararlı bireyler olarak yetiştirmek olmuştur. Bu düşünceyle Nesin Vakfı'nı kurmuş, olanakları dâhilinde bu amacını gerçekleştirmeye çalışmıştır. Ancak bunun yanında çocuklar için yazdığı öyküleriyle Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanındaki çocuğa ulaşmış ve yazdıklarıyla onlara olumlu birkaç davranış kazandırmayı görev edinmiştir.

Kitabın ön sözünde, çocuklar için faydalı olacağını umduğu bir açıklama göze çarpmaktadır (Nesin 2005: 9-10).

Bu açıklamada her yılın 4 Ekim gününün uluslar arası hayvanları koruma günü olarak benimsendiğini, hayvanları koruma düşüncesinin ilk kez İngiltere’de ortaya çıktığını, bu amaçla 1822’de bir dernek kurulduğunu ve ilk hayvanları koruma kanununun İngiltere’de çıkarıldığını belirtir.

Ülkemizde ise 1912’de Himaye-i Hayvanat Cemiyeti adıyla kurulan derneğin 1924’te isminin değiştirilerek Türkiye Hayvanları Koruma Cemiyeti olduğunu ifade eder.

Yazar bilimsel araştırmalara dayanarak suçluların yüzde sekseninin, çocukluklarında hayvanlara eziyet edenler arasından çıktığını savunur. Buradan yola çıkarak çocuklara hayvan sevgisi aşlamak gerektiğini vurgular.

Kitaba genel olarak bakıldığında bazı hayvanların sahiplerine ve dostlarına karşı ne kadar vefalı oldukları görülmektedir. Bu kitapta, kendilerine yapılan iyiliği unutmayıp, iyiliğe iyilikle karşılık vermeye çalışan, kendi dünyalarında yardımlaşmanın ve paylaşmanın önemini insanlardan daha çok kavrayan hayvanların öyküleri çoğunluktadır.

Türü ne olursa olsun tüm dişilerin yavrularını sahiplenmesi, onları koruması, kollaması, onları aç bırakmaması insanlar için ibret vericidir. “Ana Gibi Yâr Olmaz, İdol Branski, Ayıyla Domuzun Savaşı, Anaların Yürekliliği, Ana Eğitimi, Tertemiz Yuva, Ana Kirpi, Ana Kekliğin Kurnazlığı, Yılanla Arı Kuşu, Yavrusunu Emzirsin Diye, Ana Üveyik, Yuva Savaşı, Ayının Yavruları, Sevinç Şarkıları, Ayının Kızması, Analık” gibi öykülerde gördüğümüz şey dişilerin yavrularına olan bağlılıklarıdır. İçgüdüsel bir hareketle onları başka hayvanlardan korur, karınlarını doyurmaya çalışır. Bunun yanında bazı dişi hayvanlar yavrularına eğitim vermeyi de ihmal etmez. Örneğin “Ana Eğitimi” adlı öyküde anne kedi, yavrusunu yaşadıkları evde hırsızlık yapmaması için eğitmektedir. “Tertemiz Bir Yuva” adlı öyküde ise anne kırlangıcın yuvayı temiz tutmaları için yavrularını eğittiği göze çarpmaktadır. Bu öykülerde ailenin ne denli önemli olduğu vurgulanmakta, ebeveynlerin çocukları her türlü kötülükten koruyacakları belirtilmektedir.

Analık, bir içgüdüdür. Doğal bir davranış şeklidir. Ancak bazı hayvanlar içgüdüsel olmamasına rağmen birtakım davranışlar sergilemektedir. Kendilerine yapılan iyiliği unutmuyup iyilikle karşılık verme, vefalı olma, bu davranışlardan bazıları. “Gezgin Bir Kedi, Güzel Bir Rastlantı, Ayının Hediyesi, Uçan Kazlar, Köpeğin İyiliğe Karşılığı, Zıp Zıp Selim’in Vefası, Sahibini Bekliyor” adlı öykülerde ise duyarlı ve vefalı olunması, yapılan iyiliklerin unutulmaması yönünde sezdirmeler ile çocuk okurların daha sağlam karakterli bireyler olarak yetişmesi için küçük bir katkıda bulunulmak istenmiştir.

Kitapta üzerinde durulan başka bir konu da hayvanların arasında görülen yardımlaşma, dayanışma ve dostluk. Farklı türlerden bile olsalar gerektiğinde düşman diye bildiğimiz hayvanların bile dostça davranışlar sergiledikleri belirtilmiş. “Yardımsever Sokak Köpeği, Hayvanlar Takımı, Canavar Böcekle Karıncalar, Sarı’yla Hanım, Ako, Kendini Savunma İçgüdü, Kedi Yavrularını Emziren Ana Köpek, Al Canım, Torun’un Arkadaşı, Anaların Dostluğu” adlı öykülerde belirgin olan durum, hayvanlarda da arkadaşlık duygusunun olabileceği yönündedir.

Yazara göre hayvan sevgisinin amacı, insan sevgisini sağlayabilmektir. Hayvanları, doğayı sevmeyenlerin, insanları da sevemeyeceği görüşündedir. “Hayvan Deyip de Geçme” adlı öykü kitabını da bu amaçla derlemiştir. Özellikle çocukların okumasını istemiştir.

Aziz Nesin’in Çocuk ve Hayvan Sevgisi Temalı Öykülerinde Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Aziz Nesin’in hayvan sevgisi temalı öykülerine baktığımızda bu öykülerin çocuklara hayvan sevgisi aşlamak amacıyla yazıldığını görürüz. Yazar öykülerde anlattığı olayların yaşanmış olduğunu belirtir. Burada yazarın amacının sadece çocuklar okusun diye bu öyküleri yazmadığıdır. Okuyucuların okuduklarından kendilerine dersler çıkarmalarını ister. Çocukların topluma yararlı ve sorumluluk

sahibi bireyler olarak yetişmeleri için onlara hayvanlara sevecen davranmayı öğretmek gerektiğinin altını çizmektedir.

Örneğin bir anne kuşun yavrularına ne derece sahiplendiğini okuyan çocukta aile sevgisi gelişecek, kendisine yapılan iyiliği unutmayan köpeğin öyküsünü okuduğunda vefalı olmanın erdemini kavrayacaktır. Hayvanlar arasında paylaşma ve yardımlaşmaya yönelik öykülerle karşılaştığında bu davranışları örnek alarak kişiliğini olumlu biçimde geliştirmeye yönelik mesafe kaydedecek, farklı türde olan hayvanlar arasındaki arkadaşlığa yönelik öyküler okuduğunda insanları cinsiyetine, yaşına, rengine, dinine, uyruğuna göre ayırmamayı kavrayacaktır.

3.2.2. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Ortamlarına İlişkin Bulgular

Eğitim sadece okulda verilen bir kavram değildir. Eğitim, doğumdan ölüme dek evde, okulda, sokakta, iş yaşamında var olan bir süreçtir.

Yüzyılımızda pek çok etken eğitim kavramının amaçlarını ve işlevlerini değiştirmiştir. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler, çağdaş anlamda demokratik yapılanmalar, insan hakları kavramının benimsenmesi ile eğitimden beklenenler artmış; geleneksel eğitim anlayışı yerini çağdaş eğitim anlayışına bırakmıştır.

Çağdaş eğitim anlayışı, bireyin her yönüyle bir bütün olarak kendisi ve toplumu için en uygun düzeyde geliştirilmesini benimser.

Çağdaş anlayışa göre eğitimin genel amacı; beden ve ruhen sağlıklı, uyumlu, yenilikçi, modern ve yaşamın her alanında aktif bireyler yetiştirmektir.

Aziz Nesin'in öykü ve romanlarında çocuk ve eğitim ortamları başlığı altına aldığımız öyküler yazarın yukarıda değinilen çağdaş anlayışa ne derece yakın olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Ortamlarının Dağılımı

Çocuk ve Eğitim Temalı Öykü Sayısı	Çocuk ve Eğitim Ortamlarına Değinen Öykü Sayısı	(%)
96	9	9,37

Eğitim doğumla birlikte başlayan ve tüm hayatı kapsayan bir süreçtir. Eğitim ortamı denince akla yalnızca okul gelmemelidir. İnsanoğlunun nefes aldığı her ortamda eğitim vardır. Okul başlı başına bu amaç çerçevesinde işleyen bir kurumdur ancak okulun yanı sıra aile, çevre, oyun, arkadaş ve iş ilişkisi çerçevesinde eğitim ölüme dek devam eder.

Aşağıda incelenen öyküler Aziz Nesin'in okullarda görülen aksaklıklara değindiği öykülerdir. Bu incelemede öğrenci tipleri ve öğretmen tipleri de irdelenmiştir.

Bir Ahlâk Dersi: Aziz Nesin'in "Kazan Töreni" adlı öykü kitabında yer alan bu öyküye göre sınıfın birinde öğrencilere ahlâk dersi verilmektedir. Öğretmen, ahlâklı ve dürüst olmanın erdeminden bahseder.

Ancak çocuklar artık ahlâksız olmanın daha çok işe yaradığını, çok para kazandırdığını savunarak ve buna örnekler vererek öğretmeni zor duruma düşürürler.

Yazar, öyküsünde değerlerin alt üst olduğundan; gençlerin, zengin olmayı ahlâklı olmaya yeğlediklerinden yakınır.

Öyküde geçen öğretmen tipi ise sabırlı biçimde öğrencilerine doğru olanı kavratmaya çalışan bir tablo ile okuyucuların karşısına çıkmaktadır.

İste Cumhuriyet, Cetvelin Acısı: Yazarın çocuklar için yazdığı “Ben de Çocuktum” adlı kitapta yer verdiği bu iki anısında ilkokul üçüncü sınıftaki öğretmeni Zekâi Bey’i anlatır. Çok temiz giyindiğinden, üstüne başına dikkat ettiğinden bahseder. Cumhuriyet denince aklına gelen ilk kişinin Zekâi Bey olduğunu belirtir. Elinde bir cetvelle dolaştığını, yaramazlık yapana ya da dersini bilemeyene vurduğunu; okulda herkesin kendisinden saygıyla karışık korktuğunu anlatır.

Bir gün üçüncü dersten sonra öğle paydosu zannederek eve gidip yemek yediği ve derse geç kaldığı için Zekâi Bey’in cetvelinden nasibini almıştır. Yazar, parmaklarının acısını unutmuş ancak çok sevdiği Zekâi Bey’den dayak yemiş olmanın ezikliğini unutmamıştır.

Öyküde dikkat çekilen, yazarın çizdiği öğretmen modelidir.

Öğretmen ilköğretim çağında özellikle birinci kademedeki öğrenciler için çok önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde öğretmenin verdiği bilgilerin yanı sıra öğrenciye davranış biçimi, örnek bir model olma hususundaki çabası bireyin tüm yaşamını etkileyecek denli önem taşımaktadır.

Demokrasi Yasak: Aziz Nesin’in yazdığı “Havadan Sudan” adlı öykü kitabında yer alan bu öyküde, Amerika’dan gelen Fizik Öğretmeni Behiç’in atandığı okulda öğrencilerine demokrasi kavramını öğretmek ve uygulamak sevdası yüzünden başına gelenler anlatılır.

Demokrasi lafının yeni yeni duyulmaya başladığı yıllardır.

Ders yılı sonuna doğru öğrencilerin demokrasiden öğrendikleri şey sınıfın kapısının ve pencerelerinin açık ya da kapalı durmasıdır.

Öğretmek ders sırasında pencereleri açmayı teklif eder; öğrencilerin yarısı “Açalım!” yarısı “Açmayalım!” diye bağırır. Açılmasını isteyenlerden biri ortaya

çıkıp düşüncesini açıklar. Tartışma uzar gider; “Açalım!”, “Açmayalım!” derken ders kaynar. Bir ders yılı boyunca fizik dersleri böyle geçer.

Öğrencilerini demokrasi konusunda iyice yetiştirdiğine inanan Behiç öğretmen, bu sonucu başkalarına da gösterip övünmek ister. Konferans salonunda demokrasi uygulaması yapmaya karar verir.

Uygulama günü salona toplanan davetlilere ve öğrencilerine demokrasi hakkında bilgiler verdikten sonra bir konu seçilir. Öğrenciler “Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.” Düşüncesini demokratik biçimde tartışacaklardır. Ancak o güne kadar sınıf pencerelerinin açık ya da kapalı kalması dışında demokratik tartışma yapmayan öğrenciler yine öyle olacak sanırlar.

“Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur” düşüncesine bakmaksızın; hazırlandıkları gibi “Açalım!”, “Kapayalım!” diyerek tartışmayı sürdürürler. Salonda büyük kargaşa yaşanmaktadır. Davetliler “Sağlam kafa mı, sağlam vücut mu?” diye tartışırken; öğrenciler “Açalım!”, “Kapayalım!” diye bağışmaktadırlar.

Okul müdürünün konferans salonuna gelmesiyle demokrasi tartışması son bulur.

Behiç Bey okuldan ayrılır.

Öyküde, demokrasi gibi o yıllarda pek bilinmeyen bir kavramı tek bir örnekle açıklayan öğretmen; yenilikçi düşünceye ve demokrasiye karşı çıkan okul müdürü ve dersi kaynatmak amacıyla her seferinde aynı tartışmayı yapan öğrenciler eleştirilmektedir.

Okul Aile Birliği: Yazarın “Havadan Sudan” adlı kitabında bulunan bu öyküde kızının okul aile birliği toplantısına giden bir babanın yaşadıkları anlatılır.

Bir veli kızların siyah kalın çorap giymesi gerektiğini, başka bir veli bütün derslerin Almanca okutulması gerektiğini savunur. Buna gerekçe olarak da

Almanya’da yaşayan Alman çocuklarının derslerinin Almanca okutulduğunu ve bu yüzden teknolojik açıdan ilerlediklerini gösterir.

Yaşlı bir erkek çocuklara futbolu yasaklamak gerektiğini söyler. Oysaki geldiği okul Horhor Kız Okulu’dur. Yanlış okula gelmiş olduğunu anlasa da konuşmaya devam eder.

Başka bir veli okulda müsamere var diye gelmiştir; sürekli ne zaman başlayacağını sorar.

Genç bir adam sendika toplantısı yerine okul aile birliği toplantısına geldiğini geç de olsa fark eder.

Bir süre sonra herkes hep bir ağızdan konuşmaya başlar. Toplantının bu şekilde yürümeyeceğini anlayan veliler ve öğretmenler teker teker konuşmaya başlarlar.

Herkes söz hakkı alır ve kendince düşüncesini savunur.

Öykü kahramanı muhalif konuşursa kızının sınıfta kalacağından korkarak, aile büyüklerinin çocuklarla ilgilenmediğini, çocuklarının hangi okula gittiğini bile bilmediklerini, bütün suçun anne babalara ait olduğunu anlatır ve öğretmenlerin takdirini toplar.

Eve dönünce eşi geç saate kadar nerde olduğunu sorar. Karısına kızlarının okul aile birliği toplantısına gittiğini, çok güzel bir konuşma yaptığını söyler. Kızı babasına okul aile birliği toplantısına niçin gelmediğini sorunca iş anlaşılır. Adam kızının hangi okulda okuduğunu tam olarak bilmediğinden yanlış okula gitmiştir.

Öyküde eleştirilen pek çok nokta vardır.

Öncelikle böyle bir toplantıya okul müdürünün katılmaması, yardım adı altında toplanan paraların nereye harcandığının açıklanamaması eleştirilir.

Toplantının amacından saparak okulla ve eğitimle ilgisi olmayan konularda konuşan, yanlış okula gelen, müdürü tanımayan, eşinden boşanmış olduğu için

çocuğuyla da ilgilenmeyen ve nereye gittiğini bilmeyen, müsamere olacağını zannedip koşa koşa okula gelen ama toplantıyla karşılaşınca kızına söylemedik laf bırakmayan veliler öyküde eleştirilen diğer unsurlardır.

Haklısın Bey: Bu öykü yazarın “Vatan Sağolsun” adlı kitabından alınmıştır. Gönüllü olarak bir köye öğretmen giden bir adam, kız çocuklarının okula gönderilmesi için köyün ileri gelenleriyle konuşur. Köy halkı öğretmene “Haklısın Bey” der ama kız çocuklarını okula yollamaz.

Öğretmen köye ağaç dikilmesinin, keçileri satıp koyun alınmasının, tarlaların ekilmesinin köyü kalkındıracağını söyler. Hastalık olduğunda kocakarı ilaçlarından ve yatırlardan medet ummak yerine doktora gidip tedavi olmak gerektiğini anlatır. Köylüden aldığı tek cevap “Haklısın Bey”dir. Öğretmene hak verirler ama yine kendi bildiklerini yaparlar.

Yazar öyküde Anadolu insanının yabancıya karşı tutumunu; medeniyet ışığını taşraya götürmeye gönüllü olan öğretmenlerin yaşadıkları zorluğu; değişime açık olmayan insanların “Böyle gelmiş böyle gider.” zihniyetiyle arkasına sığındıkları kaderciliği gözler önüne sermektedir.

Yazarın, öğretmen modeli olarak yarattığı tip yalnızca öğrencisine bilgi veren, okuluna gidip gelen bir kişilik olmaktan çok; yaşadığı yeri, o yerin insanlarını değiştirmeye, yetiştirmeye, geliştirmeye çalışan bir karakterdir. İdeal öğretmen tipinin özelliklerini görebildiğimiz bu karakter çocuk okurlara ve büyüklere bir öğretmende hangi niteliklerin bulunması gerektiğine yönelik rehberlik edebilecek doğrultudadır.

Parle Vu Fransızca: Aziz Nesin’in yazdığı “Hangi Parti Kazanacak” adlı kitabında yer alan bu öyküde Topkapı Müzesi’nin nerede olduğunu Fransızca soran bir turist bayana kimsenin yardım edememesi mizahî bir dille ele alınmıştır. Kimse

turistin dediğinden anlamaz. Sokaktan geçmekte olan öğrencilere sorulur ama onlar da Fransızca dersi görmelerine ve notlarının iyi olmasına rağmen konuşamazlar.

Öğrenciler, Fransızca eylem çekimlerini çok iyi bilmekte ama bir Fransız'la nasıl Fransızca konuşulacağını bilmemektedirler.

Yazar bu öyküsünde eğitim sisteminin ezberciliğe alıştırdığını, hayata ve uygulamaya yönelik öğretim yapılmadığını eleştirmektedir.

Okulda verilen bilgilerin çocukları hayata hazırlamadığını vurgulayan yazar, sistemdeki eksikliğin altını çizer.

Cocukları Ağlatmayın: Yazarın “Hangi Parti Kazanacak” adlı kitabında yer alan bu öyküsüne baktığımızda ise kendisinin yatılı okuldan niçin kaçtığını itiraf ettiğini okuyoruz. Derslerine giren bütün öğretmenlerinin daima yürek burkan, acıklı olaylar anlatarak, bunları dersle ilişkilendirerek tüm öğrencileri ağlatması üzerine yazılmış bir öyküdür.

Yazarın vermek istediği mesaj; verilen eğitimin çocukların psikolojisini olumsuz etkilememesi gerektiğidir. Okul, bir zorunluluk olmaktan çok, severek gidilen, zevk alınan etkinliklerin yapıldığı bir ortam olmalıdır. Okul döneminin bireyin yaşantısında ne denli önemli olduğunu bilmesi gereken eğitimcilerin okulu daha çağdaş, daha yaşanabilir ve zevkli bir ortam hâline getirmeleri gerektiğini savunur.

Güzel ile Doğru: Sanatçının “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında anlatılan bu öyküde aynı olayın iki farklı şekilde anlatılışı konu edilir.

Murat anlamadığı ya da merak ettiği şeyleri büyüklerine soran bir çocuktur. Bir gün dedesinin şiir yazdığını öğrenir ancak şiirin ne anlama geldiğini bilmediği için dedesine sormaya karar verir. Dedesi ise şiiri herkesin farklı yorumladığını

düşünmektedir. Kendisince şiir “Doğru olan bir şeyi güzel duygular biçiminde söylemektir.”

Başka bir gün Murat dedesine geceye gündüzün nasıl oluştuğunu sorar. Dedesi ona bir masal anlatır. Ona, gökyüzünde çok yakışıklı bir delikanlıyla çok güzel bir kız olduğunu; delikanlının kızı çok sevdiğini; kızın arkasından gittiğini; görünmemek için de siyahlar giyindiğini anlatır. Siyah elbisesinin altın düğmeleri, gümüş nişanları, elmas bir kemeri olduğunu söyler. Böylelikle yıldızların ve ayın varlığını belirtir. Kızın ise bembeyaz elbiseler içinde olduğunu, başındaki ışıltılı tacın göz kamaştırdığını anlatır.

Murat geceyle gündüz masalına bayılmıştır. Fırsat buldukça dedesine bu masalı anlattırır ya da kendisi anlatır. Aradan birkaç yıl geçer. Bu sırada Murat okula başlamış, üçüncü sınıfa geçmiştir. Bir gün derste öğretmeni geceyle gündüzün nasıl oluştuğunu anlatır. Öğretmen bunu anlatmakla kalmaz tahtaya tebeşirle de çizer.

Murat düş kırıklığına uğramıştır. Çünkü dedesinin anlattığı masal öğretmenin anlattığı geceyle gündüzün oluşundan çok daha güzeldir. Bunu öğretmenine de söyler.

Öğretmeni Murat’a dedesinden dinlediği masalı anlattırır ve hangisinin daha doğru olduğunu sorar. “Doğru olana, size doğru gelene inanın!” diye öğütleyen öğretmeni aslında ikisinin arasında bir ayırım olmadığını, anlatış biçimlerinin farklı olduğunu belirtir.

Murat o gün, dedesinin yaptığı şiir tanımını anlamıştır. Doğru olan bir şeyi güzel biçimde anlatmanın nasıl olduğunu kavrayan Murat da şiir yazmaya başlamıştır.

Öyküde öncelikle şiir konusuna değinilmiş; bir bakıma çocuklara küçük yaşlardan itibaren şiir sevgisi aşılama amacı güdülmüştür.

Öyküde yer alan dede, torununun yaşını dikkate alarak, onun anlayabileceği biçimde sorularını cevaplamaktadır ki bu da hazır bulunuşluk ilkesiyle örtüşmektedir.

Öyküde yer alan öğretmen tipi öğrencilerinin konuyu anlaması için açıklamalar yapan, tahtaya şekiller çizen, öğrencisini dinleyen, aklın ve bilimin ışığında hareket eden bir karakterdir.

Öyküdeki öğrenci ise (Murat) soran, merak eden, anlamaya çalışan, sorgulayan, karşılaştıran ve aklını kullanabilen bir karakter çizmektedir.

Aziz Nesin; veli, öğretmen, öğrenci olarak ele alındığında her üç tipte de ideal portreler çizmiştir.

Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Ortamlarına Yönelik Öykülerinde Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Yazarın eğitim ortamlarına yönelik öykülerine baktığımızda, daha çok var olan eğitim sisteminin, ezberciliğin, hayata yönelik öğretim yapılmayışının eleştirildiğini görüyoruz. Aziz Nesin, öykülerinde, okulun zevkle gidilen, öğrenciye pek çok şey katan, sokaktaki hayattan kopuk olmayan, öğrencinin kendini keşfetmesine izin verilen bir kurum olması gerektiğini savunur.

Sanatçının eğitim ortamlarına yönelik öykülerini okuyan çocuklar, yaşamlarında eğitim alanında neyin ya da nelerin eksik olduğunu daha net belirleyebilirler. Öykülerinde öğretmenlerin her şeyi bilmek zorunda olmayan, ancak bilgiye nasıl ulaşılacağı konusunda rehberlik yapabilen ve çocuk psikolojisini bilen, çocuğu anlayan, ezberci eğitim anlayışıyla bilgi vermek yerine verdiği bilginin günlük hayatta nasıl kullanılacağını öğreten, yaşadığı yeri, çevresindeki insanları geliştirebilen bireyler olmaları gerektiğinin mesajını veren yazar, cezanın çocuğun iç dünyasını olumsuz etkilediğini belirtmektedir.

3.2.3. Aziz Nesin'in “Şimdiki Çocuklar Harika” Adlı Romanında Çocuk ve Eğitim Ortamlarına İlişkin Bulgular

“Şimdiki Çocuklar Harika”, Aziz Nesin denince akla gelen ilk romanlardan biridir. Yazarın ülkemizdeki eğitim anlayışını yerdığı bu roman biri kız diğeri erkek iki arkadaşın büyükleriyle ve öğretmenleriyle ilişkileri hakkında yazdıkları mektuplarla oluşturulmuştur.

Öğrencilere konulan katı kurallar, bu kurallar yüzünden gülünç duruma düşen öğretmenler, çocuklarını anlamayan ya da işlerine gelmediği için anlamak istemeyen anne ve babalar eleştirilmektedir.

İki arkadaşın birbirine yazdığı mektuplardan oluşturulan roman, bazı edebiyat eleştirmenlerince öykü olarak kabul edilse de kitabın baştan sona kendi içinde bir bütünlük oluşturması “Şimdiki Çocuklar Harika”yı roman grubuna sokar.

Tablo 5. Aziz Nesin'in “Şimdiki Çocuklar Harika” Romanında Çocuk ve Eğitim Ortamlarının Dağılımı

“Şimdiki Çocuklar Harika” Romanında Yer Alan Bölüm Sayısı	Çocuk ve Eğitim Ortamlarına Değinen Bölüm Sayısı	(%)
29	8	27,58

Öner Yağcı, yazarı anlattığı “Aziz Nesin Aydınlığı” kitabında bu romanla ilgili olarak şunları belirtmektedir (Yağcı 1999: 93):

“Aziz Nesin çocukların eğitim sorunu üzerinde durduğu bu romanında, çocuk dünyasına bir eğitimbilimci, bir ruhbilimci, bir sanatçı bilinci ve duyarlılığıyla girmekte ve çocukların gözüyle anne babalarla eğitimcilerle uyarılarda, önerilerde bulunmaktadır.”

Çocuk edebiyatının genel özelliklerine bakıldığında çocuğa iyiliklerin ve güzelliklerin aşılmasını amaçladığını görürüz. Oysa yazar anlatmak istediği olaya gerçekçi bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Eğitim sistemine eleştirel gözle bakarak uygulamalardaki yanlışlıkları ele almıştır.

Aşağıda incelenen bölümler “Şimdiki Çocuklar Harika” romanında Aziz Nesin’in okullarda görülen aksaklıklara değindiği bölümlerdir. Bu incelemede öğrenci tipleri ve öğretmen tipleri de irdelenmiştir.

Amerika’yı Yapan Mimar: Ahmet, Zeynep İstanbul’dan ayrıldıktan sonra okulda başına gelen bir olayı anlatır.

Bir sabah öğretmen müfettiş geleceğini söyler. Başka okullardan edinilen bilgiye göre müfettişin bir problem çözdürdüğü ve bir şiir yazdırdığı, ardından da birkaç öğrenciye aynı soruları sorduğu öğrenilir. Müfettiş: “Amerika kaç yılında keşfedildi?, En çok sevdiğin insan kimdir?, İstanbul’u kim fethetti?, Süleymaniye Camisi’ni kim yaptı?” sorularını sıra ile sormaktadır.

Öğretmen müfettiş gelmeden iki gün önce tahtaya çok zor bir problemle çözümünü yazar. Öğrencilerden aynısını defterlerine geçirmelerini ister. Ardından bir de şiir yazar. Öğrencilerin defterlerini kontrol eder, yanlışları düzeltir.

Müfettiş gelirse aynı problemle aynı şiiri yazdıracağını söyler, soruları ve cevaplarını ezberlettirir. Çocuklar iki gün boyunca soruların cevaplarını sırasıyla ezberlerler.

O gün ilk derste müfettiş gelir ve öğrencilerden bir şiir yazmalarını ister. Öğretmen buna hazırlıklı olduğu için önceden yazdırdığı şiiri okumaya başlar. Öğrencilerin çoğu şiiri yazmayıp yazarmış gibi yapar. Müfettiş öğrencilerin defterlerini kontrol eder. Herhangi bir yanlış bulamadığı için memnun olur. Ancak içlerinde Cengiz adında bir öğrenci matematik defterini açmıştır. Müfettişin önce problemi soracağını sanan Cengiz soru sırasının değişeceğini tahmin etmemiştir.

Müfettiş Cengiz'in defterini eline alır ve öğretmenden bir de problem yazdırmasını ister. Öğretmen başka bir problem yazdırmaya mecbur kalır. Ancak bu problemi heyecandan Ahmet dâhil kimse çözemez.

Durumdan hoşnut olmayan müfettiş sorularını sormak üzere Ahmet'i kaldırır. Ahmet içinden sürekli olarak soruların cevaplarını tekrarlamaktadır. "Kaç yaşındasın?" sorusuna "1492", "İstanbul'u kim fethetti?" sorusuna "Babam", "Senin baban kim?" sorusuna "Mimar Sinan" cevaplarını veren Ahmet heyecandan büsbütün şaşırır ve müfettişin de şaşırmasına neden olur. Müfettiş kızgınlıkla başını sallaya sallaya kapıyı çarparak çıkar gider.

Bu bölümde ezberci eğitimin eleştirildiği görülmektedir. Öğretmen öğrencilerin edinmeleri gereken bilgiyi zamanında öğretmez. Müfettiş geleceği sıra soracağı soruları önceden hazırlar ve öğrencilere de ezberlettirir. Ancak durum fiyaskoyla sonuçlanmıştır.

Ayrıca uzun bir zamanda kazanılan bilgi birikiminin bir ders saatinde ortaya konamayacağı, buna bir de heyecan faktörü eklenince öğrencinin bildiklerini de unutabileceği belirtilmektedir.

Eski Öğrendiklerinizi Unutun: Ahmet Zeynep'e yazdığı mektupta öğretmenlerinin tayini çıktığı için yerine başka bir öğretmen geldiğini anlatır.

Yeni gelen öğretmen öğrencilerin neler bildiğini öğrenmek için sorular sorar. Ama hiçbirinin cevaplarını beğenmez. Eskiden öğrendikleri ne varsa hepsini unutmalarını ister. Her şeyi yeni baştan öğreneceklerini söyler. Bu durum sanıldığı kadar kolay olmaz.

Ahmet Okul-Aile birliğinin ilk toplantısında verilecek olan müsamerede görev almıştır. Yazdığı bir şiiri okuyacaktır. Ancak bu görevi önceki öğretmeninden aldığı için yeni öğretmen şiiri beğenmez ve yerine başka bir şiir verir. Ahmet bir aydır kendi şiirini ezberlemiş olduğundan yeni öğretmenin verdiği şiiri bir günde

ezberlemekte güçlük çeker. Sahnede heyecandan her iki şiiri birbirine karıştırarak gelenleri güldürür.

Burada yazarın eleştirdiği birkaç nokta var. Öncelikle yeni gelen öğretmen önceden öğrenilenleri beğenmeyerek öğrencilerin özgüvenini kırmaktadır. Ayrıca öğrencinin kendi yazdığı ve ezberlediği şiiri okutmak yerine son günde ona başka bir şiir vermiş; bu durum da öğrencinin kendisine olan güvenini kaybetmesine ve şiirden uzaklaşmasına yol açmıştır.

Topluluk karşısına çıkan öğrencinin heyecanını göz ardı ederek sırf kendi dediği olsun diye ona, yerine getirmesi zor bir görev vermiştir.

Ayrıca okul binalarının çok sağlam olmadığı, sınıfların zemin tahtalarının çürük oluşu da eğitim ortamında görülen aksaklıklardan bir diğeri olarak göze çarpmaktadır.

Fedakâr Çocuklar: Ahmet'in öğretmeni sınıfta fedakârlık konulu öyküler anlatır. Son günlerde bu konu üstünde sık sık durmaktadır. Anlattığı her fedakârlık öyküsünden sonra öğrencilerine ne sonuç çıkardıklarını, nasıl bir ders aldıklarını sorar.

Ahmet ise öğretmenin nasıl bir yorum beklediğini bildiği için onun beğeneceği biçimde konuşmaktadır. Ancak zamanla her anlatılan öyküden öğretmenin isteğine uygun sonuç çıkarmaktan bıkmıştır. Öyküleri kendi istediği biçimde yorumlamaya başlar. Ahmet'e göre bir davranış, herkes bilsin, duysun diye yapılırsa o davranış fedakârlık olmaktan çıkmaktadır. Fedakârlık ve gösterişin başka şeyler olduğunu düşünür. Bu yorumlar öğretmenin pek hoşuna gitmez.

5-A sınıfıyla 5-B sınıfı arasında fedakârlık konulu bir öykü yarışması düzenlenir. Ahmet de bir öykü yazar. Ancak yazdığı öyküde fedakârlık olsun diye yapılan fedakârlıkla alay eder.

Bir yanlış anlama sonucu Ahmet'in öyküsü birinci seçilir. Ahmet anlaşılmanın üzüntüsünü duyar.

Öyküde kendi düşüncesini açıklayan öğrencinin öğretmen tarafından takdir edilmeyişi eleştirilmektedir.

Öğretmen kendi düşüncesi doğrultusunda açıklamalar yapan öğrencisini onore ederken kendisi gibi düşünmeyen öğrencisini medenî cesaretinden ve olaylara farklı yorum getirebilen bakış açısından dolayı takdir etmemektedir.

Bölümün başında Ahmet, öğretmenin verdiği ödevlerin çokluğu yüzünden iki gün boyunca Zeynep'in mektubuna cevap veremediğinden yakınmaktadır. Çocuklara kaldırılabileceğinin çok üstünde ödevler ve görevler vermek öğrenciyi okuldan uzaklaştıracaktır.

Okul yaşamı kişiliğin şekillendiği önemli bir evredir. Bu evrede birey kendisini özgürce ifade edemez, hatta anlaşılamazsa tıpkı Ahmet'in yaptığı gibi okulun bitmesi için gün saymaya başlar. Aziz Nesin'in eleştirdiği ve üzerinde en çok durduğu nokta budur.

Senden Hiç Ummazdım: Zeynep de öğretmenin verdiği ödevlerin çokluğundan ve her gün yapılan yazılı yoklamalardan yakınmaktadır. Bir gün sınıfta arkadaşlarıyla bir hesap yaparlar ve öğretmenlerinin günde yetmiş yedi kâğıt okuması, bunun için de her gün on bir saatini buna ayırması gerektiğini çıkarırlar. Bunun üzerine öğretmenlerinin ödevlerin ve yazılı yoklamaların hepsini okumadığı, içlerinden birkaç tanesini rast gele seçip okuduğu fikrinde birleşirler. O günden sonra sınıfın çalışkanlarından Osman ödev kâğıtlarına ve her gün yapılan yazılı yoklamalara gelişigüzel cevaplar yazmaya, hatta maç anlatmaya başlar.

Bir zaman sonra bir tesadüf sonucu foyası ortaya çıkar. Öğretmen Osman'ı tahtaya çıkarıp yazdığı ödevi okuması için zorlar. Bunu Osman'da hiç ummadığını söyler.

Romanın bu bölümünde çok sık yazılı yoklama yapan ve ödev veren, ancak bu ödevleri ve yoklamaları okumayan öğretmen eleştirilmektedir.

Ayrıca öğrencisini sınıfın önünde azarlayıp küçük düşmesine sebep olması da eleştirilen başka bir noktadır.

Bölümde Zeynep'in ablasıyla kıyaslanması da üzerinde durulması gereken başka bir husustur. Çocukların kardeşleriyle ya da arkadaşlarıyla karşılaştırılması, her birinin ayrı kişilik özellikleri taşıdığına; ilgi ve ihtiyaçlarının farklılığına bakılmaksızın kıyaslanması ebeveynlerin sık sık yaptıkları olumsuz bir davranış şekli olarak gösterilmektedir.

Vicdan Azabı: Ahmet'in sınıfında ders sırasında “vicdan azabı” üzerine konuşulmaktadır. Öğretmen vicdan azabının ne olduğu hakkında açıklamalar yapar. Sonra da örnekler ister.

Yaşar; dersle ilgilenmeyen, dinliyormuş gibi yapan, sınıfın en arka sırasında oturup biriktirdiği pullarla uğraşan ya da karikatür çizmeye çalışan; ancak kurnaz ve zeki bir öğrencidir.

Öğretmen Yaşar'a vicdan azabıyla ilgili olarak kendi başından geçen bir örnek vermesini ister. Yaşar dersi dinlemediği için böyle bir olay yaşamadığını söyleyerek işin içinden sıyrılır.

Neşe; öğretmenin gözüne girmek için her soruya parmak kaldırıp yerinde duramayan, öğretmen söz hakkı verdiği yerde yutkuna yutkuna anlatan bir öğrencidir.

Öğretmen Neşe'ye konuşması için izin verir. Neşe ise bir dergiden okuduğu bir olayı anlatır. Bunun üzerine öğretmen, anlatılan olay Neşe'nin bizzat başından geçmediği için başka öğrencilere sorar. Yanıt alamayınca lise yıllarında yaşadığı bir anısını anlatır:

Ders yılının yeni başladığı günlerde başka bir okuldan sınıflarına yeni bir öğrenci gelmiştir. Öğrencinin sol eli her zaman cebindedir. Henüz tanışıp kaynaşmadıkları için kimse çocuğa elini niçin cebinden çıkarmadığını soramaz. Öğle paydosunda okul bahçesinde müdür yeni gelen öğrenciyi yanına çağırır. Elini cebinden çıkarmasını ister. Çocuk çıkarmayınca müdür ona sert bir tokat atar. Tokadın etkisiyle çocuk yere yıkılır. Yere düşünce sol eli pantolonunun cebinden dışarı çıkar. Çocuğun eli olmadığı görülür. Müdür yaptığından utanır, özür diler. Ama çocuk bir daha okula gitmez.

Öğretmen müdürlerinin ömür boyu vicdan azabı çekmiş olabileceğini anlatır.

Neşe, öğretmenin de kendi başından geçen bir olayı anlatmadığını hatırlatınca Yaşar, kimsenin kendi yaşadığı olayı hatırlamadığını, başkalarının çekmeleri gereken vicdan azabını bildiğini söyleyerek bu konuyla ilgili en doğru yorumu yapar.

Demir adlı başka bir öğrencinin babası ise çocukların vicdan azabı çekmediklerini, vicdan azabı çekilecek işler için büyümek gerektiğini belirtmiştir.

Bu bölümde yazar, Ahmet'in ağzından farklı öğrenci tiplerini tanıtmaktadır. Bu tipler okuyanın gözünün önünde canlanacak kadar ustalıkla anlatılmıştır.

Bölümde eleştirilen nokta:

Soyut düşünme evresine tam olarak geçmeyen, zihinsel olarak bu olgunluğa henüz ulaşmamış olan 10-11 yaş grubu çocuğuna “vicdan azabı” kavramını anlatmaya çalışmaktır. Her ne kadar örneklerle öğrencinin konuyu daha iyi kavraması sağlanmaya çalışılmışsa da; öğrenme, tam olarak gerçekleşmemiştir.

Okul Aile İkiligi: Zeynep okul- aile birliği toplantısında gelen misafirleri ağırlamakla görevli öğrencilerden biridir. Toplantıda konuşulanları Ahmet'e yazar.

Öncelikle okul müdürü çıkıp bir konuşma yapmıştır. Velilerin çocuklarıyla ilgilenmediklerini, her şeyi okuldan beklediklerini söyler. Okuldaki işlerinden zaman bulup da kendi çocuğunun dersleriyle ilgilenemediğini, okuluna gidemediğini anlatır.

Söz alan bir baba çocuğuna Türkçe dersinden zayıf verilişini eleştirir, ancak sözlerinin başı sonunu tutmaz. Şimdiki zamanla başladığı cümleyi geçmiş zamanla sürdürür, gelecek zamanla da bitirir.

Başka bir baba ders programının çok ağır olduğundan, çocuklara kaldıramayacakları kadar çok ödev yüklediğinden yakınırken; bir anne ise tam tersine çocuklara çok az bilgi verildiğinden şikâyetçidir.

Söz alan bir baba çocuğunu kaçınıcı sınıfta olduğunu ve numarasını söyleyemez.

Başka bir veli çocukların tavukçuluk öğrenmeleri gerektiğini savunur.

Zeynep toplantıda çok eğlendiğini anlatır. Ahmet'e de bir yolunu bulup okul-aile birliği toplantısında konuşulanları dinlemesini salık verir.

Bölümde okul- aile birliği toplantılarında, amaçtan ve gündem maddelerinden sapıp; ilgisi olmayan konulara değinilmesi eleştirilmektedir.

Ayrıca çocuklarıyla ilgilenmedikleri için velilere kızan, ancak kendisi de çocuğuyla ilgilenmeyen müdür; çocuğunu Türkçe notunu beğenmeyen ve bu eleştirisini çok bozuk bir Türkçeyle sunan veli; oğlunun sınıfını ve numarasını bilmeyen baba eleştirilmektedir.

Evin Hangi Hâli?: Bu bölümde Ahmet Zeynep'e sınıf arkadaşı Hüseyin'in durumunu anlatır. Hüseyin gecekonduda oturan, ailesinin ekonomik durumu oldukça kötü bir öğrencidir. Evdeki durumu derslerine de yansımakta, sınıfta öğretmenini dinleyememekte ve arkadaşları arasında alay konusu olmaktadır.

Aziz Nesin bir öğretmenin daha anlayışlı bir model çizmesi, öğrencisini daha yakından tanınması gerektiğine dikkat çekmektedir.

Çocuk Bayramında Müsamere: Ahmet 23 Nisan kutlamalarının nasıl komediye dönüştüğünü yazmıştır.

Bölümde eleştirilen pek çok nokta vardır.

Öncelikle 23 Nisan kutlamalarında çocukların büyük insanlar gibi sakal bıyık takarak tiyatro yapmaya zorlanmaları eleştirilmiştir.

Kendi kültürümüze ait danslar sergilemek yerine öğrencilere Çin dansı yaptırılması eleştirilen başka bir noktadır.

Okul çatılarının su sızdırması, döşeme tahtalarının gıcırdaması da eğitim ortamında görülen fiziksel aksaklıklara örnek gösterilmektedir.

Çocuklara ait olan bir bayramın kendilerine nasıl zehir edildiğine dikkat çekilirken öğretmenlerin kendi egolarını tatmin etmek adına öğrencileri istemedikleri bir işe zorlamaları ve güç durumlara düşürmeleri eleştirilmektedir.

Aziz Nesin'in “Şimdiki Çocuklar Harika” Romanında Çocuk ve Eğitim Ortamlarına Yönelik Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Yazarın “Şimdiki Çocuklar Harika” romanında eğitim ortamlarına yönelik bölümlerde tıpkı öykülerinde olduğu gibi ezberci eğitim sisteminin eleştirildiğini görüyoruz.

Öğrencinin okulda kendisini özgürce ifade edebilmesinin önemini vurgulayan yazar, öğretmenlerin, öğrencinin hazır bulunuşluklarını dikkate alarak, öğrencisinin özel durumlarını takip ederek öğretim yapması gerektiğini, okullarda yıllardır

yapılan basmakalıp törenler yerine, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte ve kendi öz değerlerimizi benimsetmeye yönelik törenler düzenlenmesi gerektiğini savunur.

Romanın ilgili bölümlerinde dikkat çeken bir diğer nokta ise eğitim ortamlarının fizikî koşullarının yetersizliğidir.

3.2.4. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Aile Temasına İlişkin Bulgular

Aile; “Evlilik ve kan bağına bağlı olup aynı çatı altında yaşayanlar; ana baba ve çocuklar.” (Türkçe Sözlük MEB:1995) diye tanımlanır. Bu kurum toplumun en küçük parçası olduğu için toplumu da yansıtır. Toplumun değer yargıları, gelenek ve göreneği aile içinde yerini alır.

Aile, çocuklar için en etkili eğitim kurumudur. Kişilik gelişimi aile ortamında başlar okulda ve çevrede sürer. Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu'na göre;

“Aile, insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne gibi düşünülebilir. Çocuk bu sahnede, insan ilişkilerini, bütün karmaşık yönleriyle gözlemler ve yaşar. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu nitelikleri evde kazanır. Anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz durumlarda takınacağı tutumları da evde öğrenir.” (Yörükoğlu 2004:126).

“Bunun yanında çocuk keskin bir gözlemcidir. Ana ve babasının kendisiyle, birbirleriyle ve kardeşleriyle ilişkisini sürekli gözler ve değerlendirir. Sonuçlar çıkarır ve tepki gösterir.” (Yörükoğlu 2004:127).

**Tablo 6. Aziz Nesin’in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde
Çocuk ve Aile Kavramının Dağılımı**

Çocuk ve Eğitim Temalı Öykü Sayısı	Çocuk ve Aile Kavramına Değinen Öykü Sayısı	(%)
96	21	22,88

Aziz Nesin’in “Ben de Çocuktum” adlı kitabı her ne kadar çocuklar için yazılmış bir kitap olarak görünse de gerçekte büyükler için özellikle anne ve babalar için pek çok mesaj içermektedir. Yazar anılarını öyküleştirerek anlattığı bu kitabında eğitim konusunda büyük dersler vermektedir. Kitap, yirmi dokuz adet anıdan oluşmaktadır. Yazar on yaşına kadar yaşadığı, gördüğü olayları kaleme almıştır.

Anlamıyor musunuz? : Çocukluk anılarını yazdığı “Ben de Çocuktum” adlı kitapta yer alan bu öyküde yazar, temeli sevgiye dayalı bir aile ortamından hatırladığı iki küçük anısını paylaşıyor okurlarıyla. Yoksulluklarla ve yoksunluklarla geçen, buna karşılık sevgi dolu yaşanan yılların kendisinde derin izler bıraktığını ve tüm yaşamı boyunca sevgiye dayanan sağlam bir aile kurma çabası içinde olduğunu belirtiyor.

Çiçek: “Ben de Çocuktum” adlı kitapta, çiçeklerin koparılmaması gerektiğini oldukça yapıcı biçimde ifade eden anne, yaklaşımıyla çocuğun belleğinde yer etmiştir. Çocuk eğitiminde yasakların olmaması gerektiğini vasiyetinde belirten yazar annesinin çiçeklerin koparılmasını yasaklamak yerine, çocuğun ruhuna inerek onun anlayabileceği bir dille açıklama yapması yazarın hayatı boyunca unutmayacağı bir davranış kazanmasını sağlamıştır.

Bez Çanta: “Ben de Çocuktum” adlı kitapta yer alan bu öyküde yazarın okula giderken kitaplarını taşıdığı bez çantayı kaybetmesinin ardından babasının bu olayı çok farklı anlatmasını konu edinir. Babaya göre çanta çok kaliteli, çok pahalı bir çantadır. Çocuk çantayı kaybettiğini anlayınca ağlamaya başlar ama baba onu teselli ederek daha güzelini almıştır. Olayı herkese bu şekilde anlatan babaya çocuk sesini çıkaramaz, öyle olmadığını söyleyemez. Yazar sonraları kendince şöyle bir yorum yapar:

“Babam, içinden geçenleri, dileğini anlatıyordu. Dileğini olmuş sanıp, inanarak anlatıyordu. Çoğumuz kendi suçumuzmuş gibi yoksulluğumuzdan utanırız. Ben de yıllarca yoksulluk ayıbımdan utandım, taa yazar olana dek... Çoğunluğun yoksul olduğu ülkede, yoksulluğun değil, varlıklılığın daha utanılacağı olduğunu yazarlığa başlayınca anladım.” (Nesin 2005: 22).

Yazar bu açıklamayı yaparak çocuk okurlara yoksulluğun kötü ve utanılacak bir şey olmadığını anlatmaya çalışır. Yazara göre önemli olan sevgiyle büyülebilmek, sıcak bir aile ortamında yaşayabilmektir. Bunun ne kadar değerli olduğunu kavratmaya çalışır.

Koz Helvası: Aziz Nesin’in “Ben de Çocuktum” adlı kitabında yazdığı bu öyküde ise babasının cebinden gizlice para alan çocuklarını cezalandırmak yerine, önemsiz bir şeymiş gibi üzerinde durmamalarının daha etkili olduğu belirtiliyor.

Çocuğun cezalandırılması taraftarı olmayan Aziz Nesin; duyarlı bir insan yetiştirmek için ceza yerine daha başka yöntemler olduğunu savunur ki, bu öykü de yazarın bu düşüncesinin bir kanıtıdır.

Baba Tokadı: Sanatçının “Ben de Çocuktum” adlı kitabında kaleme aldığı bu öyküsünde ise babasıyla beraber makara almak için çıktığında babasının satıcıyla yaptığı pazarlığa karşınca tokat yemesi anlatılır. Babasından yaşamı boyunca yediği tek tokat olduğu için unutulmamıştır.

Kitapta yer alan öykülerin çoğunda Aziz Nesin'in çocukluğunda yaşadığı yoksulluklar anlatılır. “Kur'an, Dikiş Makinesi ve Oturak; Tanrıya Adanan Çocuk; İlk Bayramlık; Çakaleriği ve İğne Yaprakla Tedavi; Bez Çanta; Çok Mürekkep Yaladık; Fes Kalıbı; Karşı Konağın Çocukları; Et; Tekir; Eşek Sütü; Havyar” başlıkları altında toplanan öyküler, dönemin zor koşullarını ekonomik sıkıntılarını anlatır.

Ben Hayatta Daima: Aziz Nesin “Biz Adam Olmayız” adlı kitabında bulunan bu öyküsünde on yedi yaşındaki oğlunu güreş müsabakasına götürün adamın karşılaşma boyunca verdiği öğütler yüzünden müsabakayı kimseye izlettirmemesi ve sonunda da oğlunu elinden kaçırmaması konu ediliyor.

Öyküde üzerinde asıl durulan nokta babanın, sürekli her konuda öğüt vermesidir. Çocuğun kendine ait bir yaşamı olduğunu göz ardı eden baba oğluna nasıl davranması gerektiğini her fırsatta anlatıp, kişilik gelişimine yarardan çok zarar vermektedir.

Bu öyküde okuyucuya iletilen mesaj çok açıktır. Çocuğun eğitiminde anne-babanın etkisi muhakkaktır. Ancak bunun dozunu iyi ayarlayabilmek ve çocuğun kendi kararlarını verebilen, özgür ve karakter sahibi bir birey olabilmesi için hata payı bırakmak gerekir.

Cocuk: Yazarın “Deliler Boşandı” adlı öykü kitabına aldığı bu öyküde birbirlerine boşanma davası açan karı kocanın beş yaşındaki çocukları Metin'i paylaşamayıp birbirlerinden kaçırmaları konu edilir. Çocuğun anneden ya da babadan her kaçırılışında bir yerinin sakatlanması trajikomik bir biçimde anlatılır.

Aralarında çekişirken çocuğun kolunun ve omzunun çıkması; başka bir kaçırma olayında bacağının kırılması yüzünden topal kalışı; mahkeme çıkışında bir arbede

sırasında düşüp kafasının yarılması ve ardından kör olması; aklî dengesini yitirmesi ve son olarak sağır oluşu ve kaburga kemiğinin kırılışı mizahî bir dille yazılmıştır.

Okul öncesi çağda boşanma kavramını tam olarak anlayamayan çocuğun; öyküdeki gibi iki taraf arasında kalınca, bedenen değilse bile ruhen pek çok yara alacağı tartışılmazdır. Aziz Nesin'in öyküde asıl vurgulamak istediği de bu durumdur.

Köylerin En İyisi Bizim Köy: Aziz Nesin'in "Anıtı Dikilen Sinek" kitabında yer alan bu öyküde ise kız kardeşlerinin, baba ve annesinin delirdiklerini düşünüp daha akıllı insanların olduğu yerlerde yaşamaya karar veren ve evini terk eden bir genç anlatılır. Ancak genç; gittiği yerlerde umduğunu bulamaz. Gezip gördüğü yerlerdeki insanların daha şaşkın olduğunu düşünür ve en iyisinin kendi köyü olduğuna karar verip evine döner.

Öyküde; başka yerlerde yaşayan insanların daha farklı, daha bilgili, daha akıllı olduklarını düşünen; bu yüzden ailesini ve köyünü terk eden gencin yanılığısı anlatılarak çocuk okurlara aile ve yurt bilinci bir kez daha hatırlatılmak istenmiştir.

Gel de Anlat: Yazarın "Kazan Töreni" adlı kitabında yer alan bu öyküye göre yollar bozuk olduğundan dolmuşlar kadınların ve ailelerin geçmediği malûm sokaklardan geçmek zorundadır.

Dolmuşun içinde anne, baba, anneanne ve iki küçük çocuktan oluşan bir aile vardır. Dolmuş sokağa sapınca baba şoföre kızar. Ama yollar kapalı olduğundan şoförün başka çaresi yoktur.

Çocuklar sokaktaki kalabalığı, evlerin önündeki kadınları merak ettiklerinden babayı soru yağmuruna tutarlar. Baba çok zor durumda kalmıştır. Sonunda çocuklara o evlerin okul olduğu yalanını atar.

Çocuğa cinsel eğitim vermek anne baba için çok kolay değildir. Hele ki ülkemizde bu durum yıllarca tabu olarak algılanmış, çocuklara cinselliğin bahsi bile açılmamıştır.

Yazar, kendine özgü mizahî üslûbuyla, çocukları cinsellik konusunda bilgilendirmemenin doğuracağı güç durumu bu öyküsünde dile getirmiştir.

Harika Çocuk: Aziz Nesin'in "Biz Adam Olmayız" adlı öykü kitabında yer alan bu öyküde harika! bir çocuktan bahsedilmektedir. Kompartımana giren yaşlı kadın oturur oturmaz karşısındaki kadınla sohbete başlar. Merhum kocasından, nerelerde görev yaptığından, huylarından bahseder. Söz torunlara gelir. Hepsinin ne akıllı, ne sevimli, ne güzel olduklarını anlatır. Söz sırası komşulara gelince komşularının bir çocuğundan bahsetmeye başlar.

Çocuğun dört aylıkken diş çıkardığını, altı aylıkken konuştuğunu, dokuz aylıkken yürüdüğünü söyler. Bu çocuk iki yaşında okumaya başlamış, on ikisinde liseye yazılmıştır. Resim ve müzik konusunda çok büyük bir yeteneği vardır, bütün dünya dillerini konuşabilmektedir...

Kadın çocuğun "harika"lığını bir bir sayıp döktükten sonra susar. Yaşlı kadının karşısında oturan ve isteksizce dinleyen yolcu, çocuğun akıbetini sorunca üç yıldır tımarhanede yattığını öğrenir.

Aziz Nesin bu öyküde zeki olmanın yanında kişinin kendisine, çevresine ve topluma faydalı olabilmesinin altını çizmektedir.

Aziz Nesin'in Çocuk ve Aileye Yönelik Öykülerinde Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Aile kurumunun bireyin yaşamında oldukça önemli bir paya sahip olduğunu düşünen yazarın, aileye yönelik öykülerine baktığımızda anne ve babanın çok önemli görevler ve sorumluluklar üstlendiğini görebilmekteyiz. Yazarın bu öykülerde çocuğa iyi örnek olmanın, onu kendisinden farklı bir birey olarak görme ve bu doğrultuda yetiştirmenin, ceza vermek yerine daha etkili başka yöntemler kullanmanın duyarlı bir insan yetiştirmekteki önemini kavratmayı amaçladığını saptamaktayız.

3.2.5. Aziz Nesin'in "Şimdiki Çocuklar Harika" Adlı Romanında Çocuk ve Aile Temasına İlişkin Bulgular

Aziz Nesin, büyüklerin çocukluklarını unuttuğunu düşünür. Bu gerçekten yola çıkan yazar "Şimdiki Çocuklar Harika" romanında asıl olarak büyüklerin "harika"lıklarını gülünç öğelerle anlatmakta ve amacına ulaşmaktadır.

Kitap, yazarın da söylediği gibi yalnızca çocuklara yönelik değildir. Yazar öğretmenlerin ve anne babaların da bu kitabı okuması gerektiğini düşünmektedir:

"Bu romanı, salt çocuklar için değil, anababalarla öğretmenler için de yazdım.

Bu romanda çocukların gözüyle büyüklerin nasıl görüldüğü anlatılıyor.

Bu romanda çocuklar, anababalarını, öğretmenlerini ve büyüklerini eleştiriyor.

Bu roman, çocuk eğitiminde gerekli sanılan, günümüzde geçerli birtakım değer yargılarının yanlışlığını anlatıyor.

Bu roman, çocukların büyüklerine karşı haklarını ve kendilerini savunmalarındır." (Nesin 2005:6-7).

Romanın öncesinde 15 Ocak 1967 günü “Yeni İstanbul” gazetesinde yer alan bir habere değinilmiştir.

Yaş ortalaması sekiz olan çocuklara “Siz baba olsanız, babanız da çocuğunuz; suç işlediğinde ona ne ceza verirdiniz?” sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar çocuklara verilen cezanın ağırlığını ortaya koymuştur. Yaşam koşulları iyi olanlar babaları için hafif cezaları layık görürken; gecekondu bölgesinde oturan çocukların cezaları çok daha ağırdır.

Yine 23 Nisan 1967 günü “Cumhuriyet” gazetesinde yer alan bir habere göre her üç çocuktan birinin annesinden memnun olmadığına değinilmiştir. Çocukların; kendileriyle yakından ilgilenen, problemlere arkadaşça eğilen, güler yüzlü, anlayışlı, kültürlü ve bakımlı anne istedikleri ortaya çıkmıştır.

29 Mart 1972 tarihli “Günaydın” gazetesi ise sigara ve alkol kullanan annelerin sevilmediğinden bahsetmiştir.

350 öğrenci arasında yapılan başka bir ankette ise çocukların yüzde sekseninin sarışın anne istedikleri ortaya çıkmıştır. Bunun sebebi olarak da çocukların sarışın anneleri yumuşak olarak kabul etmeleri gösterilmiştir.

Roman öncesinde yazarın bu anketlere ve haberlere değinmesi kitabı okuyan ebeveynlere öz eleştiri yapma imkânını oluşturmuştur.

Tablo 7. Aziz Nesin’in “Şimdiki Çocuklar Harika” Romanında Çocuk ve Aile Temasının Dağılımı

“Şimdiki Çocuklar Harika” Romanında Yer Alan Bölüm Sayısı	Çocuk ve Aile Temasına Değinen Bölüm Sayısı	(%)
29	16	55,17

Aşağıda incelenen bölümler “Şimdiki Çocuklar Harika” romanında Aziz Nesin’in aile ortamlarında gördüğü aksaklıklara değindiği bölümlerdir. Bu incelemede anne ve baba tipleri irdelenmiştir.

Bütün Babalar Birinci: Zeynep apartmanlarının bahçesinde arkadaşlarıyla oynarken bir tartışma çıkar. Her çocuk kendi babasının çalışkanlığıyla ve sınıfının birincisi olmasıyla övünmektedir. Babası ve arkadaşları aynı sınıfta okudukları ve her çocuk da kendi babasının birinci olduğunu iddia ettiği için tartışma kızıdır.

Zeynep okula gidince sınıftaki arkadaşlarına sorar. Aldığı cevap hep aynıdır. Bütün çocukların babaları öğrenciyken her zaman sınıf birincisi olmuşlardır.

Zeynep babaların, çocukları kendilerini örnek alsınlar diye böyle söylediklerini anlamıştır.

Yazar burada ebeveynlerin sık sık düştükleri bir yanılgıya değinmiştir. Anne ve babalar çocuklarına yaşamın yalnızca ders çalışmaktan ibaret olduğunu okuldaki başarının yaşamın tümüne yansıtacağını ve bunun bireyi mutlu kılacağını anlatır.

Ayrıca anne ve baba olarak çocuklarına kusursuz görünmek isterler. Her şeyin en iyisini bilen ve yapan bir model olmak, ebeveynin egosunu tatmin edeceği gibi takdir edilme ve örnek gösterilme ihtiyacını da giderecektir. Ancak gözden kaçan nokta şudur; anne ve babasını kusursuz olduğunu düşünen çocuk okulda başarı gösteremezse içine kapanır ve mutsuz olur.

Çalışan Kazanır: Zeynep, İstanbul’da yaşananları Ahmet’e yazmaya devam eder. Babası ve sınıf arkadaşları aynı apartmanda oturdukları için haftada iki-üç akşam ailecek bir araya gelirler, sohbet ederler. Bu sohbetlerde genelde patronları Zeynel Bey’in kafasızlığından, beceriksizliğinden bahsedilir.

Bu sırada Zeynep'in ablasının Zeynel Bey'in oğluyla nişanlanması söz konusu olur. Nişan için söz kesilir.

Zeynep'in küçük kardeşi Metin ise bu durumdan hiç hoşnut değildir. Hemen her akşam babasından ve onun iş arkadaşlarında dinlediği Zeynel Bey'in oğlu, ablasıyla nişanlanacaktır. Söze karışmaya kalkınca susturulur.

Metin'in evdeki mutsuzluğu derslerine de yansır. Ders çalışmamaya ve giderek okuldan kaçmaya başlar.

Babasının öğütleri, güzel güzel konuşması, hatta bir kez dayak atması da işe yaramaz.

Bir akşam Metin eve gelmez. Herkes telaşlanır. Komşular toplanır. Kapı çalınır. Geç vakit gelen Metin'dir.

Arkadaşları babasına "Sakın azarlama" dedikleri için babası sesini çıkarmaz.

Az sonra tatlı bir sesle öğütler başlar:

"Hayatta çalışan kazanır."

"Okula gitmeyen, derslerine çalışmayan adam olmaz."

"Başarı kazanmanın yolu, çalışmak, hep çalışmak..."

Metin sonunda dayanamaz. Her gece Zeynel Bey'in ne kadar tembel, ne kadar bilgisiz bir budala olduğunu; ama Zeynel Bey'in fabrikaları, şirketleri, otomobilleri, apartmanları olduğunu dinlediğini söyler. Kendisi de Zeynel Bey gibi zengin olmak için tıpkı oğlu gibi okula gitmeyeceğini söyler.

Büyükler Metin'in hırçınlığının sebebini anlarlar. Nişandan vazgeçilir. Metin eski uysal haline döner.

Aziz Nesin romanın bu bölümünde çocukların “birey” olarak görülmemesini eleştirmektedir. “Sen anlamazsın, aklının ermeyeceği şeylere karışma, büyükler konuşurken küçükler susar...” gibi cümleler çocukta önemli yaralar açabilmektedir. Çocuk kendisini ailenin bir parçası olarak göremez ve yalnız hisseder. Aile içindeki huzursuzluğu çevreye ve okula da yansır.

Çocuk belli bir zihinsel olgunluğa erişinceye kadar düz mantıkla düşünür.

Örneğin Metin babasının yerden yere vurduğu Zeynel Bey’in emri altında çalışmasına ve ablası Zeynel Bey’in oğluyla evlendirmek istemelerine anlam veremez.

Yazar bu bölümde özellikle anne ve babalara çocukların; kendi olgunlukları çerçevesinde düşünen, sorgulayan, olaylara ve ilişkilere anlam yüklemeye çalışan, büyüklerden farklı bireyler olduklarını ve çocuklara da söz hakkı tanınması, düşüncelerini açıklama fırsatı verilmesi gerektiğini kavratmaya çalışmaktadır.

Sekiz Kız Babası: Zeynep sınıf arkadaşı Hikmet’in durumunu anlatmaktadır.

Hikmet sekiz kardeştir. Sekizi de kız. Babasının ısrarla erkek çocuk istemesine karşılık bütün çocukları kız olmuştur. İlk karısını oğlan doğuramıyor diye boşayıp; daha önce üç erkek doğuran dul bir kadınla evlenmiş, yine de erkek evlat sahibi olamamıştır.

Sekizinci çocuğunu doğurmak için hastaneye giden kadına kocası, bu seferki de kız olursa eve gelmemesini söyler. Sekizinci çocuk da kız olur ama bunu bir müddet kocasından saklar. Erkek olduğunu söyler. Nihayet yalan ortaya çıkar. Adam karısını ve kızlarını evden kovar.

Bu olayın etkisinde kalan Zeynep o günden beri kız olmanın doğuştan bir şanssızlık olduğunu düşünmektedir.

Bölümde yine ebeveynlerin düştükleri çok önemli bir yanılgıya değinilmiştir. Günümüzde hâlâ geçerliliğini koruyan bir ön yargı eleştirilmiştir. Erkek evlat sahibi olmanın kız evlat sahibi olmaktan çok daha önemli olduğunu düşünen; erkek evlat sahibi oluncaya kadar inatla çocuk yapmaya devam eden, kız çocuklarını önemsemeyen babalar; nazarı itibara alınmayan kız çocukları ve annelerin çektiği acı ve içinde buldukları çaresizlik romanın bu bölümünde ortaya konmuştur.

Sen Daha Anlayamazsın: Ahmet'in Zeynep'e cevabında kızlar ile erkekler arasında herhangi bir fark olup olmadığını ailesine ve öğretmenine sorduğunu, herkesten farklı cevaplar aldığını anlatır. Kadının kadın olarak, erkeğin de erkek olarak ayrı ayrı şansları olduğunu düşünür. Ahmet' e göre önemli olan, insanın kendisiyle barışık yaşamasıdır.

Romanın bu bölümünde çocuklar herhangi bir soru sorduklarında büyüklerin “Yaşınız küçük, anlayamazsınız” Benzeri cümlelerle açıklama yapmaktan kaçınmaları eleştirilmektedir.

Yazar her türlü konunun çocuğun yaşına inerek, onun anlayabileceği bir dille gayet güzel açıklanabileceği görüşündedir.

Köprücük Kemîği: Zeynep'ten mektubuna cevap alamayan Ahmet bir mektup daha yazmaya karar verir.

Sınıflarına yeni gelen kekeme bir arkadaşının ağaçlara nasıl bir çırpıda tırmandığını anlatır. Oğuz'un baba dayağından kekeme olduğunu, dayak korkusundan ağaçlara tırmanmayı öğrendiğini yazar.

Bir gün derste müfettiş gelmiştir. Tahtada insan iskeletini gösteren bir pano asılıdır. Müfettiş Oğuz'u kaldırır. İskelet tablosundan bir kemik gösterip hangi kemik olduğunu sorar. Arka sıradan tüyo alan Oğuz “köprücük kemîği” cevabını verir.

Müfettiş başka bir kemiği gösterip sorar. Oğuz az önceki sorunun cevabını yanlış söylediğini, asıl köprücük kemiğinin şimdi gösterilen yer olduğunu sanıp aynı cevabı verir. Bu olay birkaç kez tekrarlanınca müfettişten azarı işitip yerine oturur.

Bölümde öncelikli olarak aile içi şiddetin çocukta oluşturduğu bedensel ve ruhsal bozukluklara dikkat çekilmiştir.

Aile içi şiddete maruz kalan çocuk kendine olan güvenini yitirir ve farklı savunma mekanizmaları geliştirir.

Yaş Günü: Zeynep üşütmüş olduğu için Ahmet'in mektubuna cevap verememiştir. Mektubunda niçin hastalandığını anlatır.

Zeynep'in sınıfında Ataman adında bir çocuk vardır. Okul- Aile birliği toplantısında Ataman'ın annesi, Zeynep'in annesiyle tanışır ve ailecek Ataman'ın doğum gününe beklediklerini söyler. Kadın o kadar üsteler, o kadar ısrar eder ki Zeynep'in annesi kabul etmek zorunda kalır.

Zeynep, annesi, babası ve kardeşi Ataman'ın evine giderler. Çok büyük ve çok kalabalık olan evde on beş kadar çocuk varken, otuzdan fazla büyük bulunmaktadır.

Doğum günü partisi sırasında Ataman'ın anne ve babası sürekli zenginliklerinden ve paralarının çokluğundan bahseder dururlar.

Kaloriferler gereğinden fazla yakıldığı için pencereler açılır. Zeynep ve Metin de pencere önünde kaldıklarından hastalanmışlardır.

Bölümde zenginlikle övünmenin, aşırı israfın, gereksiz müsrifliğin yanlış bir davranış biçimi olduğu belirtilmeye çalışılmıştır.

Bir Dâhi Yetiştiriliyor: Ahmet de katıldığı bir doğum günü partisinde karşılaştığı bir durumu anlatmaktadır.

Partiye katılan çok yaramaz bir çocuk evin altını üstüne getirmiş, gelen misafirlerden bir kadını tuvalete kilitlemiştir. Babası ise oğlunun çok zeki olduğundan bahsetmekte, yaramazlığının zekâsından kaynaklandığını böbürlenerek anlatmaktadır.

Ahmet o partide zayıf, şaşı, gözlüklü bir çocukla tanıştırılmıştır. Ahmet'in sorduğu "Adın ne?" , "Kaçınıcı sınıftasın?" gibi basit sorulara bile uzun uzun düşündükten sonra yanıt vermektedir. Sonradan öğrendiğine göre babası onu dâhi olarak yetiştirmek istediği için çocuk hep düşünme düşünme cevap vermiş.

Bu çocuğun babası bütün dâhileri incelemiş ve kendisi de bir dâhi babası olmak istemiştir. Yaptığı araştırmaya göre dâhilerin babaları yaşlı olduğundan oldukça yaşlandıktan sonra evlenmiş; dâhilerin çoğunluğu hastalıklı ve zayıf çocuklardan yetiştiği için çocuğunun da sıksa olması için dua etmeye başlamıştır.

Çok büyük bir dâhi şair çok erken memeden kesildiği için dâhi olduğundan çocuğunu bir aylıkken memeden kestirmiştir. Çocuk bir aylıkken salıncaktan düşüp şaşı olunca da çok sevinmiştir. Zira bir dâhi yazar da tıpkı oğlu gibi şaşıdır.

Dâhilerin pek çoğu kısa boylu olduğundan şimdi de adamın bütün çabası oğlunun kısa boylu kalmasıdır.

Aziz Nesin, oğlunu dâhi yetiştirmek uğruna türlü saçmalıklar yapan babayı eleştirmektedir. Dehanın bedensel özelliklerle hiçbir ilgisi olmadığını, tamamen beynin işleyişiyle ilgili bir durum olduğunu belirtmektedir.

Çocuklarını kendi istedikleri biçimde yetiştirmeye çalışan ana babalara bu bölümde çok açık eleştiriler yer almaktadır. Dâhi babası, doktor veya mühendis annesi olmak isteyen ebeveynler çocuklarının yaşamlarının en güzel yıllarını çaldıklarından habersiz; inatla oyunlarına, özgürlüklerine ve hayatlarına müdahale etmektedirler. Bunun faturası da yine çocuklara çıkarılır. İstekleri ve ilgileri dikkate

alınmayan, büyüklerinin yönlendirdiği biçimde yetişmek zorunda kalan mutsuz bireyler olurlar.

Damlaya Damlaya Sel Olur: Zeynep bu mektubunda yılbaşı gününü anlatmaktadır.

Önce anne ve babasının tutumlu insanlar olduklarını ve kendisinin de bu konuyla ilgili uzun uzun öğütler dinlediğini belirtir.

“İnsan tutumlu olmalı, ziyancı olma!”

“Damlaya damlaya göl olur”

“Bir olmadan bin olmaz.” gibi cümleler Zeynep’in ve kardeşinin hemen her gün dinlediği öğütlerdendir.

Yılbaşı gecesi, annesi ve babası her sene olduğu gibi evlerinde olmak yerine ablalarını da alıp gazinoya gitmek isterler. Zeynep ve Metin evde büyük anne ve büyük babasıyla kalır.

Güzel eğlenceler düzenler, tombala oynarlar. Gece yarısını geçince de yatarlar.

Uyandıklarında büyük anne ve büyük babalarının evlerine gittiklerini, ablalarının yeni tuvaletiyle divana uzanıp kaldığını, babalarının yerde yattığını görürler.

Ancak öğleden sonra teker teker uyanıp kendilerine gelebilmişlerdir.

Zeynep konuşmalardan annesiyle babasının yeni yıla girerken şanslarını deneyip çok para kaybettiklerini anlar. Bu ayı nasıl geçireceklerini kara kara düşünmektedirler.

Çocukların kumbaralarındaki birikmiş paralar imdada yetişir.

Romanın bu bölümünde büyüklerin söyledikleri ile yaptıkları arasında bir çelişki olduğu vurgulanmaktadır. Çocuklarına sürekli olarak tutumlu olmaları gerektiğini öğütleyen büyükler, davranışlarıyla bunu göstermezler.

Aziz Nesin; çocuklarına güzel davranış biçimleri kazandırmak isteyen anne ve babalara, işe önce kendilerinden başlamaları gerektiğini belirtmek ister.

Yeni Yıla İyi Girdik: Ahmet de kısaca yılbaşı gecesini nasıl geçirdiğini anlatır ve ardından Zeynep'in bahsettiği tutumlu olmak konusuna değinir.

Babasının arkadaşlarına ziyafet çektiği ve gereksiz para harcadığı günlerin ertesinde sürekli olarak tutumlu olmakla ilgili öğütler duyduğundan yakınıdır. Ahmet'in evinde de durum farklı değildir.

Pasaklı Kız: Zeynep evde sürekli olarak "Pasaklı Kız" olarak bilinir. Dağınıklığı yüzünden evde sürekli azar işitmektedir. Bir gün bu suçlamalardan sıkılıp odasını toplamaya karar verir. Ama babasının çorabının teki, annesinin ruju, ablasının kartpostalları Zeynep'in odasından çıkmıştır.

Zeynep'e dağınıklığından dolayı çıkışan büyükler aynı duruma düşmüşlerdir.

Zeynep'in tutumlulukla ilgili mektubunda olduğu gibi bu mektupta da büyüklerin davranışları ile sözlerinin birbirini tutmadığı eleştirilmektedir.

Ayıp Bir Laf: Ahmet evde yaşadığı ilginç bir durumu Zeynep'le paylaşır.

Kardeşi Fatoş, yaşı küçük olduğundan kimden ne duyarsa tekrarlamaktadır. Babasının konuşması da biraz argoya kaçtığından babasından duyduğu sözleri taklit

eder. Onun böyle konuşması evdekilerin hoşuna gider. Yaptığının güzel bir şey olduğunu düşünen Fatoş ise sık sık böyle konuşur.

Bir akşam eve çok önemli misafirler gelir. Gelenler Fatoş'un terbiyeli ve uslu oluşunu överler. Övgülerden memnun olan Fatoş şımarır ve konuklara kendini daha çok beğendirmek için bütün marifetlerini gösterir. Hoşa gidileceğini düşünerek argo konuşmaya başlayınca evde soğuk rüzgârlar eser.

Yazar; ailelerin çocuklarını eğitirken daha dikkatli davranmaları gerektiğinin altını çizer çocuk hele hele yaşı küçükse misafirin yanında farklı davranması gerektiğinin bilincinde olamaz ve ebeveyni zor duruma düşürür.

Şimdiki Çocuklar Harika: Ahmet Zeynep'e yazdığı mektubunda evlerinde yapılan harika çocuk yarışmasını anlatır.

Bir pazar günü Ahmet'in amcaları ve çocukları, babasının fabrikasında çalışan bir mühendis, komşuları ve onların da çocukları Ahmet'lerin evinde toplanmışlardır.

Anne ve babalar çocuklarını övmeye başlarlar. Amcası iş dönüşü kendisine terliklerini getirdiğini söyleyerek oğlunun harika bir çocuk olduğunu söyler; mühendis kızının çok güzel Fransızca konuştuğunu ileri sürerek harikalığını anlatır. Komşu ise kızının çok güzel resim yaptığından bahseder. Kimi, çocuğunun çok hızlı koştuğunu; kimi piyano çaldığını; kimi çok güzel dans ettiğini övünerek anlatmaktadır. Her anne baba kendi çocuğunun harikalığından dem vurur.

Sıra çocukların marifetlerini sergilemeye gelir. Büyük amcası beş yaşındaki kızına şarkı söylemesi için baskı yapar. Yengesi de kızın şarkısına eşlik eder. Yengesinin bağırmasında kızın sesi duyulmaz olur. Küçük amcası oğlunu şiir okuması için zorlar. Çocuk okumak istemeyince azarı işitir. Ağlaya ağlaya şiiri okumaya başlar. Ama unutmuş olduğundan şiiri aslında annesi ve babası okumuştur.

Kızının harika bir ressam olduğunu söyleyen komşu ise Ahmet'in boyalarını alarak kızını kâğıdın başına oturtur. Mühendis ise kızına Fransızca sorular sorar, kız ise bunlara “vıy” ya da “no” diyerek su gibi olan Fransızcasını göstermiş olur.

Sıra Ahmet'in kardeşi Fatoş'un harikalığını göstermeye gelir. Fatoş'un dans etmesi için herkes ısrar eder. Fatoş bir köşede suçlu suçlu büzülmüş hiç kımıldamaz. Annesi kızını oynaması için itince neden hiç kımıldamadığı anlaşılır. Annesi Fatoş'u yıkamak için kucağına alıp dışarı çıkar.

Böylece harikalar yarışması son bulmuştur.

Yazar bireyin çocukluğunu yaşamasının çok önemli olduğunu vurgular. Çocuğun her davranışında olağanüstülük bulan ve bu yüzden çocuğunu sıkın ebeveynler eleştirilir.

Canım Cicim: Zeynep kardeşiyle birlikte komşu evlerine gitmiştir. Komşularının çocukları Nurten'le birlikte oynarlar. Eve dönme zamanı geldiğinde salona gidip Nurten'in anne ve babasına haber vermek ister. Karşılaştığı manzara karşısında şaşırmıştır. Nurten'in annesinin saçları dağılmış, babasının yüzü tırmık içindedir. Yerde vazunun kırılmış parçaları durmaktadır. Çocukları gören anne ve baba birbirlerine “canım, cicim, şekerim” diye hitap etmeye başlarlar.

Aziz Nesin; aralarındaki kavgayı “canım, cicim”le örtmeye çalışan, çocuklar varken hiçbir şey olmamış gibi davranan ebeveyni anlatır. Çocukların aslında pek çok şeyi anlayabildiklerini vurgular.

Misafirin Yanında: Ahmet'lerin evlerine babasının patronu gelecektir. Babasının, patronu hakkında kötü şeyler düşündüğünü ve söylediğini bilen Ahmet; patron gelecek diye günler öncesinden telaşlı bir hazırlığın başlamasına da anlam veremez.

Annesi, “Misafirin yanında şöyle davranılır, misafirin yanında böyle denmez...” gibi cümlelerle küçük kardeşi Fatoş’un bir aksilik çıkarmasını engellemek ister.

Patronun geldiği gün tam bir rezalet olmuştur. Ancak bu rezaleti Fatoş ya da Ahmet değil; heyecanlanan ve telaşlanan anne ve babası yapmıştır. Misafirin yanında “yapılmaması” gereken şeyleri yapmışlardır.

Aziz Nesin’in burada eleştirdiği nokta çocukların aile içinde farklı, misafirin yanında farklı davranışlar sergileme zorunluluğudur. Çocuğa olumlu bir davranış kazandırılacaksa eğer bu davranış kazandırma, yalnızca misafir yanında sergilensin diye yapılmamalıdır.

Ne Ayıp Sey: Zeynep’in Ahmet’e yazdığı mektupta babasının, büyük babasının ve babasının arkadaşlarının öğrencilik yıllarında kopya çektiklerini nasıl övünerek anlattıklarını; ancak kendisi için böyle bir durum söz konusu olduğunda azar işittiğini anlatır.

Aziz Nesin bu bölümde de büyüklerin davranışlarıyla sözleri arasında tutarlılık olmadığını eleştirir.

Ne Yalan Uydursam: Zeynep’in Ahmet’e yazdığı mektupta yalan söylememeleri için kendilerine uzun uzun öğütler veren babasının yalan söylediği anlatılır.

Yazar bu bölümde yine davranışlar ile sözlerin tutarsızlığını eleştirir. Ebeveynlerin doğru birer model olmaları için söyledikleriyle yaptıklarının doğru orantıda gitmesi gerektiğini vurgular.

Aziz Nesin'in “Şimdiki Çocuklar Harika” Romanında Çocuk ve Aileye Yönelik Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Yazarın “Şimdiki Çocuklar Harika” romanında aileye yönelik bölümlere bakıldığında daha çok anne baba ve diğer aile büyüklerinin davranışları ile sözlerinin arasında bir tutarsızlık yaşandığını saptamaktayız. Yazar, bunun yanında aile içi şiddetin çocuğun ruhsal yapısında kapanmaz yaralar açtığını, ebeveynlerin, çocuklarının ilgi, ihtiyaç ve isteklerine bakmaksızın kendi istedikleri mesleklere yönlendirmeye çalışarak en güzel dönemlerini çalmaları ve onları oyundan mahrum bırakmalarını çok açık bir dille eleştirmektedir.

Romanın ilgili bölümlerinde dikkat çeken bir diğer nokta ise anne ve babaların çocuklarına birey gözüyle bakmayıp “Sen daha küçüksün!” anlayışıyla yaklaşmaları ve onlarla her konuyu konuşmamalarıdır.

Aziz Nesin ayrıca ebeveynlerin düştükleri büyük bir yanılgıya değinmiştir. Erkek evlat sahibi olmak adına sürekli çocuk sahibi olan, dünyaya gelen kızlarının geleceğini hazırlamayan, onları önemsemeyen anne ve babalar eleştirilmiştir.

3.2.6. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Kişilik Gelişimine İlişkin Bulgular

Çocuğun toplumun beklentileri ile uyumlu çağdaş bir kişilik kazanmasında okul ve diğer çevresel etmenlerin de önemli işlevi olmakla birlikte bireyin eğitiminde kritik bir dönem olan ilk çocukluk yıllarında hemen hemen bütün sorumluluk ailededir.

Aile, bu dönemde çocuğun sosyalleşmesinden sorumludur. Bu bakımdan aile ortamında çocuğa yönelik ebeveyn davranışlarının, çocuğun sağlıklı kişilik modelleri ile özdeşim kurabilme ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte olması gerekmektedir.

Çağdaş eğitim anlayışında okulun üzerine düşen ise öğrencinin bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönlerden en uygun düzeyde geliştirilmesi için çaba göstermektir.

Çocukta kişilik gelişimi aile, okul, beslenme, çevresel faktörler, kalıtsal özellikler gibi faktörlerin az veya çok etkili olmasına göre değişkenlik göstermektedir.

Tablo 8. Aziz Nesin’in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Kişilik Gelişiminin Dağılımı

Çocuk ve Eğitim Temalı Öykü Sayısı	Çocuk ve Kişilik Gelişimine Değinen Öykü Sayısı	(%)
96	13	13,54

Bireyleri geliştirmek; zihinsel, duyuşsal yönlerini daha ileriye taşımak da edebiyatın rollerinden biridir. Aziz Nesin’in “Çocuk ve Kişilik Gelişimi” başlığı altında incelediğimiz öyküleri yazarın bu rolün bilincinde olarak, çocukların kişilik gelişimlerine katkıda bulunmak amacıyla yazdığı öyküleridir.

Anıtı Dikilen Sinek: Aziz Nesin’in çocuklar için yazdığı bu kitaba ismini veren ilk öyküde genç bir karasineğin aydınlığa ulaşmak için bıkmadan usanmadan çabalaması anlatılıyor. Güneş görmeyen bir evde yaşayan karasineklerden en genç olanı sürekli cama çarparak dışarı çıkmanın yollarını arar. Diğer yaşlı ve deneyimli sineklerin söyledikleri onu yıldırmaz ve umudunu kaybetmez. Işıktan hızlı yol kat edebilirse camı geçeceğine inanır. Ama maalesef bunu başaramayıp denemelerinin sonucunda cama çarpıp ezilir ve ölür. Diğer sinekler başında toplanıp onun kahramanlığı üzerine nutuklar atıp ağlarlar.

Bu öyküde çocuk okurlara önemli mesajlar iletilmek istenmiştir. İnsanın daha aydınlık günler için çabalaması, karanlıkta eli kolu bağlı oturup bekleyeceği yerde ışığa ulaşmak için yollar denemesi ve bütün bunları yaparken de çevresindekilerin alaycı ve küçümseyici sözlerine kulak asmayıp sadece kendine inanması gerektiği vurgulanır.

Birbirini Kışkırtan Taşıtlar: Yazarın “Anıtı Dikilen Sinek” adlı kitabında yer alan bu öyküde bisiklet, otomobil, otobüs, trolleybüs, tramvay, tren, vapur, uçak, kamyon gibi taşıtların kendi yaşamlarından yakındıkları görülmektedir. Her taşıt kendi yaşamından bıkmış, başka bir taşıt olma özlemi içindedir. Kimisi özgürlük ister, kimisi daha düzenli ve tarifeli bir yaşam, kimisi de güvende olmayı düşler.

Sonuçta bütün taşıtlar yaşamları boyunca özledikleri bu isteklerini gerçekleştirme girişir. Ama sonuç umulduğu gibi olmaz.

Karada güvence arayan vapur kuma saplanır; elektrik tellerinden ayrılan trolleybüs yürümeye gücü olmadığından hareket edemez; kendini rıhtımdan atan otomobil hemen sulara gömüldüğü için yüzemez; raylarından çıkıp uzaklara gitmek isteyen tren devrilir.

Taşıtların hiçbiri kendilerinden başka bir şey olamaz.

Yazar öyküde başka insanlara hatta başka uluslara özenenlerin kendisi olarak bile kalmayıp sonunun hüsrana olacağını sezdirme istemiştir.

Büyük Koyun İmparatorluğu: Aziz Nesin’in “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında anlatılan bu öyküye göre tarihin bir döneminde kurtlara av alanı kalmamıştır. Çünkü kurtlardan daha güçlü olan aslan, kaplan, pars gibi güçlü hayvanlar dünyadaki bütün av alanlarını kendi aralarında paylaşmıştır.

Aç kalma tehlikesiyle karşı karşıya kalan kurtlar büyük bir kurultay düzenler. Bu kurultayın sonunda kendilerinin de bir sömürgesi olması gerektiği düşüncesinde birleşirler. Koyunları “Büyük Koyun İmparatorluğu” kurmaya kandırıp, onlar bir alanda toplanınca da çevrelerinden kuşatmayı kararlaştırırlar.

Öncelikle bir tehlike uydurarak koyunları bir araya toplamayı düşünürler. Ancak sadece bu şekilde koyunları bir araya getiremeyeceklerini düşünüp, onları çok büyük amaçlı ama hiçbir zaman gerçekleşmeyecek uzak bir ülküye inandırmaya karar verirler. Bu ülkü koyunculuk ülküsü olur.

Alınan kararlardan sonra uygulamaya geçilir. Kurtlar, koyunlar arasında en çıkarıcıları, en bencilleri ve en aptalları bulmuşlardır. Onlara rüşvet vererek koyunculuk akımının yayılmasını sağlar, koyunlara her zaman destek verip, onlara yardım ederler.

Bunu gören koyunlar kurtların dost olduğunu düşünmeye başlarlar.

Koyunların içinde bu kurt masalına inanmayanlar da olur. Asıl tehlikenin kurtlar oluşunu türdeşlerine anlatmaya çalışırlar ama hain ve koyun düşmanı damgası yerler.

“Büyük Koyun İmparatorluğu”nu kurmak için çalışmalar hızlanır. Koyunlar artık kurtlar gibi yürümeye, onlar gibi ulumaya özenmektedir.

Beklenen gün gelir çatar. Dünyanın dört bir yanındaki koyunlar, kurt uzmanların kendilerine gösterdiği çok uzun ve geniş bir koyakta toplanırlar. Kurtlar ise boş durmayıp koyunların çevresini kuşatır. Artık kurtların da bir sömürge alanı olmuştur. Koyunlar yaptıkları yanlış fark eder ama iş işten geçmiştir. Bu tuzağa düşmeyen birkaç akıllı koyun, saklandıkları yerden çıkarak koyun türünü yeniden üretirler.

Yazar öyküyü şöyle bitirmektedir: (Nesin 2005: 30)

“Koyunların tarihinde, burada anlatılan bu olay yazılı olduğu halde, kurtların bu kandırmaca oyunu yine de sürmektedir. Çünkü

dünyada bugün de gerek koyunlar, gerek başka yaratıklar arasında, ne yazık ki, çıkarıcılar, aptallar ve alçaklar, hâlâ vardır.”

Yazar öyküden hareketle çocuklara, taşıdıkları ulus bilincini yitirmemeleri gerektiğini öğütler. Kültürel değerlerimize sahip çıkmamız, bizi biz yapan özellikleri bir kenara bırakmamamız, başka uluslara özenmememiz, dostlarımızı ve düşmanlarımızı iyi tanımamız gerektiği yönünde mesajlar verir. Ancak bu mesajları didaktik bir biçimde ele almaz. Bu mesajlar öykünün içine ustalıkla yerleştirilmiştir.

Öyküde ayrıca hayalci olmamak, gerçekçi olmak gerektiğine de değinilmiştir. Gerçekçi olanların tuzağa düşmedikleri, yanlış yapmadıkları öykü sonunda görülür.

Eşek Eşekliğini, İnsan da İnsanlığını Yapmalı: Aziz Nesin’in “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında anlatılan bu öyküye göre eşeklerden başka binek olmayan eski zamanlarda, ülkenin birinde bir eşek eğitmeni vardır. Çiftliğinde eşek üretir; ürettiği eşekleri kullanılacakları işe göre yetiştirir.

Bir gün ülkeye büyük bir sirk gelir. Sirkin sahibi eşek eğitmeninin ününü duyar ve kendisinden insan gibi konuşan bir eşek eğitmenini ister.

Eşek eğitmeni sirk sahibinin istediğini yapar. Eşeklerin içinden en yeteneklisini seçip insan gibi konuşmayı öğretir.

Konuşan eşeğin sirkteki başarısı büyük ilgi görür. Öyle ki, başka sirk sahipleri ve zenginler konuşan eşek siparişleri vermeye başlarlar.

Konuşan eşek sevgisi öyle bir salgın halini alır ki nutuk çeken, konferans veren, fıkra anlatan eşekler bile yetiştirilir.

Artık sirklerde konuşan eşek gösterileri olağanüstü sayılmaz. Bu kez o büyük sirkin sahibi yeni bir gösteri düşünür. Bu kez insanı eşek gibi anırtmanın ilginç bir gösteri olacağına karar verir. Bu yeni gösteri de çok alkışlanır, çok sevilir.

Bu kez de anıran insan modası çıkar.

Zamanla ülkede işler bozular. Çünkü konuşmasını öğrenen eşekler yük taşımalarını unutmuştur. Bu yüzden ürünler tarlalarda çürümekte, mallar fabrikalarda kalmaktadır.

Ülkede yoksulluk ve açlık başlar. Ne yapacağını şaşırان insanlar bir bilgine danışmaya karar verirler.

Bilgin şöyle konuşur:

“Yeryüzündeki her varlığın kendi işlevi vardır. Örneğin, insan konuşur, eşek de yük taşır. Yeryüzündeki her varlığın kendi işlevini yapması olağan sayılır. Örneğin, insanın konuşması, eşeğin de yük taşımaları olağandır. Siz, insanın işlevini eşeğe, eşeğin işlevini de insana yaptırmaya kalktınız. Buysa olağanüstüldür. Olağanüstülük salt sirklerde güzeldir. Oysa dünya bir sirk değildir.

İnsan soyu, konuşan insanı daha iyi ve daha doğru konuşturabilirse, yük taşıyan eşeğe daha çok ve daha uzun yük taşıtabilirse başarılı olur. Sizse olağanüstülük merakına kapılıp, insanı anırttınız, eşeği de konuşturdunuz. Bırakın, insan insanlığını, eşek de eşekliğini yapsın. Elinizden geliyorsa, daha da iyisini yaptırın onlara.” (Nesin 2005: 36)

Öyküde her canlının kendi üzerine düşeni yapması gerektiğinin yanında, her meslekten insanın da kendi işini yapması gerektiği vurgulanmıştır. Başka kimliklere, başka kişiliklere özenmenin fayda getirmeyeceği gibi pek çok aksaklığa yol açabileceği; ancak herkes kendi yolunda daha iyi olma çabası gösterirse dünyanın daha yaşanabilir kılınacağı belirtilmektedir.

Bir Kırık Heykel Başının Umudu: Aziz Nesin’in “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında anlatılan bu öykü binlerce yıldır yerin altında yaşayan horozbina taşılı, midye kabuğu ve heykel başını anlatır. Çeşitli doğa olaylarıyla yerin altında kalan bu üç arkadaş yeryüzünü; havayı, suyu, güneşi özlerler. Ancak içlerinde yalnızca kırık heykel başı umut kavramını bilmekte ve umudunu asla yitirmemektedir. Bir gün insanoğlunun kendilerini bulup kurtaracağına inanmakta ve

umut etmenin ne olduğunu bilmeyen arkadaşlarına da umut aşlamaya devam etmektedir.

Üç arkadaş, yazarın Çatalca'da satın aldığı araziye kuyu kazdırmak istemesiyle güneşe kavuşurlar.

Yazar öyküde öncelikli olarak umudu yitirmemenin gerekliliği üzerinde durmuştur. Bunun yanında bir taraftan öyküyü anlatırken, diğer yandan da çocuk okurları sıkmadan doğa olayları hakkında bilgiler vermeyi de ihmal etmiştir.

Kendini Beğenmiş Badem Ağacı: (Yazarın “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında anlatılan bu öykü 6-10 yaş arası çocuklar için yazılmıştır.)

Öykü havalar tam olarak ısınmadan çiçek açan ve bahçedeki diğer ağaçlar çiçeklenemedi diye böbürlenmiş badem ağacını konu edinmektedir.

Tepeden tırnağa çiçeklenmiş badem ağacı; henüz dalları yapraksız ve çiçeksiz olan diğer ağaçları kışkırtmakta, kendi güzelliğini övüp durmaktadır. Ancak henüz sona ermemiş olan kış mevsimi tekrar etkisini göstermeye başlar. Kar yağar, don tutar ve her yer buz olur. İşte o zaman badem ağacının bütün çiçekleri dökülür.

Bahar geldiğinde bahçedeki tüm ağaçlar çiçeklenir. Kendini beğenmiş badem ağacı ise tekrar çiçek açması mümkün olmadığından hem çiçeklerinden hem de meyvelerinden olmuştur. Yaptığı hatanın farkına varır. Bir daha kış bitmeden havanın ısınmasına aldanmayıp baharı beklemeye karar verir.

Öykü her işin belli bir zamanı olduğunu vurgulamaktadır. Zamanı gelmeden yapılan işlerin iyi sonuç vermeyeceği belirtilmektedir.

Ayrıca kendini beğenmenin ve böbürlenmenin de iyi birer davranış olmadıkları üzerinde durulmaktadır.

Bir Zamanlar Bir Öküz Nasıl Başkan Seçilmisti: Aziz Nesin'in "Anıtı Dikilen Sinek" adlı öykü kitabında anlatılan bu öyküye göre ormanda krallık sisteminin tarihe karışıp başkanlık sisteminin geldiği günlerde, ormanın yeni başkanı için seçim yapılacaktır. Bunun için iki aday gerekir.

Aslan her zamanki gibi adaylığını koyar bunun üzerine kaplan da seçimlere katılma kararı alır. Aslan ve kaplan seçim propagandalarında birbirlerini kötümeye başlarlar. Bir yandan birbirlerini kötülerken bir yandan da seçimi kaybetmekten korkarlar. İkisi de böyle bir kuşkuya kapılınca mandayı övmeye başlarlar. Çünkü manda kendileriyle asla denk tutulamayacak bir hayvandır. Manda tüm bu övülmelere ve ısrarlara dayanamayıp başkanlığa adaylığını koyar. Bunu duyan su aygırı da mandaya rakip olarak karşısına çıkar.

Tıpkı aslanla kaplanın yaptıkları gibi birbirlerini acımasızca kötülerken aynı zamanda birbirlerinden çekinmektedirler. Sonunda her ikisi de ayıyı övmeye başlar. Çünkü onların düşüncesine göre ayı kendilerinden değersiz bir hayvandır. Ayının başkanlığa adaylığını koyması üzerine onun en büyük rakibi yaban domuzu da aday olmaya karar verir.

Aynı tedirginliği yaşayan bu iki can düşmanı eşeğin aday olması gerektiğini savunur. Eşeğin adaylığını koyduğunu öğrenen at da karşısına rakip olarak çıkar.

Sonra sıra deve ve zürafaya; ardından tilki ile sansara; kurt ile sırtlana; köpek ile kediye kadar gelir. Ancak başkanlığa adaylığını koyan her hayvanın bir rakibi olduğu için ve her ikisi de seçimi kaybetmekten korktukları için kendilerinden daha değersiz gördükleri hayvanları överek aday olmalarını sağlamakta; böylece işin içinden sıyrılmaktadırlar.

Kedi ile köpek; birbirlerinin can düşmanı ve rakibi iki başkan adayı, birbirlerinin seçimi kazanacaklarından korkarak öküzü övmeye başlarlar. Çünkü öküzü kendilerinden aşağı görmektedirler. Öküz güçlü bir hayvan olmasına rağmen cinsiyeti yoktur ve çocuğu olmayacaktır.

Sonunda öküz, hayvanların genel isteğine dayanamayıp seçimlere adaylığını koyar. Ancak ormandaki hiçbir hayvan kendisini öküzle denk tutmaz ve onu rakip olarak bile görmez. Sonuçta öküz, genel oyu alarak hayvanların başkanı seçilir.

Yazar öyküden -masaldan- hareketle bir yandan başkanlık seçimleriyle ilgili olarak kendi düşüncesini ortaya koyar, diğer yandan çocuklara giriştikleri her işte cesur olmaları ve korkusuz davranmaları gerektiğini vurgular. Alınan sorumluluğun bilincinde olarak duygusal davranmaktan kaçınmanın önemli olduğunu düşündürür.

Kendini Öldüren Padişah: Aziz Nesin çocukların daima sorgulayan, araştıran, çevresinde olup bitenlerin farkında olan, bilinçli bireyler olarak yetişmelerini istemiştir. Bu amacına ulaşabilmek için kendince en doğru bildiğini yapmış, çocuklar için öyküler yazmıştır. Öykülerinin bazılarında amaçları doğrultusunda net ve açık davranmış; bazılarındaysa masalsi bir ifade kullanarak gerçeği görmek işini çocuklara bırakmıştır.

Sanatçının “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında anlatılan “Kendini Öldüren Padişah” öyküsü de -tıpkı Anıtı Dikilen Sinek ve Büyük Koyun İmparatorluğu öykülerinde olduğu gibi- böyle bir öyküdür.

Zamanın birinde ülkesini yöneten çok kurnaz bir padişah vardır. Halkıyla ilişkilerini kesmeyen, zaman zaman kılık değiştirip halkın içine karışarak ülkesinin durumunu yakından takip eden bu padişah; son zamanlarda halkın kendisiyle ilgili olumsuz konuşmalarına şahit olur. İşsizlikten, pahalılıktan, borçlardan, rüşvetten yakınan halk bu işin böyle yürümeyeceğini düşünmeye başlar.

Bir gece yine kılık değiştirip sarayından çıkan padişah halkın arasına karışır. Hanın birinde gençlerin bir kurtuluş yolu bulmak için toplandıklarını öğrenir ve hana gider, gençlerin arasına karışır.

Gençler padişahı kötülemektedir. Padişah da onlara katılır ve kendisini en ağır sözlerle eleştirir. Bir örgüt kurup padişahı devirmek gerektiğini söyler. Düşüncesine

katılan gençler örgütlerini kurarlar ve başına da padişahı getirirler. Padişah kendi kendisini devirecektir.

Örgüt başkanı olan padişah emri altındaki gençleri kışkırtarak ülkeyi karıştırmalarını, eylemler yapmalarını söyler. Bir yandan da balmumundan kendi heykelini yaptırmaktadır. İçine tavuk kanı konulan balmumundan yapılmış padişah heykeli üzerine kaftan giydirilince padişahı ayırt edilemez hale gelir.

Beri yandan halk ülkeyi karıştıran örgüte de kızmaktadır. Sonunda padişah, örgüt başkanı olarak kararını açıklar. Padişahı öldürmekten başka çare kalmamıştır. Elllerinde kılıçlarıyla sarayı basan örgüt gençleri padişahın kellesini keserler, yerinde de örgüt başkanlarını oturturlar. Padişah kurnazlığı sayesinde kendisini öldürmüş ve boşalan tahta yine kendisi oturmuştur. Halk yeni padişahı çok memnundur.

Yazar öykünün sonunda çocuklar için küçük bir öğüt vermeyi de ihmal etmemiştir: (Nesin 2005: 76)

“Bu masal hemen her ülkenin tarihinde bir kez geçmiştir. Tarihler, bu masaldan çıkarılacak dersi şöyle yazmaktadır:”

“Çocuklar! Siz siz olun, yerine koyacağınız yeninin ne olduğunu iyice bilmeden eskiyi değiştirmeye kalkmayın! Yoksa yeni sandığınız şey yine kılık değiştirmiş eski olur. O zaman her şey eskisinden de kötüye gider.”

Bir Gıdım Bal: Sanatçının “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında anlatılan yazı masal biçiminde kaleme alınmıştır. Yazar, “Pırtlatan Bal” adlı çocuk oyununu kısaltmış, oyun biçiminden çıkararak kaleme almıştır.

Zamanın birinde bir ülkede çok cimri, insafsız bir tefeci yaşamaktadır. Bir gün uşağını çağırarak Balkapanı’ndan yarım okka bal alıp gelmesini ister. Uşak, efendisinden öğrendiği gibi bal satanlarla çekişe çekişe pazarlık ederek bal satın alır ve konağın yolunu tutar. Yolda yaşlı bir kadın uşağın yolunu keser ve kendisinden hasta torunu için bir gıdım bal vermesini rica eder. Ancak uşak yaşlı kadının istediğini yapmaz, üstelik kendisiyle “pırt pırt” sesler çıkararak alay eder.

Bunun üzerine yaşlı kadın tefecinin uşağına “Elinde tuttuğun çanaktaki baldan her kim yerse pırt pırt pırtlasın.” diye beddua eder.

Uşak eve dönerken elindeki çanaktan bir parmak bal alıp yer. Balı yer yemez elinde olmadan pırtlamaya başlar. Balın tadına bakan tefeci ve karısı da tıpkı uşak gibi pırtlamaya başlarlar. Hep birlikte kentin belediye başkanına ve kadısına çıkarlar. Kendilerine inanmayan belediye başkanı ve kadı da baldan yiyince pırtlamaya başlarlar. Kadı balı satan alan uşagi sorguya çekince işin aslı anlaşılır. Hemen sokaklara bir tellâl çıkarılır ve kadını aramaya başlarlar. Tellâli duyan yaşlı kadın kadıya gider ve olup biteni anlatır. Kadı, yaşlı kadından bedduasını geri almasını ister. Yaşlı kadın bedduasını geri alacağını ancak bir şartı olduğunu söyler. Tefeciden her sabah kentteki bütün hasta ve yoksul çocuklara birer tas bal vermesini ister. Bu şartı kabul eden tefeci ve diğerleri pırtlamaz olur.

Yaşlı kadının kendi torunu için bal isteyecek bir durumu kalmamıştır artık. Çünkü kadının torunu hastalıktan kurtulamamıştır.

Öykü, paylaşmayı, yardımlaşmayı öğütler. Aziz Nesin çocuklara tutumlu olmakla cimri olmak arasındaki farkı bir kez daha hatırlatmak istemiş, muhtaç durumda olanlara yardım eli uzatmanın erdemini kavratmaya çalışmıştır.

Doğ Güneşim Doğ: Aziz Nesin’in “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında anlatılan bu öyküye göre büyük bir kayanın dibine kurulmuş olan Kayadibi Köyü, güneşten mahrum yaşamaktadır. O ulu kara kaya, köyün doğusunda olduğundan güneşin doğuşu görünmemektedir.

Köyde yaşayan çok akıllı, çok çalışkan Ali adında bir çocuk vardır. Öğretmeninin sözlerini hatırlayarak kara kayanın öbür yanının aydınlık olduğunu düşünür. Arkadaşlarını toplayıp kara kayanın öbür yanına gider. Tıpkı düşündüğü gibi aydınlık, yemyeşil bir alanla karşılaşır. Çocuklar evlerini kayanın bu yanına taşımak isterler. Bu isteklerini büyüklerine danışır. Ancak köyün büyükleri kaderlerine boyun eğmiş kişiler olduklarından çocukların sözlerine kulak asmazlar.

Bir gün köye yoksul, hasta, zayıf bir derviş gelir. Eğer kırk gün iyice beslenip güçlenirse kayayı taşıyıp başka yerlere götüreceğine söz verir.

Ali, dervişin sözlerine inanmaz; dervişin kurnazlık ettiğini düşünür. Ama köyün büyükleri dervişin kayayı taşıyacağına inanırlar. Kırk gün boyunca derviş ballarla, kaymaklarla beslerler. Kırk gün sonunda derviş Ali'nin anlatmaya çalıştığı gibi kayayı taşıyamaz. Savuşup gider.

Bunun üzerine Ali, köyün ileri gelenleriyle tekrar konuşup, onları kayanın öbür yanına taşınmaya ikna eder.

Köy halkı kayanın öbür yanına evlerini taşır, herkes mutludur.

Yazar, öyküde kaderci olmaya karşı çıkar. Daha güzel, daha mutlu yaşamak için değişiklikten kaçınmamak gerektiği iletisini verir.

Öyküde yer alan Ali tiplmesiyle okurlara akılcı olmak, okumak, sorunları konuşarak çözüme kavuşturmak, kaderci olmamak, yapıcı ve yaratıcı olmak konularında olumlu mesajlar iletmeyi amaçlamıştır.

Yağmur Duası: Kurtuluş Savaşı öncesinde Ayvalık- Burhaniye arasında iki komşu köy vardır. Bu köylerden biri Rum köyüdür, diğeri ise Türk köyü.

Öyküde iki köy insanının birbirlerini sevdikleri, sürekli yardımlaştıkları ve paylaşımcı oldukları anlatılır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Rumlar Yunanistan'a, oradaki Türkler de Türkiye'ye gönderilince görüşemez olurlar.

Aziz Nesin "Borçlu Olduklarımız" ve "Bu Yurdu Bize Verenler" adlı öykü kitaplarında sık sık değindiği gibi Türklerle Rumların Kurtuluş Savaşı'ndan önce sorunsuz yaşadıklarını burada da belirtmiştir.

Bunun yanı sıra çocuk okurlara paylaşmanın ve yardımlaşmanın erdemini bir kez daha vurgulamıştır.

Ben Sana Gösteririm: Yazarın “Gıdı Gıdı” adlı öykü kitabında yer alan bu öyküde çocukluğunda çektiği acıların, yediği dayakların, işittiği azarların hıncını büyüyünce aldığını düşünen bir adam konu edilmektedir.

Küçükken annesinden, babasından, öğretmeninden, arkadaşlarından dayak yiyen Salih; sürekli olarak “Ben sana gösteririm!” diye söylenmiştir. Büyüyüp bir işte çalışma zamanı geldiğinde tramvay vatmanı olur. Ancak tramvayı öyle bir kullanır ki yolcuların kimisi binemez, kimisi inemez, kimisi başkasının ayağına basar, kimisi düşer, kimisi yuvarlanır.

Vatman Salih de çocukluk yıllarını acısını insanlardan bu şekilde çıkardığına inanır.

Çocukluk, yaşamın en önemli bölümlerindedir. Çocukluk yıllarında yaşananlar ya da yaşanamayanlar bilinçaltına yerleşerek insanın ergenlik ve olgunluk çağlarında gün yüzüne çıkar.

Aziz Nesin bu durumu, öyküde mizahi bir dille anlatmıştır.

O Hayvan Üzerine Tarih Dersleri: Aziz Nesin’in “Kalpazanlık Bile Yapılamıyor” adlı kitabında yer alan bu öyküsünün girişinde çocuklara, ana babalara, öğretmenlere ve çocukların bütün büyüklerine seslenmekte ve hayvanların içinde en üstün özelliklere sahip olan insandan bahsetmektedir. İnsanın var oluşundan bu yana atlattığı dönemleri, yaptığı buluşları, başka hayvanları eğitmesini alaycı bir dille anlatan yazar, aslında insanları insan yapan özelliklerini bir kenara bırakıp eğittikleri hayvanlardan daha kötü özelliklere sahip olabileceklerini vurgulamakta; çocukları bu yönde eğitme amacı gütmektedir.

Aziz Nesin'in Çocuk ve Kişilik Gelişimine Yönelik Öykülerinde Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Yazar çocukların kişilikli bireyler olarak yetişmeleri gerektiğini her fırsatta vurgulamıştır. Buna kendince bir katkı sağlamak amacıyla yazdığı öykülerinde kültürel değerlere sahip çıkmak, kendi olmak, başkasına özenmemek, dünyayı daha yaşanılabilir kılmak için üzerine düşeni yapmak, çalışmak, çabalamak, okumak, cesur olmak, umutlu olmak, sorumluluk sahibi olmak, paylaşımcı ve yardımsever olmak, değişime açık olmak gibi erdemlerin üzerinde durulduğu görülmektedir.

3.2.7. Aziz Nesin'in "Şimdiki Çocuklar Harika" Adlı Romanında Çocuk ve Kişilik Gelişimine İlişkin Bulgular

Yazarın, "Şimdiki Çocuklar Harika" adlı romanında çocuklara birtakım kişilik özellikleri kazandırmayı amaçladığı bölümlerle karşılaşmaktayız.

Çocukların bilişsel, duyuşsal yönlerini geliştirmek amacıyla "Çocuk ve Kişilik Gelişimi" başlığı altında incelediğimiz bölümler yazarın eğiticilik görevini edebiyat kanalıyla üstlendiği bölümlerdir.

Tablo 9. Aziz Nesin'in "Şimdiki Çocuklar Harika" Romanında Çocuk ve Kişilik Gelişiminin Dağılımı

"Şimdiki Çocuklar Harika" Romanında Yer Alan Bölüm Sayısı	Çocuk ve Kişilik Gelişimine Değinen Bölüm Sayısı	(%)
29	2	6,89

Yurtsever Olunuz: Zeynep mektubunda Ahmet'e yaşadığı bir hayal kırıklığını anlatır.

Bir pazar ailecek büyükbaba ve anneaneyi ziyarete giderler. Yemekten sonra kapı çalınır. Gelen çok ünlü bir gazetecidir. Zeynep adamı tanır. Çünkü önceki yıl bu ünlü gazeteci, İstanbul'a, okudukları okula gelmiş ve Cumhuriyet konulu çok dokunaklı bir konuşma yapmıştır. Konuşmasında öğrencilere yurtsever olmalarını, Anadolu'yu köy köy dolaşmalarını, yoksul yerlerde görev alıp yurdu yakından tanımalarını salık vermiştir.

Zeynep'in büyükbabasını ziyarete gelen bu ünlü gazeteci anlatmaya başlar. Oğlu yedek subay öğretmenlik yapmaktaymış, şehir çocuğu olduğundan taşra yaşamına alışamazmış, Amerikalı bir karısı varmış, karısını alıp Anadolu'ya gitmesi doğru olmazmış, tanıdıklarının yardımıyla oğlunun İstanbul'a atanmasını sağlamış ama okul evlerinden uzaktaymış, evlerine yakın okullardan birine atanması için Ankara'ya gelmiş. Bu işi yapabilecek kişinin büyükbabasının yakın arkadaşı olduğunu öğrenince rica etmeye gelmiş.

Zeynep adamın konuşmalarını duyunca hayal kırıklığına uğrar.

Nutuklar atan, ülke kalkınması için canla başla çalışmak gerektiğini savunan, yurtsever görünen bazı insanların kendi çıkarları için başvurmadıkları kapı kalmaz.

Atalarımız bu gibi durumlar için "Ele verir talkını kendi yutar salkımı." demişler. Yazar, gazetecinin her fırsatta Anadolu'ya medeniyet ışığı götürülmesinin gerekliliğinden dem vururken; kendi oğlunun evine daha yakın bir okula atanmasını isteyişini eleştirmektedir.

Şiir Nasıl Okunmalı?: Ahmet mektubunda sesini çok iyi kullanan insanların etkisinde kaldığından bahsetmektedir.

Radyoda çıkan konuşmacının ne anlattığını dinlemeksizin sesini duyunca ağlamaya başladığından; sokaktan geçen satıcının sesinin etkisinde kalıp gözlerinin olduğundan bahseder.

İnsanın sesini iyi kullanmasının gerekli olduğuna inanan Ahmet babasının patronundan bahseder. Bu adam sesini o kadar etkili kullanmaktadır ki kendisinden zam istemek için odasına gelenleri ağlatır. İşçiler patronlarıyla zam işini konuşmadan ağlaya ağlaya odadan çıkarlar.

Yazar; bölümde kendi menfaatini düşünen, emeği önemsemeyen patronun, kahramanlık öyküleriyle, duygu sömürsü yaparak işçilerine zam yapmayı eleştirmektedir.

Aziz Nesin'in “Şimdiki Çocuklar Harika” Romanında Çocuk ve Kişilik Gelişimine Yönelik Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Romanın kişilik gelişimine katkı sağlamak amacıyla yazılmış ilgili bölümlerinde bireyde yurt bilinci oluşturmanın, kültürel ve değerlere sahip çıkmanın önemli olduğu vurgulanmaktadır. Ancak bunun yanında insani duyguları sömürerek bundan çıkar sağlamaya kalkan insanlara da kanmamak gerektiğinin altı çizilmektedir.

3.2.8. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Oyuna İlişkin Bulgular

Oyun, özellikle okul öncesi çağda çocuklar için vazgeçilmez bir öğrenme ve eğlenme faaliyetidir. Bu konuda Atalay Yörükoğlu şöyle der (Yörükoğlu, 2004: 67):

“Çocuk oynadıkça duyuları keskinleşir, yetenekleri serpilir, becerisi artar. Çünkü oyun, çocuğun en doğal öğrenme ortamıdır.

Duyduklarını gördüklerini sınavı denediği, öğrendiklerini pekiştirdiği bir deney odasıdır. Kısacası oynayan çocuk, kendi küçük dünyasındadır. O dünyaya kendisi egemendir.”

Tablo 10. Aziz Nesin’in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Oyun Kavramının Dağılımı

Çocuk ve Eğitim Temalı Öykü Sayısı	Çocuk ve Oyun Kavramına Değinen Öykü Sayısı	(%)
96	8	8,33

Aziz Nesin çocukluğunda oyundan uzak tutulmuştur. Kendisine oyun yasaklandığından bunun eksikliğini yaşamı boyunca hissettiğini sık sık belirtmiştir. “Güllü Hala, Karşı Konağın Çocukları, Sofra Örtüsünü Silkelerken, Yapma Hasan” başlıkları altında toplanan anılar ise yazarın çocukluğuna ve oyuna dair hatırladıklarıdır.

Altı Bekçi Atlı Karıncada: Aziz Nesin’in “Yeşil Renkli Namus Gazi” adlı kitabında yer alan bu öyküde lunapark bekçiliği yapan bir adamın beş meslektaşıyla birlikte gece yarısı dönme dolaba binmeleri anlatılır.

Çocukluğu yaşayamamış, oyun oynayamamış, oyuncaklara sahip olamamış, uçurtma uçuramamış olmanın eksikliği yaş ilerledikçe daha çok belirginleşir.

Yazar, çocukluk anılarını yazdığı “Ben de Çocuktum” adlı eserinde de bu konuya değinmektedir. Çocukluğu gereği gibi yaşamamanın ve oyunun önemini burada bir kez daha vurgulamaktadır.

Uçurtma Savaşçıları: Aziz Nesin'in "Anıtı Dikilen Sinek" adlı öykü kitabında yer alan bu öykü dedenin, torunu Murat'a uçurtma uçurmanın keyifli ve eğlenceli bir oyun olduğunu anlatmasıyla başlar. Dede torununa uçurtmayla ilgili öylesine güzel anılar anlatır ki Murat da uçurtma uçurmak ister. Ancak şehirde uçurtma uçurmaya elverişli bir alan bulamazlar ve çareyi şehir dışına çıkmakta bulurlar.

Yazar öyküde günümüz çocuklarının yüksek yapılar arasında sıkışıp kaldığını, gönüllerince oyun oynayamadıklarını vurgular.

Kumdan Kaleler: Yazarın "Anıtı Dikilen Sinek" kitabında yer alan bu öyküde yazlık kıyı köylerinden birinde yaz tatillerini geçirmek üzere gelen ailelerin çocuklarının denizle kumsalın bitiştiği yerde kumdan kaleler yaparak oynadıkları anlatılır. Bu, çocukların en sevdiği oyundur. Ancak onca emek harcayarak yapmakta oldukları kaleyi çoğu zaman tamamlayamazlar. Çünkü hafif bir deniz dalgası kumdan kaleyi yok eder. Zaten çocukları en çok keyiflendiren de budur. Dalga kaleyi yok edince kahkahalarla gülerler, sonra yine işe koyulur kumdan kalelerini yeniden inşa etmeye başlarlar.

Bir gün köye yaşlıca bir karı-koca taşınır. Yüzü hiç gülmeyen adam, sinirleri bozuk olduğu için doktor tavsiyesi üzerine deniz kıyısına gelmiştir. Denize girmeyen, kimseyle konuşmayan, sadece güneşlenen bu adam bir gün çocukların başına dikilir ve yıkılacağını bile bile niçin denizin hemen kıyısına kale yaptıklarını sorar. Çocuklar da oyunun en eğlenceli tarafının dalganın yaptıkları kaleyi yıkması olduğunu söylerler. Adamın yüzü daha da asılır ve oradan uzaklaşır.

Asık yüzlü adam günde birkaç kez kumdan kale yapan çocukların başına dikilip onlara boşu boşuna uğraştıklarını, bir dalganın gelip kaleyi yıkacağını söylemekte, çocuklar da hep aynı karşılığı vermektedir.

Bir gün çocuklar yine kumdan kalelerini yaparlarken asık yüzlü adam başlarına dikilir ancak hiç konuşmaz. Öğle yemeği zamanı olduğundan anneler çocuklarını yemeğe çağırırlar. Adam kumsalda tek başına kalır. Çocukların yaptığı kalenin

önüne oturur, dalgaları seyretmeye başlar. Derken büyükçe bir dalga gelir ve kaleyi yok eder. Asık yüzlü adam gülümser. Hemen yeni bir kale yapmaya koyulur. Özene bezene yaptığı kaleyi gelen dalgalar bir kez daha yıkınca kahkahalarla gülmeye başlar. O sırada kendisini seyreden çocuklar da kahkahalarla gülmeye başlarlar. O günden sonra adamın yüz çizgileri hep yuvarlak kalmıştır.

Öyküde çocukların varlığının ve oyunlarının büyüklere aslında ne kadar moral verdiği anlatılmak istenmiştir.

Kar Baba: Yazarın “Anıtı Dikilen Sinek” adlı öykü kitabında yer alan bu öykü, yılın son gününde okulların soğuk ve kar yüzünden kapatılmasının anlatılmasıyla başlar.

Babası hastanede, ablası ve annesi de işte olduklarından Mehmet o gün evde yalnızdır. Pencere önünde oturmuş karın lapa lapa yağışını seyrederken arkadaşı Yalçın’ın kendisini çağırdığını fark eder. Yalçın, Mehmet’in yaşadığı gecekonduunun bitişiğinde yer alan apartmanlardan birinde oturmaktadır. Sokağa çıkan Mehmet, diğer arkadaşlarıyla da karşılaşır. Kardan adam yapmaya karar verirler.

Mehmet’in arkadaşlarının bazıları tıpkı kendisi gibi paltosuzdur. Bazıları ise kalın tabanlı ayakkabıları, yün paltoları, eldiven ve atkılarıyla nerede oturduklarını belli etmektedirler.

Hep birlikte çalışarak kardan adam yaparlar. Kimi evinden havuç getirir, kimi kömür, kimi ise süpürge. Böylece kardan adam Kar Baba biçimine girmiştir.

Akşam karanlığı çöktüğünden ve o gece yılbaşı olduğundan çocuklar birer ikişer evlerine çekilirler. Mehmet ve Kar Baba yalnız kalmıştır. Hayal kurmayı çok seven Mehmet, annesi ve ablası işten dönünceye kadar Kar Baba’yla yoksulluğun çareleri üzerine sohbet eder.

Gündüz ayakkabıları su aldığı ve çok üşüdüğü için gece boyunca ateşler içinde yatar ve düşünde yine Kar Baba'yla birlikte dir.

Mehmet ertesı gün uyandığında yağmur yağdığını ve Kar Baba'nın eridiğini görür, gözleri buğulanır.

Öyküde çocukların belli bir yaşa gelinceye dek sınıf farkı gözetmeksizin birbirleriyle çok keyifli oyunlar oynadıkları göze çarpmaktadır. Bunun yanı sıra çocukların hayal güçlerinin genişliği ve içlerinde yaşattıkları iyilik ve yardımseverlik duyguları yazarın değindiği diğer noktadır.

Aziz Nesin'in Oyuna Yönelik Öykülerinde Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Oyunun çocuk için çok önemli bir kavram olduğunu düşünen Aziz Nesin, zamanında bu yönleri yeterince doyurulmamış çocuklarda ilerleyen yaşlarda bunun ortaya çıkabileceğini vurgulamıştır.

Ayrıca oyunun çocukları birbirine yaklaştırdığı, sınıf farkı gözetmeksizin uyumlu biçimde bir araya getirdiği yazarın vurguladığı diğer bir noktadır.

3.2.9. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Yurt Sevgisine İlişkin Bulgular

Aziz Nesin çocuklara yurt sevgisini aşılamağ amacıyla çıkardığı “Borçlu Olduklarımız” ve “Bu Yurdu Bize Verenler” adlı öykü kitaplarında olayları ve ülke savunmasında doğrudan ya da dolaylı rol oynamış kişileri tüm gerçekliğiyle, olduğu gibi anlatmıştır. Yurt sevgisini işlediği öykülerinde didaktik bir anlatım biçimi kullanmıştır. Çocuğun dikkatini çekmek ve hayal gücünü geliştirmek amacıyla kitaba

bazı resmî belgelerin örnekleri, kahramanların fotoğrafları ve yaşanan olaylara ilişkin çizimler de eklenmiştir.

Tablo 11. Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim Temalı Öykülerinde Çocuk ve Yurt Sevgisinin Dağılımı

Çocuk ve Eğitim Temalı Öykü Sayısı	Çocuk ve Yurt Sevgisine Değinen Öykü Sayısı	(%)
96	12	12,5

Çocuğa doğru bilgi vermek amacıyla; olayları yer ve zamanlarıyla, adlı adınca kişilerle yazmıştır.

Yazar “Borçlu Olduklarımız” adlı kitabın önsözünde şöyle seslenir çocuklara: (Nesin 2005: 7)

“Canım Çocuklarım!

Bu kitapta sizlere, yakın geçmişimizden sekiz olayı anlatıyorum. Burada anlattıklarım birtakım kurgusal olaylar değildir. Hepsisi de yaşanmıştır, gerçektir. Bu sekiz olayı, yerleriyle, zamanlarıyla, yaşayan kişilerle, adlı adınca yazdım. Üstelik bu olaylardaki kişilerin salt olumlu yanlarını göstermekle yetinmedim, olumsuz yanlarını da belirtmeye çalıştım. Çünkü çocuksunuz diye, aldatılmanızı, her şeyin yalnız iyi yanlarını görmeyi istemiyorum. Daha küçük yaştan, gerçekleri görmelisiniz. Bu güzelim dünya ne salt toz pembedir, ne salt kapkaradır. Dünyamızda alçaklıklarla yiğitlikleri birlikte yaşayacaksınız; her şeyin hem iyi hem kötü yanlarını göreceksiniz. Olaylar da, kişiler de, ancak olumlu ve olumsuz yanlarıyla, yani her yanı ve bütün yüzleriyle gösterilirse gerçeklik kazanır. Burada anlattığım sekiz olayla işte bunu yapmak istedim. Salt kahramanlıklar anlatarak boş böbürlenmenizi, salt kötülükler anlatarak yerinmenizi istemiyorum. Bu olayları anlatırken sizleri çocuk yerine koymadım, ana babalarınız için nasıl

yazıyorsam, sizler için de öyle yazdım. Sevgili çocuklarım, yaşamınız boyunca gerçekçi olmanızı, gerçekleri araştırıp öğrenmenizi dilerim; çünkü ancak gerçekçi insanlar, kendilerine, yurtlarına, halklarına, insanlara ve dünyaya gerçekten yararlı olabilirler.”

Önsözden de anlaşıldığı üzere kitapta yer alan sekiz olay çocuk okuyuculara bütün gerçekliğiyle anlatılmaktadır.

Kitap “İlk Direniş” adlı öyküyle başlar. İzmir’in Yunanlılar tarafından işgal edilmesinin ardından şehirde yaşananlar ve Dördüncü Kolordu’nun İzmir Askerlik Şubesi başkanı Albay Fethi Bey’in Yunanlılar direnişine ilişkin bir öykü anlatılmaktadır. Sonraki öyküler ise İzmir’in işgalinin ardından başlayan Kurtuluş Savaşı döneminde yaşanan olaylardır.

İlk Direniş: 1919 yılının 15 Mayıs’ında Yunan ordusu İzmir’i işgal eder. Dördüncü Kolordu’nun İzmir Askerlik Şubesi başkanı Albay Fethi Bey evinden çıkar, görevi başına gider. Daha masasının başına yenice oturmuştur ki Yunan askerleri odasına girip Albay Fethi Bey’in esir olduğunu söylerler. Fethi Bey zorla odasından çıkarılıp; rıhtım boyuna, kendisi gibi zorla getirilen başka Türk subayların yanına götürülür.

Bir Yunan subayı elinde süngüsü bulunan bir erle birlikte Türk subayların önünden tek tek geçip “Zito Venizelos!” yani “Yaşasın Venizelos” diye bağırımlarını söylemektedir. Venizelos, o zamanki Yunanistan’ın başbakanıdır.

Yunan subayının karşısına geldiği her Türk subayı “Zito Venizelos!” dedikçe çevredeki yerli Rumlar alay ederek kahkahalar savurmaktadır.

Zorla “Zito Venizelos!” demek zorunda kalan Türk subayları sonradan bir yolunu bulup Anadolu içlerine geçerek Yunan ordusuyla çarpışacak ve bu anın acısını çıkaracaktır.

Sıra Albay Fethi Bey'e gelmiştir. Ancak o diğer Türk subayları gibi yapmaz. Yunan subayının zorlamalarına karşın o hiçbir harekette bulunmaz ve tam yirmi iki kez süngülenir. Son süngü darbesini alan Albay Fethi Bey'in ayakta duracak hali kalmaz ve ayaklarının dibinde birikmiş olan kanın üstüne yığılır.

Bu olay dost düşman herkeste büyük saygı uyandırmıştır. İzmir'e gelen yabancı askerler, eski komutanlar bugün bile Albay Fethi Bey'in mezarını ziyaret eder, onun yurtseverliği karşısında saygıyla eğilirler.

Aziz Nesin bu öyküsünde adı tarih kitaplarında geçmeyen Türk askerinin kahramanlığını anlatırken, aynı olayı yaşamış ancak Albay Fethi Bey gibi direnememiş subayların varlığını da belirtmeden geçmez.

Onurlu, kararlı ve karakter sahibi olmanın nasıl olduğunu çocuklara anlatır.

Gönüllü Onyediler: Kurtuluş Savaşı'nda Ayvalık-Burhaniye-Edremit-Havran yöresinde başlayan toplu ve örgütlü direniş konu edilir.

Yunan ordusu İzmir'i işgal edince Ayvalık'ta bulunan Yüzyetmişikinci Alay Karaağaç Köyü'ne çekilir. Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Yüzyetmişikinci Alay'dan başka sivil gönüllülerden oluşacak bir milis alayının toplanmasına karar verir.

Gönüllü asker yazılmaya gelen köylülerin çoğunun üstü başı bitik, giysileri yırtık, pek çoğu yalınayaktır. Zamanın koşullarına göre askeri kuşatmanın ve silahlandırmanın imkânı yoktur. Gönüllü yazılan her ere birer çift ayakkabıyla beşer lira verilir ancak silah bulup vermek olanaksızdır.

Bir gün Karalar Köyü'nden on yedi köylü gönüllü yazılmak için Burhaniye'ye gelir. Gönüllülerin künyelerini deftere yazmakla görevli Hüseyin Hüsnü'nün masasının önüne gelerek gönüllü olduklarını söylerler. Onların da üstü başı perişandır. Ama onlar ayakkabı değil, silah isterler. Gönüllü askerlere silah verme olanağı olmayan Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti başkanı Şükrü Hocaefendi üzücünü

onlara belli etmemek, acı duygusunu dışa vurmamak için sözde sert davranmaya çalışarak çıkışır. Silah yerine evlerindeki nacaklarını getirip onlarla savaşmalarını söyler. O yalınayak on yedi gönüllü geriye dönüp köylerinin yollarını tutarlar. Ertesi gün yine aynı şekilde Burhaniye'ye dönerler.

Yunan askerinin İngiliz malı tüfeklerine karşı nacakla, tırpanla savaşacaklardır. Ama asla umutlarını yitirmezler. Gece nöbetindeyken karanlıkta düşman içine süzülüp karşılaştıkları ilk düşman askerini nacakla haklayarak elinden tüfeğini alıp silahlanacaklarına inanırlar. Düşündükleri gibi de olur.

Savaş Türk ordusunun zaferiyle sonuçlansa da bu on yedi yiğit savaşçının hiç biri köyüne dönememiştir.

Öykünün sonunda yazar, rakamsal verilerle Burhaniye'de kaç kişinin savaştığını; bunlardan kaçının şehit düştüğünü açıklar.

Aziz Nesin bu öyküde Türk ulusunun zaferiyle sonuçlanan Kurtuluş Savaşı'nın aslında yoksulluk ve imkânsızlıklar içinde ve büyük kayıplarla kazanıldığını belirtip; çocukları bu açıdan bilgilendirmek istemiştir.

Eşi Bulunmaz Bir Cimri: Yunan ordusu 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etmiştir. O günlerde Ayvalık koyuna iki Yunan torpidosu gelip demirlemiştir. Bu torpidolarda deniz erleri ve piyade erleri vardır. Gemilerde piyade erlerinin bulunması Yunanlıların Ayvalık'a asker çıkaracaklarını göstermektedir.

Ayvalık'ta bulunan Yüzyetmişikinci Alay'ın komutanı Yarbay Ali Bey düşmana karşı koymaya karar verir. Ama İstanbul hükümeti Yunanlılara karşı diretilmesini istemez. Hükümete rağmen direnişe geçen Yüzyetmişikinci Alay hükümete karşı geldiği için, erlerin gereksinimleri karşılanmayacaktır.

Bu sorunu çözmek için Ayvalık'tan Burhaniye'ye giden Yarbay Ali Bey, burada bir toplantı yapar.

Yapılan çalışmalarla Edremit, Havran ve Burhaniye halkından destek gören alay bir süre için ihtiyaçlarını karşılar.

Ancak zamanla alayın ihtiyaçlarını sağlamada zorluk çekilmeye başlanır. Bunun üzerine varlıklı olanlara, zenginliklerine göre salma konulmasına karar verilir. Para ve mal istenecek kişilerin adlarıyla her adın yanına da o kişiden ne kadar mal ya da para alınacağı yazılarak salma listesi yapılır. Bu listede bir de Çoruk Köyü'nden Çapkınoğlu Hasan Ağa'nın adı vardır. Bu adın yanına 500 şinik buğday yazılmıştır.

Ancak Çapkınoğlu Hasan Ağa öylesine cimridir ki; onun böyle bir yardımı yapacağına kimse inanmaz.

Öyle ki; ayakkabıları eskimesin diye köyünden Burhaniye'ye yalınayak gidip gelen, yorgunluk atmak için bir çayevine girip de bir bardak çay içmeyen eli sıkı bir adamdır Hasan Ağa.

Hasan Ağa'dan buğday isteme işi Hüseyin Hüsnu'ye verilir. Salma alacağından umutsuz olan Hüseyin Hüsnu Çoruk Köyü'ne gider. Hasan Ağa'yı bulur, derdini söyler. Bunun üzerine Hasan Ağa, Hüseyin Hüsnu'yü ambara götürür. Ambarın kapağı açıldığında karşılaştığı manzara karşısında şaşkına dönen Hüseyin Hüsnu'ye ambarda sadece buğdayın altı bin beş yüz şinik geldiğini; ambarda ne var ne yoksa buğdayın, arpanın, çavdarın, yulafın hepsinin askerlerimizin olduğunu, arabalarının da ordumuzun hizmetinde olduğunu söyler. Her neyi varsa, varını yoğunu vereceğini; kendisinde yoksa ödünç alıp, borç alıp vereceğini açıklar. Bir tek odasının duvarında asılı duran tüfeğini veremeyeceğini söyler.

Aziz Nesin bu öyküde çocuğa işgal altındaki yurdun savunulması için İstanbul Hükümetinin hiçbir destekte bulunmadığını içten içe sezdirir. Bunun yanında Anadolu halkının ne kadar özverili ve fedakâr olduğunu vurgular.

Yazarın bu öykü için verdiği bir ders daha vardır. Cimriliğin, tutumluluğun yanlış bir şey olmadığını, ama parayı ya da malı en uygun yerde ve en doğru şekilde harcamanın güzel bir davranış olduğunu altını çizerek.

Türkiyeli Bir Rum'un Yiğitliği: Öyküye başlarken Kurtuluş Savaşı koşulları, İzmir'in ve Ayvalık'ın işgal süreci anlatılır. Türkiyeli bazı Rumların Türklerden yana olduğu, bunun yanında Türkler arasında az da olsa düşmanla iş birliği yapanların bulunduğu tüm gerçekliğiyle açıklanır.

Öyküde Burhaniye'yi işgal eden Yunan birliğinin komutanı Yarbay Mavri Mati'nin Burhaniyeli Kuvayi Milliyecileri sorguya çekmesi anlatılır.

Burhaniyeli bir Kuvayi Milliyeci olan Hüseyin Hüsnü de yakalanıp sorguya çekilenler arasındadır. Ancak Mavri Mati ile Hüseyin Hüsnü arasında geçen diyalog pek iç açıcı değildir. Çünkü Hüseyin Hüsnü Mavri Mati'ye çok sert cevaplar vermiştir. Bunun üzerine Mavri Mati, Hüseyin Hüsnü'nün esir olarak Atina'ya gönderilmesine karar verir. Bu haberi alan Hüseyin Hüsnü'nün ailesi telaşa kapılır ve Burhaniye Belediye Başkanı Saip Hoca'ya olanları anlatır. Mavri Mati Saip Hoca'ya büyük saygı duymaktadır. Saip Hoca, Kuvayi Milliyecilerin içinden yalnızca Hüseyin Hüsnü'nün Atina'ya yollanmasının hukuksal açıdan suç olduğunu söyler. Bunun üzerine Yarbay Mavri Mati eğer Burhaniye'den ayrılmayacağına, sözüne güvenilir, saygın bir Rum kefil gösterilirse Hüseyin Hüsnü'nün Atina'ya gönderilmeyeceğini söyler.

Yarbay Mavri Mati'nin umduğunun aksine Rum kefil hemen bulunur. Bulunan Rum kefil Hüseyin Hüsnü'ye güvendiğini, ona kefil olduğunu belirtir

Hüseyin Hüsnü; Burhaniye 8 Eylül 1922 tarihinde işgalden kurtuluncaya dek gözaltında tutulmuştur. Hemşerisi Anglara Konstantin'in, bu yiğit, bu kabadayı Rum'un iyiliğini de asla unutmamıştır.

Kötü Gözle Bakılan Bir Yurtsever: Burhaniye'yi işgal eden Yunan birliğinin komutanı Yarbay Mavri Mati, orada avukatlık yapmakta olan Saip Hoca'ya belediye başkanı olmasını önerir. Saip Hoca Burhaniye halkını Yunan ordusunun

kötülüklerinden bir nebze olsun korumak amacıyla bu öneriyi kabul eder. Çünkü Mavri Mati, Saip Hoca'ya çok derin bir saygı beslemektedir. Oysa Saip Hoca ile Mavri Mati arasındaki ilişkiyi yanlış yorumlayan bazı Burhaniyeliler Saip Hoca'yı düşmanla iş birliği yapıyor diye kötülemeğe başlarlar.

Düşmanla iş birlikçi diye kendisinden kuşkanmalarına katlanıp belediye başkanlığını sürdüren Saip Hoca bir yandan da Burhaniyelileri bazı kötülüklerden korumaktadır.

26 Ağustos'ta Türk ordusunun zaferinden sonra bölgeyi terk etmek zorunda kalan Yunan ordusunun gidişi ile Saip Hoca temize çıkmış ve yaptığı fedakârlık anlaşılmıştır.

Yazar bu öyküde okura Kurtuluş Savaşı yıllarında Türk ulusunun içinde bulunduğu yorgunluğu ve ruhsal çöküntüyü sezdirmeye çalışır. Kimin dost kimin düşman olduğuna karar veremeyecek kadar bezgin olan Türk ulusunun bu dönemde yaşadığı birtakım yanlışları gözler önüne serer.

Ne Hüseyin Ne Hristo Olabildi: Yazar öykünün başında okurlara kısa bir açıklama yapmıştır: (Nesin 2005:64)

“Her ulusun insanları arasında iyiler, yiğitler, yürekliler bulunduğu gibi, kötüler, alçaklar, özçıkarcılar, sömürücüler de bulunur. Ulusumuzda iyilerin kötülerden baskın oluşu övüncümüzdür. Şimdi size olayın geçtiği yerin adını vermeden bir çıkarcının başından geçen gülünçlü olayı anlatacağım.”

Yazarın bu açıklamasının sebebi daha önce değinildiği gibi çocukların her şeyi olduğu gibi, doğru bir şekilde bilmeye hakları olduğunu savunmasındandır.

Yunan işgali sırasında kendi çıkarını her şeyin üstünde tutan Hüseyin isimindeki zengin bir adam düşmanın gözüne girmek için her türlü alçaklığı yapmaya meyillidir. Fakat Yunan ordusunun komutanı Hüseyin Ağa'nın asıl bir insan olduğunu öğrenir ve onu kendi amacı için kullanmaya başlar. Hüseyin Ağa'yı sürekli sömürür. Yunan

komutanı o kadar çok şey ister ki artık Hüseyin ağa'nın canına tak eder. Kendince bir kurnazlık düşünür. Eğer dinini ve adını değiştirir, onlardan olursa böyle sömürülmeyeceğine kanaat eder. Bu fikirle komutanın karşısına çıkar, niyetini söyler. Yunan komutanı Hüseyin Ağa'nın kurnazlığını hemen anlar. Askerlerine emir verir. Hüseyin Ağa'ya dinini ve adını sormalarını ve cevap olarak “Hristiyanım, Hristo'yum” dedikçe dövmelerini; “Hristo değilim, Hüseyin'im” diyene kadar vurmalarını emreder. Bu emri alan askerler Hüseyin Ağa'ya “Hristiyanım, Hristo'yum” dedikçe dayak atar. Ayakta duracak gücü kalmayınca adının Hüseyin, dininin de İslâm olduğunu söyleyip dayaktan kurtulur. Yediği dayağın etkisiyle aylarca yataktan kalkamaz. Kendisine ziyarete gelenlere “Bana ne Müslümanlık yaradı ne Hristiyanlık. Hüseyin olsam isteklerinin sonunu getiremiyorum, Hristo olsam dövüyorlar. Anlamadım bu işi...” deyip işi yüzsüzlüğe vurdurur.

Aziz Nesin'in bu komik öyküde çocuklara belletmeyi amaçladığı şey; öz değerlere bağlı kalmak, çıkarı uğruna ulusal kültüründen vazgeçmemektir. Çocuğun bu öyküden çıkarmasını istediği ders kişilikli insanların düşman tarafından bile olsa saygı gördüğüdür.

Yedi Şehitler Anıtı: Kurtuluş Savaşı yıllarında Ayvalık- Burhaniye arasında yer alan Karaağaç Köyü'ndeki Yüzyetmişikinci Alay karargâhına Yunan savaş gemisinden atılan top mermisi yedi eri öldürmüştür. Bu erler üstlerindeki giysileriyle gömülür. Gömüldükleri yer de Yedi Şehitler Mezarı olur. Yıllar sonra Yüzyetmişikinci Alay komutanı Yarbay Ali Çetinkaya Bayındırlık Bakanı olup da yurt gezisine çıktığı zaman Karaağaç Köyü'ne uğramayı ihmal etmez. Yedi erin şehit düştüğü mezar, anıt haline getirilmiştir.

Çocuğa yurt sevgisi aşlamak amacıyla yazılan bu öyküde savaşa girmek için can atan, ellerindeki kısıtlı imkânlarla yurdu savunan Anadolu insanının özverisi anlatılır.

Aziz Nesin bu öyküde ayrıca aynı coğrafyayı paylaşan Rumlarla Türklerin birbirlerine ne kadar yardımcı, ne kadar iyiliksever olduklarını vurgular.

Bir Anadolu Rumu'nun Anlattığı Masal: Aziz Nesin bu öyküde Yunanistan'a esir olarak giden baba oğlu anlatmaktadır.

Rumca bildiği için Yunan kütüphanesinde görevlendirilen Mehmet Ali'yle sohbet etmekten hoşlanan bir Anadolu Rumu vardır. Yunanlıların Türkiye'de kıyımlar yaptığını dinledikçe büyük üzüntüye kapılır. Mehmet Ali'ye bir masal anlatır. Bu masaldan çıkarılan sonuç şudur: “Yapan kendine yapar. İyilik yapan da kötülük yapan da kendine yapmış olur.”

Nitekim Türk halkına türlü eziyetler çektiren, kötü davranan Yunan ordusunun yaptığı yanına kalmamıştır. Savaş, Türk ordusunun zaferiyle sonuçlanmıştır.

Savaş sırasında düşmanla iş birliği yapanların ne yazık ki var olduğundan; buna karşılık, Türk ulusuna yapılan haksızlıklara tahammül edemeyip istifa eden Yunan askerlerinden bir kez daha bahsedilerek çocuk okurların bu konuda aydınlatılması amaçlanmıştır.

12-15 yaş çocuklarının psikolojik ihtiyaçlarına bakıldığında özellikle erkek çocukların tarihî kimliklere merak sardığını söyleyebiliriz. Çocuklar bu dönemde büyük işler başarmış, önemli yerler edinmiş, yaptıklarıyla tarih çizgisinde dönüm noktaları oluşturmuş insanların yaşamlarını okumak ve öğrenmek isterler.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, tarihî kimliklerin yaptıklarını gerçeklikten çıkmadan anlatmaktır. Bu konuda Atalay Yörükoğlu şöyle der (Yörükoğlu 2004: 95):

“Yiğitlik abartılmamalı; çocuklara, yanılmaz insan, üstün insan, her şeyi bilen insan örnekleri sunulmamalıdır. Başka bir deyişle, etiyle kemiğiyle, olumlu ve olumsuz yanlarıyla insan tanıtılmalıdır. Çocuk kitaplarında, çelişkileriyle, değişen düşünce ve duygularıyla insanı görmeli; başkalarında kendisine benzer

özellikler bulabilmelidir. Katı ahlak kuralları içinde sıkışıp kalmamalı, hoşgörü ve esneklik kazanmalıdır.”

Yazarın çocuklar için yazdığı “Bu Yurdu Bize Verenler” adlı kitapta isimleri pek bilinmeyen, ama yaptıklarıyla yurt savunmasında çok önemli hizmetleri olan dört karakter tanıtılmıştır.

Koca Seyit: Yazarın bu öyküsünde Çanakkale Savaşı’nın yiğit askeri Seyit Onbaşı’nın yaşamını yer almaktadır.

Aziz Nesin, Koca Seyit’in nerede ne zaman doğduğunu, nasıl bir hayat yaşadığını, sırasıyla hangi savaşlarda bulunduğunu, Çanakkale Savaşı’ndaki o büyük kahramanlığını, Mustafa Kemal Atatürk’le yaptığı konuşmaları, Kurtuluş Savaşı’nda gönüllü olarak görev almasını anlatmıştır.

Koca Seyit alçak gönüllü, tok gözlü, ülkesi için canını vermeye hazır bir yiğittir. Ancak ne var ki yurt savunmasında bunca hizmeti bulunan Koca Seyit’in dikili tek bir ağacı bile yoktur. Ordudan ayrıldıktan sonra köyüne dönen Seyit Onbaşı, jandarmalardan gizli odun kesip bunları kömür haline getirerek satar, ailesini geçindirmeye çalışır.

Havranlılar, elli yaşında ölen bu yiğit hemşerilerini unutmazlar. Koca Seyit’in adını ilçenin en büyük caddesine ve yaptırılan bir okula verirler.

Yazar Koca Seyit’in öyküsünü didaktik biçimde ele almıştır. Yalnızca Çanakkale’de savaştığını düşündüğümüz ve yaşamının diğer bölümlerini bilmediğimiz Seyit Onbaşı’nın tüm hayatını anlatmıştır.

Çocukların yanılmalarını istemediği için Seyit Onbaşı’nın 276 kiloluk top mermisini taşır görüldüğü o tarihi fotoğrafın iç yüzünü de açıklar. Seyit Onbaşı resim çekilirken mermiyi o günkü gibi sırtında taşıyamaz. Tıpkı o mermi büyüklüğünde odundan bir mermi yaptırılır ve bugün hepimizin bildiği resim çekilir.

Borazan Çavuş: Ulusal Kurtuluş Savaşımızın kahramanlarından biri olan Borazan Çavuş'un öyküsü anlatılmaktadır.

Yaptıkları, katıldığı savaşlar, borazancı olarak Kuvayı Milliye'de görev alışı, Burhaniye halkını Yunanlıların zulmünden nasıl kurtardığı açıklanır. Savaştan sonra çok yoksul bir yaşam sürdüğü ancak onurlu, gururlu bir insan olduğu için kimseye el açmadığı belirtilir.

Aziz Nesin bu öyküsünü de yer, tarih ve kişileriyle belirterek anlatmıştır. Yazar öykünün sonunda çocuklara bir de mesaj verir: (Nesin 2005: 42)

“Borazan Çavuş gibi, adları sanları bilinen ya da bilinmeyen, daha on binlerce fedakâr yiğitlerle Kurtuluş Savaşımız kazanılmıştır. Onlar, hiçbir karşılık ummadan düşmanla savaştılar. Canlarını hiçe saydılar. Ölümü göze aldılar.

Biz bugün bu güzel yurdumuzdaki özgürlüğümüzü, bağımsızlığımızı, o kahramanların fedakârlıklarına borçluyuz. Onlara olan ödenmez borçlarımızı, yurdumuzu yüceltmede görev olarak ödemeye çalışmalıyız.”

Görüldüğü gibi yazar, çocuklara hem Kurtuluş Savaşımızın kahramanlarını tanıtmayı hem de yurt sevgisi aşılamaı amaç edinmiştir. Onun düşüncesine göre çocuklar geçmişte yaşananları tarafsız ve doğru olarak öğrenirlerse yaşadıkları ülkeye daha bilinçli bir şekilde sahip çıkacaklardır.

Köprülülü Hamdi Bey: Öyküde Kuvayı Milliyecilerin, İngilizler'in cephanesinden silah kaçırmaları, ancak dönüşte Anzavur çetesinin tuzağıyla karşılaştıkları için ellerindeki cephaneleri Anzavur çetesine kaptırmamak amacıyla havaya uçurdukları ve şehit oldukları konu edilir.

Aziz Nesin bu öyküde, Anadolu insanının Kurtuluş Savaşı'nda yalnız dış düşmanlarla savaşmayıp, padişah yanlısı olan çetelerle de çarpışmak zorunda kaldıklarına dikkat çeker ve Kurtuluş Savaşı'nın çok çetin şartlarda kazanıldığının altını bir kez daha çizer.

Namus Uğruna İlk Kurşun: Öyküye İzmir Konak Meydanı'ndaki anıtın tarifiyle başlanır. Anıtta yazılı olan on ismin en üstündeki Hasan Tahsin'dir.

Hasan Tahsin'in kökeni, gerçek ismi, gördüğü eğitim, niçin Hasan Tahsin takma adını kullandığı, neden hapiste yattığı, gazeteciliğe başlayışı, yazdığı sert yazılar yüzünden gazetesinin sık sık kapatılması ayrıntılı biçimde anlatılır.

Ayrıca Yunan işgalinden önce İzmir'de yapılan çalışmalar, eylemler, toplantılar da çocukların anlayabileceği bir dille belirtilir.

Hasan Tahsin'in nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu daha iyi vurgulamak için gazetesinde çıkardığı yazılardan bölümler sunulur.

Hasan Tahsin düşmana atılan ilk kurşunun, ilk direnişin, ilk mücadelenin sembolüdür. Bu kurşun tüm yurttaki Kurtuluş Savaşı bilincini oluşturur.

Öyküde, Yunanlıların İzmir'e girdiği gün, bu tek başına direnişin ayrıntıları da bulunmaktadır.

Aziz Nesin'in Yurt Sevgisine Yönelik Öykülerinde Görülen Olaylara İlişkin Yorumlar

Yazarın çocuklara yurt sevgisi kazandırmak amacıyla yazdığı öykülerine baktığımızda kahramanlığın abartılmadığını, tarihte yaşananların tüm gerçekliğiyle ortaya konduğu görülebilmektedir.

Ulusal değerlerimize, kimliğimize ve benliğimize sahip çıkmamız gerektiğini, vurgulayan Aziz Nesin, tarihî olayları tarafsız bir biçimde ele almayı tercih etmiştir.

Aziz Nesin Öykü ve Romanlarında Çocuk ve Eğitim Temasının Genel Dağılımı

Aziz Nesin'in yazdığı 46 öykü kitabının, 11 romanının incelenmesi sonucunda, öykü kitaplarında bulunan 1074 öykünün içinden eğitim ve çocuk temalı 96 öykü; romanlarının içinden ise bir roman tespit edilmiştir. Genel bir oranlama yapıldığında bu eserlerin konulara göre dağılımı aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 12. Aziz Nesin'in Öykülerinde Çocuk ve Eğitim Temasının Genel Dağılımı

Çocuk ve Eğitim Temalı Öykü Sayısı	Hayvan Sevgisi	Eğitim Ortamları	Aile	Kişilik Gelişimi	Oyun	Yurt Sevgisi
96	33	9	21	13	8	12
(%)	34,37	9,37	21,87	13,54	8,33	12,5

Tablo 13. Aziz Nesin’in “Şimdiki Çocuklar Harika” Romanında Çocuk ve Eğitim Temasının Genel Dağılımı

Romandaki Bölüm Sayısı	Eğitim Ortamları	Aile	Oyun	Diğer *
29	8	16	2	3
(%)	27,58	55,17	6,89	10,34

* “Şimdiki Çocuklar Harika”, iki arkadaşın birbirine yazdığı mektuplarla oluşturulan bir kurgu üzerine yazılmıştır. Tablo 13’te ‘Diğer’ sütununda gösterilen bölümler romana giriş niteliği taşıyan ilk mektup ile romanı sonlandıran son iki mektuptur. Bu bölümlerde çocuk ve eğitim temasına yönelik herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1. Sonuçlar

Çocuk edebiyatı, henüz yetişkin olmayan ve eğitilmesi gereken, genç bireylerin düşünce dünyasına hitap edebilecek sözlü ve yazılı ürünlerin tümünü kapsamaktadır.

Çocuk edebiyatı, edebiyatın tüm işlevlerini içinde barındırırken çocukların özelliklerini de göz önünde bulundurma zorunluluğu içinde olan bir edebiyattır. Dolayısıyla yazma yetisine sahip olan ya da iyi bir edebiyatçı olduğuna inanılan herkes çocuk edebiyatı yazarı olamaz.

İyi bir çocuk edebiyatı yazarı olabilmek için öncelikle çocuğu anlamak ve tanımak, çocuğun gereksinmelerinin farkında olmak, çocukluk dönemi özelliklerini iyi bilmek gerekir.

Yazınımızın hemen her türünde yapıtlar ortaya koyan Aziz Nesin, çocukların yarının büyükleri olarak doğru biçimde eğitilmeleri gerektiği inancıyla, onlara yönelik eserler de yazmıştır.

Araştırmaya dâhil ettiğimiz 96 öykünün ve bir romanın incelenmesi sonucunda eğitim ve çocuk temalarıyla ilgili olarak ulaştığımız sonuçlar şunlardır:

1. Aziz Nesin, öykülerinde ve “Şimdiki Çocuklar Harika” romanında aile, okul, arkadaşlık, hayvan ve doğa sevgisi, yurt bilinci gibi konuları ele almış, yer yer gülmece öğelerini de kullanarak konuları zenginleştirmiştir.

2. Yazarın yaşamı boyunca birincil amacı çocuğa salt gerçekleri anlatmak olmuştur. Gerçeklerin çocuktan saklanmaması gerektiğine inanan yazar, yazdığı öykülerde ve romanda bunu göstermiştir. Ancak Aziz Nesin çocuğa gerçekleri

anlatırken didaktik ve buyurgan davranmamıştır. Olayları tarafsız biçimde yansıtmış, verilecek hükmü çocuğa bırakmıştır.

3. Yazar çocukların tüm yaşamları boyunca okuyan, sorgulayan, araştıran, eleştiren, eleştiriye açık olan, kendisine verileni gözü kapalı kabul etmeyip kuşkucu olan, düşünen ve düşüncesini korkmadan ifade eden bireyler olmalarını istemiş, eserlerinde bunu sık sık dile getirmiştir.

4. Yazar, sevginin gücünü bilen ve bunu çocuklara da aşlamak isteyen bir sanatçıdır. İnsanın öncelikle kendisini sevmesi gerektiğini vurgulayan; bu yolla diğer insanları, hayvanları, doğayı, yurdunu ve yaşamı seveceğine inanan Aziz Nesin'in yapıtlarında sevgi, geniş bir yer tutmaktadır.

5. Sanatçı, öykülerinde ve “Şimdiki Çocuklar Harika” romanında eğitimdeki yanlış uygulamaları eleştirel bir dille anlatarak klâsik eğitim anlayışından uzak olduğunu ve mevcut eğitim sistemini beğenmediğini vurgulamaktadır.

6. Aziz Nesin, yaşamı boyunca gerek vakıftaki çocuklarına gerekse kitapları aracılığıyla ulaştığı dünyanın dört bir yanındaki çocuğa çalışkanlığın ve paylaşmanın önemini benimsetmek; akılcı olmanın, umudu taze tutmanın ve başkasına özenmeden, başkasını taklit etmeden kendi öz değerlerine sahip çıkmanın erdemliliğini kavratmayı amaçlamıştır. Bu amacını gerçekleştirmek içinse doğal bir yol kullanır. Yazarın eserlerindeki eğitim daha çok sezdirilerek verilmektedir.

7. Yazarın eğitim ortamlarında özellikle eleştirdiği noktalar ise; okullardaki yanlış uygulamalar, ailede ve okulda büyüklerin gösterdiği davranış tutarsızlıkları, ezberci, baskıcı ve kuralcı eğitimidir. Eğitim ortamlarında görülen bu tür aksaklıkların büyükleri ne kerte zor durumlara düşürdüğü de mizahî öğelerle ifade edilmiştir.

8. Giriş bölümünde değindiğimiz çocuk kitaplarında bulunması gereken içeriksel ve biçimsel niteliklere göre yapılan genel değerlendirmede ise Aziz Nesin'in Çocuk ve Eğitim temasını ele alan eserlerinde belirlenen ölçütlere uygun davranıldığı tespit edilmiştir.

4.2. Öneriler

Aziz Nesin yazın yaşamı boyunca çok geniş bir yelpazede yazmaya çalışmıştır. Edebiyatın hemen her dalında eser ortaya koyan yazarın Nesin Vakfı'nda çok büyük bir arşivi ve henüz basılmamış yazıları da mevcuttur.

Bundan sonraki çalışmalarda yazarın baskıya hazırlanan yazılarında, arşivinde ve oyunlarında yer alan çocuk ve eğitim unsurlarının tespit edilmesi, yazarın eğitim ve çocuk konusundaki düşüncelerinin diğer yapıtlarına nasıl yansıdığı belirlenmesinde faydalı olacaktır. Bu yolla türler arasında, yazarın eğitim ve çocuk kavramlarına bakışında bir tutarlılık olup olmadığı karşılaştırılabilir.

Ayrıca Nesin Vakfı'nı, vakfin amaçlarını, eğitim felsefesini, çalışmalarını ve projelerini içine alan kapsamlı bir çalışma bu çalışmanın tamamlayıcısı niteliği taşıyabilir.

Çalışma sonuçları Aziz Nesin'in eğitim felsefesini ortaya koymaktadır. Buradan yola çıkılarak çalışma, ilköğretim okullarında okutulması ve ebeveynlere tavsiye edilmesi açısından önemlidir. Aziz Nesin'in benimsediği çağdaş eğitim yaklaşımı yazarın eserlerinde de kendini göstermiş olduğundan çocukların kişilik gelişimlerine katkı sağlamak, ebeveynlerin çocuklarını daha iyi tanımalarını sağlamak amacıyla okutulması ve tavsiye edilmesi önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- BEZİRCİ, A. ve N. GÖKER
1993 **Türk Dili ve Edebiyatı-1.**
İstanbul: Gendaş Yayınları
- BİLGEGİL, Kaya
1977 **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**
İstanbul: Dergâh Yayınları
- CİRAVOĞLU, Öner
1997 **Çocuk Edebiyatı**
İstanbul: Esin Yayınevi
- GEÇGEL, Hulusi
2002 **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı.**
Ankara: Anı Yayıncılık
- GÜLERYÜZ, Hasan
2002 **Yaratıcı Çocuk Edebiyatı.**
Ankara: Pegem A Yayıncılık
- KIBRIS, İbrahim
2001 **Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı**
Ankara: Anı Yayıncılık
- NAS, Recep
2002 **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**
Bursa: Ezgi Kitabevi
- NESİN, Aziz
1998 **Korkudan Korkmak**
İstanbul: Adam Yayınları
- 2004a **Biz Adam Olmayız**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2004b **Deliler Boşandı**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2004c **Memleketin Birinde**
İstanbul: Nesin Yayınevi

- 2005a **Anıtı Dikilen Sinek**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005b **Ben de Çocuktum**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005c **Borçlu Olduklarımız**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005d **Bu Yurdu Bize Verenler**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005e **Gıdı Gıdı**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005f **Hangi Parti Kazanacak**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005g **Havadan Sudan**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005h **Hayvan Deyip de Geçme**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005i **İnsanlar Uyanıyor**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005j **Kalpazanlık Bile Yapılamıyor**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005k **Kazan Töreni**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005l **Şimdiki Çocuklar Harika**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005m **Vatan Sağolsun**
İstanbul: Nesin Yayınevi
- 2005n **Yeşil Renkli Namus Gazı**
İstanbul: Nesin Yayınevi

NEYDİM, Necdet

- 2003 **Çocuk Edebiyatı**
İstanbul: Bu Yayınevi

MEB

1995 **Örnekleriyle Türkçe Sözlük**
Ankara: MEB Yayınları

ŞİRİN, Mustafa Ruhi

2000 **Çocuk Edebiyatı**
İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları

TDK

1998 **Türkçe Sözlük**
Ankara: TED Yayınları.

YAĞCI, Öner

1999 **Aziz Nesin Aydınlığı**
İstanbul: İnkılâp Yayınevi

YÖRÜKOĞLU, Atalay

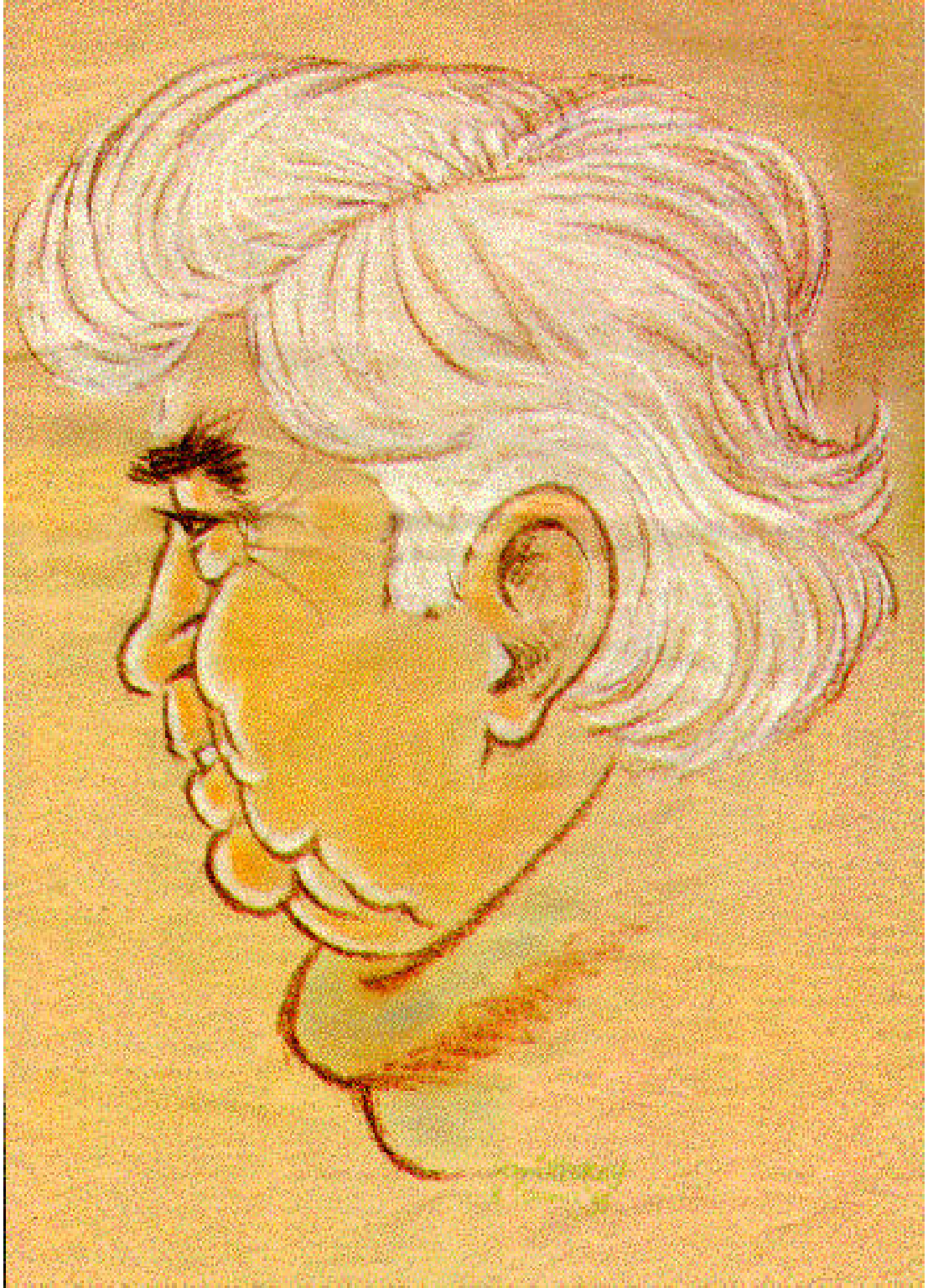
2004 **Çocuk Ruh Sağlığı**
İstanbul: Özgür Yayınları

<http://www.nesinvakfi.org/>

<http://www.istanbulpostasi.com/Edebiyat/Genel/2005/05/26/Aziznesin/index.html>

EK

Ek 1: Semih Poray Tarafından Çizilmiş Bir Aziz Nesin Karikatürü

<http://www.istanbulpostasi.com/Edebiyat/Genel/2005/05/26/Aziznesin/index.html>